

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА
СТРАТЕГІЇ**

Виконала	студентка групи ГФз-312м Дженжера Маргарита Валеріївна
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Керівник	к.філол.н, доц. А. Б. Підгорна

Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет гуманітарний
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»
Ступінь вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 035 «Філологія»
Освітня програма (спеціалізація) 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри
доц. Н. М. Жукова

«22» грудня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Дженжери Маргарити Валеріївни

1. Тема кваліфікаційної роботи: **ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ.**

керівник кваліфікаційної роботи Підгорна Анна Борисівна, к. філол. н., доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»

затверджені наказом закладу вищої освіти від «20» грудня 2023 р. № 515 (заочна)

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи: 18 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані кваліфікаційної роботи: теоретичні та критичні праці вітчизняних та зарубіжних дослідників (О. Л. Бессонова, М. С. Борцова, І. Грабовська, О. В. Дудолодова, Г. І. Емірсуїнова, О. В. Завадська, М. Зелінський, О. В. Комов, Т. А. Космеда, О. Малахова, А. П. Мартинюк та ін.), а також суцільна вибірка термінів гендерної тематики з відповідних текстів та лексикографічних джерел.

4. ЗМІСТ розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): 1. Характеристика поняття «гендер». 2. Гендерно-маркована лексика та термінологія. 3. Методологічний комплекс та алгоритм перекладу текстів гендерної тематики. 4. Лексичні, граматичні та прагматичні аспекти перекладу текстів гендерної тематики.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 2 табл.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	Підгорна А. Б., к. філол. н., доцент		
II	Підгорна А. Б., к. філол. н., доцент		
Нормоконтроль	Підгорна А. Б., к. філол. н., доцент		

7. Дата видачі завдання «8» вересня 2022 року.

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	вересень 2022	виконано
2.	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу	вересень 2022	виконано
3.	Складання календарного плану кваліфікаційної роботи	вересень 2022	виконано
4.	Збирання матеріалу	жовтень 2022	виконано
5.	Підготовка розділу 1	жовтень 2022	виконано
6.	Підготовка розділу 2	жовтень 2022	виконано
7.	Підготовка вступу	листопад 2022	виконано
8.	Написання вступу і загальних висновків роботи	листопад – грудень 2022	виконано
9.	Оформлення кваліфікаційної роботи	грудень 2023	виконано
10.	Проходження нормоконтролю	грудень 2023	виконано
11.	Рецензування кваліфікаційної роботи	грудень 2023	виконано
12.	Захист кваліфікаційної роботи	грудень 2023	виконано

Студентка _____ Дженжера М. В.

Керівник проєкту (роботи) _____ Підгорна А. Б.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 133 с., 2 табл., 69 джерел.

Об'єкт дослідження – переклад англomовних текстів гендерної тематики.

Мета роботи – дослідити мовні особливості англomовних текстів гендерної тематики та визначити способи їх відтворення при перекладі українською.

Методи дослідження – метод суцільної вибірки (при доборі матеріалу для дослідження), метод лінгвістичного аналізу (для виокремлення фразеологічних одиниць), метод зіставного аналізу (для встановлення спільних рис та розбіжностей), метод перекладацького аналізу.

У першому розділі кваліфікаційної роботи визначено поняття «гендер», означено проблему гендерних досліджень та визначення стереотипів; ідентифіковано гендерні ролі та стереотипи та визначено міждисциплінарний характер гендерології. Другий розділ ідентифікує шляхи перекладу текстів гендерної тематики, а також прагматичний та лексичний аспект відтворення стереотипів українською мовою. Також наведено аспекти використання та переклад текстів гендерної тематики. У висновках узагальнено результати дослідження.

ГЕНДЕР, ГЕНДЕРНО-МАРКОВА ОДИНИЦЯ, ГЕНДЕРНІСТЬ,
СТЕРЕОТИП, ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ, ПАРАДИГМА,
ПРАГМАТИКА

ЗМІСТ

Завдання на роботу	
Реферат	
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ У ЛІНГВІСТИЦІ	9
1.1. Текст гендерної тематики як текст оригіналу.....	9
1.2. Мовні особливості тексту гендерної тематики	16
1.3. Методологічні аспекти перекладу текстів гендерної тематики ...	26
1.3.1. Проблемні зони перекладу текстів гендерної тематики	26
1.3.2. Алгоритм перекладу тексту гендерної тематики	29
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ	38
2.1. Лексичні аспекти перекладу текстів	38
2.1.1. Переклад гендерно-маркованої лексики та термінів	43
2.1.2. Лексика «буденності» та її англо-український переклад	49
2.2. Граматичні аспекти перекладу текстів	56
2.3. Прагматичні аспекти перекладу текстів гендерної тематики	67
ВИСНОВКИ.....	78
SUMMARY	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ	91
Додаток А. Таблиця аналізованих термінів гендерної тематики	91
Додаток Б. Переклад граматичних конструкцій	107
Додаток В. Тези за темою роботи.....	131

ВСТУП

Вивчення гендерної тематики в перекладі є невід'ємною складовою сучасної лінгвістики та культурології. Переклад текстів цієї сфери вимагає особливої уваги до нюансів, емпізи та культурних контекстів, оскільки вони не лише відтворюють мовленнєві реалії, але й відображають гендерні стереотипи та соціокультурні відмінності. У цьому контексті важливо розглядати прагматичні аспекти перекладу, а також виявляти трансформації мовних конструкцій, спрямовані на поліпшення точності та адаптацію текстів гендерної тематики до різних культурних контекстів.

Теоретичною базою дослідження послужили праці О. Л. Бессонової [2002], М. С. Борцової [2012], І. Грабовської [2002], О. В. Дудолодової [2003], Г. І. Емірсуїнової [2003], О. В. Завадської [2011], М. Зелінського [2002], О. В. Комова [2011], Т. А. Космеди [2011], О. Малахової [2015], А. П. Мартинюк [2011], Т. М. Мельник [2004], А. Нелюби [2011], Н. Омельченко [2013], В. Л. Погребної [2002], О. Скар [2006], О. В. Чуєшкової [2016], О. П. Щотки [2019] та інших. Попри наявність великої кількості наукових праць, присвячених проблемам гендерних досліджень різних мов, ще й дотепер у лінгвістиці не існує ґрунтовних досліджень текстів гендерної тематики, які знаходять свій вияв і в інституційний типах дискурсу, в яких вибір та використання мовних одиниць повинні регламентуватися прескриптивно.

Актуальність дослідження визначається інтересом лінгвістів до визначення текстів гендерної тематики, недостатнім вивченням даного поняття, відсутністю досліджень гендерних терміноодиниць англomовного дискурсу та способів їх перекладу українською мовою.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційну роботу виконано в межах ініціативної наукової теми кафедри теорії та практики перекладу НУ «Запорізька політехніка» № 06111 «Когнітивно-дискурсивна організація текстового простору міжкультурної (кроскультурної)

комунікації». Тема роботи затверджена наказом ректора № 515 від 20.12.2023 р.

Об'єкт дослідження – переклад англомовних текстів гендерної тематики.

Предмет дослідження – мовні особливості англомовних текстів гендерної тематики та специфіка їх відтворення при перекладі українською.

Мета роботи – дослідити мовні особливості англомовних текстів гендерної тематики та визначити способи їх відтворення при перекладі українською.

Мета роботи передбачає вирішення таких **завдань**:

- надати характеристику поняттю «гендер»;
- визначити гендерно-марковану лексику та термінологію;
- охарактеризувати методологічний комплекс та алгоритм перекладу текстів гендерної тематики;
- з'ясувати лексичні, граматичні та прагматичні аспекти перекладу текстів гендерної тематики.

Матеріалом дослідження слугували книга Майкла Кіммела «The Gendered Society» [Kimmel 2000], а також текст перекладу, виконаний Суссаною Альошкіною [Кімвел 2003].

Відповідно до цілей і завдань роботи застосовувалися такі **методи**, як *системно-функціональний метод* – для вивчення функціонування мовних одиниць у текстах гендерної тематики; *метод стилістичного аналізу* – для вивчення стилістичних особливостей гендерної термінології; *метод словникових дефініцій* – для дослідження специфіки функціонування лінгвальних одиниць.

Наукова новизна дослідження вказує на те, що дослідження цих текстів дозволяє виявити та пояснити гендерні різниці, вивчати культурні варіації гендерних концепцій та виявляти вплив мови на формування гендерних стереотипів. Важливим є також аналіз варіабельності культурного контексту та актуалізація гендерних проблем. Наукове вивчення гендерної

тематики сприяє розвитку методологій дослідження та внеску у рішення питань гендерної рівності і соціальної справедливості.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що зібраний фактичний матеріал та висновки дослідження можуть бути використані у подальших розробках теоретичних курсів з теорії дискурсу, особливо тих, що присвячені текстам гендерної тематики.

Результати дослідження можуть бути застосовані у нормативному курсі із теорії та практики перекладу англійської мови, а також у спецкурсах із медійної лінгвістики, теорії дискурсу, лінгвістичній гендерології, що доводить **практичне значення** роботи.

Апробація роботи здійснювалася на основі надрукованих тез у збірці матеріалів конференції на тему «Лексичні особливості текстів гендерної тематики» [Дженжера, Тарасенко 2022, с. 62–63]. Основні теоретичні положення та результати дослідження було апробовано на III Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти «Актуальній проблеми перекладознавства, текстології і дискурсології» (Запоріжжя, 2022).

Логіка дослідження зумовила таку структуру кваліфікаційної роботи: вона складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 69 позиції, та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 133 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ У ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Текст гендерної тематики як текст оригіналу

Тексти гендерної тематики є доволі цікавим науковим феноменом. По-перше, їхнім центральним категоріальним поняттям є термін «гендер», який викликає чимало дискусій в сучасній гуманітаристиці. На сьогоднішній день у науковій літературі склалося такі основні теоретико-методологічні підходи до тлумачення гендеру, у межах яких він розглядається: гендер як соціальний феномен, тобто як дійсність міжстатевих стосунків, виражений у міжособистісних, соціально-економічних, правових, політичних відносинах; гендер як культурний феномен, коли в перекладознавчих науках існує безліч типів тексту, які перекладаються та які відрізняються мовою та культурними практиками [Chamberlain 1998, с. 93–96]; гендер як когнітивний феномен, тобто як те, що мислиться про чоловіків та жінок, і те, відносно чого мислиться про себе як про чоловіка чи про жінку [Шон 2002, с. 12].

Мовна репрезентація гендеру розглядається в сучасній лінгвістиці у двох основних напрямках: здійснення репрезентації гендеру в мові за рахунок відображення гендеру за допомогою лінгвістичних ресурсів, другий напрям – існування «чоловічої» та «жіночої» мов, що конструює гендерні відмінності [Маслова 2009, с. 4].

Поняття гендер вивчалось протягом багатьох століть науковцями, що представляли різні сфери науки, що стало всебічним та багатогранним аспектом у лінгвістиці. Тому існує величезна кількість термінів, які можуть пояснити визначення цього поняття.

Зважаючи на той факт, що особистість набуває індивідуального досвіду взаємодії з оточуючим світом, починаючи з глибокого дитинства, стає очевидним, що формування психологічного портрету та діапазон емоційного

спектру людини починається раніше, ніж настає усвідомлене життя дитини. Гендером вважають наявність характеристик, які відносяться до маскулінності й фемінності. В залежності від контексту, це можуть бути соціальні структури (гендерні та соціальні ролі) або гендерна ідентичність.

Поняття гендер визначає внутрішній стан і самоідентифікацію до маскулінності або фемінності та приналежність особи до тієї соціальної ролі, з якою ідентифікує себе вона сама. Ми можемо стверджувати, що гендер не накладає моделі поведінки, а також видозмінюється під впливом певних соціальних змін. Наразі у сучасному світі все ще зустрічаються інформаційно ізольовані суспільства, що призводить до появи гендерних стереотипів, які викривляють бачення та оцінку сучасних реалій. Саме тому, гендер впливає на свідомість та сприйняття оточуючого світу.

Для розуміння гендеру варто враховувати соціокультурний фон. Це зумовлено тим, що гендер є характеристикою, пов'язаною з проявами особливого в поведінці, уявлення про маскулінність та жіночність призводить до варіативності норм мовленнєвої поведінки чоловіків та жінок.

Гендерна система відображає асиметричні оцінки та очікування, адресовані членам соціуму. Очікування соціуму та вимоги, відповідно яким особистість зможе почувати себе впевнено, постійно змінюються.

Поява нових наукових парадигм і теорій, як правило, викликана необхідністю переосмислення дійсності, що змінилася, коли старі категорії та методи вивчення суспільних явищ виявляються вже малоприматними. Основні причини та фактори, що зумовили початок гендерних досліджень, були пов'язані як із соціальними змінами в суспільстві, так і з розвитком самої гуманітарної науки. Про взаємозв'язок гендерних досліджень із такими соціальними трансформаціями суспільства, як кардинальна перебудова суспільних та економічних відносин у країні, що змінили контекст становища та статусу жінок у суспільстві, а також із виникненням незалежного жіночого руху, було сказано та написано вже чимало.

Чоловіче та жіноче – два основні життєві початки. Саме їхнє поєднання дає життя, а гармонія між ними становить людське щастя. Але щоб його досягти, люди наслідують різні хитрощі і часто роблять помилки. Першопричина більшості проблем криється в нерозумінні природи статі, уявлення про неї через існуючі стереотипи.

Поняття «гендер» залишається невивченим, бо має низку суперечливих тлумачень та потребує уточнення. На сьогоднішній день є комплекс теоретико-методологічних підходів до визначення гендеру: як соціальний феномен, як культурний феномен, як когнітивний феномен, як особистісний засіб означення статі [Борцова 2012, с. 8]. Вивченням становлення гендеру займалися О. Пода, Т. Старченко, В. Агєєва, А. Волобуєва, О. Сушкова, В. Різуна, І. Лисакова, В. Іванова, К. Серажим, Г. Солганика, А. Капелюшного, Дж. Лакофф, Е. І. Горошко, А. В. Кириліна.

Гендер – одне з основних понять сучасної соціології, яке означає рольові соціальні очікування представників різної статі. Гендер на відміну від поняття статі стосується не суто фізіологічних властивостей, якими відрізняються чоловіки й жінки, а соціально сформованих рис, властивих «жіночності» (femininity) і «мужності» (masculinity).

Поняття «гендер» є не тільки єдиним та ключовим в тексті гендерної тематики. При аналізі тексту на гендерну тематику варто не тільки зауважувати на його багатоаспектність та розгалуженість, але й брати до уваги його похідні: гендерні відносини та гендерні стереотипи.

Під час нашої розвідки ми ідентифікували, що у наукових текстах частіше застосовується не сам термін «гендер», а його деривати: «гендерні дослідження», «гендерні аспекти», «гендерні відносини», «гендеристи», «гендерологія» та ін. Підходячи до проблеми відмінностей у мовленні чоловіків та жінок із позицій теорії мовної особистості (поняття «мовна особистість» може стосуватись як окремо взятої людини, так і групи людей, що є носіями спільної картини світу) та враховуючи соціальну обумовленість цих відмінностей, ми пропонуємо під гендером розуміти динамічні,

культурно-детерміновані соціальні характеристики чоловіків та жінок – носіїв відмінних картин світу, які реконструюються в основних своїх рисах на базі мовних засобів як усного, так і писемного мовлення.

По-друге, текст на гендерну тематику як текст оригіналу є цікавий саме тим, що на сьогодні в лінгвістиці та перекладознавстві майже немає комплексних досліджень щодо поняття «гендерний текст», «текст на гендерну тематику», оскільки саме поняття є доволі складним та комплексним в аспекті його розгалуженості. А отже скласти цілісну візію його сутності можна лише поєднуючи окремі дослідницькі візії та моделі інтерпретації тексту.

Розглянемо у якості прикладу той тип наукового тексту, який є об'єктом уваги в нашій магістерській роботі, а саме англomовний текст на гендерну тематику, представлений в роботі «The Gendered Society» М. Кіммела [Kimmel 2000]. Він має як риси властиві науковому тексту, тобто загальні риси, так і риси специфічні, тобто притаманні саме для наукового тексту гендерної тематики.

Якщо його характеризувати з точки зору загальних рис для наукового тексту, то ми, звичайно, не можемо не апелювати до класичних теорій перекладу та концепцій, які висвітлюються у працях таких знакових вітчизняних і зарубіжних дослідників як Л. Бархударов [Бархударов 1975], Я. Рецкер [Рецкер 2004], О. Чередниченко [Чередниченко 2007], А. Швейцер [Швейцер 1988] та ін. Зазначимо, що ті характеристики наукового тексту, які пропонують дослідники (Л. Бархударов, Б. Еткінд, В. Комісаров, І. Корунець, Я. Рецкер, І. Шама та ін.) можна екстраполювати і на наш текст. Це і особливий тип тексту, і обрання певних стратегій при перекладі, і систематизація знань, і повідомлення про результат досліджень, пізнання світу. В таких текстах доводять теорії, обґрунтовують гіпотези, роблять класифікації, роз'ясняють явища, тобто презентують наукові дані суспільству тож і текст має відповідний лексичний та граматичний характер.

До характерних рис стилю таких текстів дослідники відносять інформативність, точність, логічність, об'єктивність, а також ясність та зрозумілість викладу думок. Крім того таким текстам притаманні присутність великої кількості термінів, схем, таблиць, графіків, цитат, іншомовних слів, посилання, безособовість синтаксису, загальноновживана лексика, багатозначні слова, неологізми.

Проблематикою дослідження наукового тексту гендерної тематики є вивчення взаємодії гендеру і жанру, тобто адресацію до визначеної аудиторії – жінки та чоловіки. Інколи саме така гендерна адресація здається характерною та яскраво вираженою. Гендерне маркування наукового тексту характеризується специфікою тексту.

Якщо говорити про текст гендерної тематики як специфічний текст, то варто зауважити таке: текст на гендерну тематику, що є об'єктом перекладознавчої уваги в нашому магістерському дослідженні, відчутно відрізняється від інших типів текстів. Зазначимо одразу, що науковий текст на гендерну тематику є обділений дослідницькою увагою на відміну від художнього тексту, який осмислювався у роботах Р. Зорівчак [Зорівчак 1989], Л. Коломієць [Коломієць 2016], О. Чередниченка [Чередниченко 2007], В. Радчука [Радчук 2013] та ін. В такому контексті не можна не погодитися із О. Комовим, який зазначає, що «на сьогоднішній день гендерні дослідження залишаються практично не висвітленими у вітчизняному перекладознавстві, що ускладнює процес дослідження гендерних аспектів перекладу як лінгвокультурної адаптації» [Комов 2011, с. 410].

На сьогодні є ряд цікавих перекладознавчих робіт, які так чи інакше можна екстраполювати на наукові тексти гендерної тематики та які досліджують гендер в аспекті перекладу саме прагматично-орієнтованого, а не художнього тексту. Це роботи В. Засєкіна [Засєкіна 2006], О. Комова [Комов 2011], Н. Курдюкової [Курдюкова 2020], О. Бессонової [Бессонова 2002], Ю. Маслова [Маслова 2009; 2011], Н. Міронова [Міронова 2003], О. Пода [Пода 2003; 2006], Л. Ставицька [Ставицька 2003; 2008], О. Фоменко

[Фоменко 2004], М. Карубі [Karoubi], В. Слінчук [Слінчук 2004], із зарубіжних Л. ван Флотов [Flotow 2009], Л. Чемберлен [Чемберлен 1992], R. Lakoff [Lakoff 1975]. Ці роботи значно розширюють перекладознавчу проблематику, вимагаючи формування відповідного аналітичного інструментарію. Розглянемо ті специфічні риси, які в цих наукових працях виокремлюються.

Текстам гендерної тематики так само, як і науковим текстам притаманна логічність, аргументованість, об'єктивність та точність викладу. Особливостями таких текстів є не тільки те, що в них репрезентовано вияви та прояви маскулінності/фемінності або ж чоловічого/жіночого, але й останнім часом увага приділяється і так званим «queer studies», тобто йдеться про явища гомо-, бі-, транссексуальності, нонсексуальності, отже доволі широкий тематичний спектр. Тож використання більшої кількості неологізмів та більш яскраво виражена експресивність в цих текстах є їхньою ознакою.

Ще однією специфічною характеристикою тексту гендерної тематики є те, що в ньому можна виокремити різні типи гендеру: граматичний гендер, соціальний гендер, семантичний гендер та займенниковий гендер [Гоща 2009, с. 199]. Якщо граматичний та займенниковий типи гендеру не потребують пояснень, то на соціальному та семантичному варто зупинитися. Соціальний гендер – це явище традиційних уявлень про поведінку чоловіка та жінки, точніше кажучи, це гендерні стереотипи або їхні прояви. І саме соціальний гендер є доволі цікавим об'єктом для лінгвістичного аналізу зокрема в контексті вже існуючих уявлень про поведінку чоловіків та жінок.

В наукових текстах на гендерну тематику іноді можуть виходити на перший план соціальний та культурний контексти. Це, коли на спосіб викладення інформації впливають такі фактори, як стать, досвід, життєві уявлення та стереотипи. Але якщо мова йде про наукові тексти, то досвідчені автори-науковці намагаються дотримуватись загальноприйнятих вимог до написання наукових робіт, а отже певні соціально чи культурно марковані

особливості виражені не так яскраво. Перекладачі, у свою чергу, також можуть обирати більш нейтральні варіанти перекладу, або при наявності гендерних ознак, віддавати перевагу їх збереженню.

Ще однією особливістю наукового тексту гендерної тематики є особлива мовна структура, зокрема наявність маскулітивів та фемінітивів (О. Пода [Пода 2006], Ю. Маслова [Маслова 2009], В. Курдюкова [Курдюкова 2020]), які не тільки маркують текст, але є перекладацькою проблемою, проявом толерантності, мовною особливістю. Також можна говорити про такі типи тексту як «чоловічий текст», тобто текст, написаний чоловіком, та відповідно «жіночий текст», текст написаний жінкою. Всі ці мовні питання заслуговують на більш конкретне висвітлення та будуть розглянуті у наступному підрозділі.

Сьогодні можна говорити про розвиток таких напрямів у гендерній лінгвістиці: вивчення лексичної та граматичної системи мови з метою встановлення відмінностей у мовній поведінці статей; проведення зіставних досліджень на матеріалі як споріднених, так і неспоріднених мов для виявлення гендерних асоціацій у різних мовах; аналіз письмової та усної форм мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок з позиції мети висловлювання, стратегій і тактик.

Проблема гендерного маркування визначається експліцитно або імпліцитно, вказуючи на застосування гендерної семантики. На переклад впливають гендерні стереотипи чоловічої та жіночої поведінки, а також вирішення певних лінгвістичних проблем під час перекладу.

Таким чином, визначивши текст гендерної тематики як текст оригіналу, ми можемо ідентифікувати використання певного пласту термінологічних одиниць, певну гендерну приналежність автора. Під час перекладу тексту на гендерну тематику, власне гендерний аспект впливає на механізми вербалізації лексичних одиниць, утворюючи певні асоціативні зв'язки. Специфіка перекладу полягає у реалізації декількох значень лексичних одиниць. Отже, важливо дотримуватися інтуїтивно утворених асоціацій для

збереження стилістичної наповненості перекладу. Ігнорування проблеми гендера може призвести до серйозних помилок. При неналежній оцінці гендерно-маркованої лексики та відповідної адаптації всіх означених лексичних одиниць, вихідний текст може бути повністю або частково спалюженим, що є культурно не прийнятним для носіїв вихідної мови. Таким чином, гендерний аспект є складною перекладацькою проблемою, яку необхідно враховувати при створенні еквівалентного перекладу, зокрема при роботі з науковими текстами. Саме тому наш наступний підрозділ буде присвячено визначенню гендерно-маркованої лексики та термінології текстів гендерної тематики.

1.2. Мовні особливості тексту гендерної тематики

Гендерна тематика дедалі частіше опиняється в фокусі наукової уваги: інтенсифікація досліджень в цьому напрямку зумовлена тим, що кожен день у науковий обіг вводяться нові поняття, такі як *гендерні відносини, норми; гендерні ролі, стереотипи, установки, цінності; гендерна ідентичність і гендерна суб'єктність; гендерна соціалізація та ідентифікація*. Усі вони вимагають осмислення не тільки у гендерологів, але й також у лінгвістів, адже передача англomовних термінів українською мовою є однією із задач сучасної лінгвістики та перекладознавства.

Тож не дивно, що останнім часом доволі популярною в сучасному мовознавстві та перекладознавстві стає гендерна лінгвістика (В. Слінчук [Слінчук 2004; 2005], А. Архангельська [Архангельська 2007], М. Буракова [Буракова 2000], Л. Ставицька [Ставицька 2003; 2008], І. І. Халеева [Халеева 2000], О. Тараненко [Тараненко 2005]).

В цих дослідженнях можна виокремити такі напрямки: 1) наявність в мові людей різної статі, точніше, які оцінки приписуються чоловікам та жінкам в мовленні; 2) усі тексти можна умовно розділити на так звані

«чоловічі» або «жіночі» тексти; 3) як власне особистість ідентифікує себе в тексті в гендерному аспекті. Всі ці характеристики неодмінно формують і лексичну, і граматичну основи текстів гендерної тематики, впливають на вибір тих чи інших засобів, а також є дуже важливими в аспекті перекладу.

Гендерна лінгвістика ідентифікує гендер як продукт соціальних відносин. Під час вивчення мови з елементами гендерності, ми в змозі встановлювати механізм лінгвістичних маніпуляцій гендерними стереотипами. Гендерні ознаки мовної картини світу проявляються у пізнанні світу крізь призму чоловічого і жіночого бачення, а також у впливі статі на мовну практику та мовну поведінку. Гендерна лінгвістика допомагає виявляти гендерні стереотипи.

Ми ідентифікуємо певні напрями у сучасній гендерній лінгвістиці. Перш за все, це вивчення лексичної та граматичної системи мови з метою встановлення відмінностей у мовній поведінці статей; проведення зіставних досліджень на матеріалі як споріднених, так і неспоріднених мов для виявлення гендерних асоціацій у різних мовах; аналіз письмової та усної форм мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок з позиції мети висловлювання, стратегій і тактик.

По-друге, чоловіки і жінки виявляють у своїй мовленнєвій діяльності гендер по-різному. Саме тому в їх мові спостерігаються відмінності. Тому ідентифікують певні глибинні зв'язки між мовою і статтю [Кирилина 1999, с. 138]. Гендерні відносини фіксуються у вигляді мовних стереотипів, які накладають відбиток на поведінку, в тому числі й на мовленнєву, особистості і на процеси її мовної соціалізації. Лінгвістика ж допомагає виявити відображення гендерних стереотипів, зафіксованих у свідомості носіїв мови.

Проблема дискримінації та визначення поняття гендер стрімко розвиваються. Сучасна соціальна наука розрізняє поняття «стать» і «гендер» (gender). Традиційно перше з них використовувалося для позначення тих анатомо-фізіологічних особливостей людей, на основі яких людські істоти визначаються як чоловіки або жінки. Стать (тобто біологічні особливості)

людини вважалася фундаментом і першопричиною психологічних і соціальних відмінностей між жінками і чоловіками. Впродовж розвитку наукових досліджень було ясно, що з біологічної точки зору між чоловіками і жінками набагато більше схожості, ніж відмінності.

Багато дослідників навіть вважають, що єдина чітка і значуща біологічна відмінність між жінками і чоловіками полягає в їх ролі у відтворенні потомства. Сьогодні очевидно, що такі «типові» відмінності статі, як, наприклад, високий зріст, більша вага, мускульна маса і фізична сила чоловіків вельми непостійні і набагато менше пов'язані зі статтю, ніж було прийнято вважати.

У мовознавство ж гендер прийшов дещо пізніше зі сфери соціальних наук, коли гендерні дослідження одержали статус міждисциплінарного напрямку. Разом з цим поняття гендер функціонує в англomовній лінгвістичній літературі, зрозуміло, і у своєму старому значенні. Взагалі, гендер – соціальна стаття людини на відміну від біологічної статі: соціально-ролевий статус, який визначає соціальні можливості кожної статі в освіті, професійній діяльності, доступ до влади, сімейній ролі та репродуктивній поведінці і є одним з базових вимірів соціальної структури суспільства.

Проведений аналіз відображення ціннісних концептів у мовленнєвій поведінці чоловіків та жінок дозволив ідентифікувати залежність між мовним наповненням та гендерними параметрами особистості. Слід зазначити, що в англійській і в українській мовах жіноча оцінка відзначається більшим позитивізмом, ніж оцінка чоловіків. У реакціях чоловіків на аналогічні стимули спостерігається менше варіювання мовних засобів, переважають поодинокі іменники. У жіночій мові просліджується велика концентрація похідних іменників зі зменшувально-пестливими суфіксами. Таким чином, жіноче мовлення більш емоційно марковане, ніж чоловіче [Слінчук 2004, с. 67].

Тексти гендерної тематики є об'єктом пильної уваги вчених, адже гендерна проблематика з кожним роком охоплює все ширше коло

досліджень. Поняття гендеру в сучасних гуманітарних і суспільних науках останніх десятиліть набула великої значимості. Це викликано, можливо, динамічною зміною соціальної ролі чоловіків і жінок у сучасному житті, а також тим, що соціально-гуманітарне виділення жінки як великої верстви суспільства не потрапляло в центр уваги вчених і дослідників загалом. Соціальний гендер проявляється в мовних засобах гендерної дискримінації, для подолання яких необхідне перекладацьке усвідомлення принципів гендерно нейтральної мови. Гендерно інклюзивна, гендерно нейтральна чи гендерно чутлива мова є різновидом загальнонародної мови, спеціально розроблена та впроваджена з метою подолання гендерної упередженості в мовній комунікації.

Лексико-граматичні особливості текстів на гендерну тематику осмислювались О. Комовим [Комов 2011], В. Курдюковою [Курдюкова 2020], А. Мартинюк [Мартинюк 2004; 2006], Л. Бессоновою [Бессонова 2002], М. Бухольц [Bucholtz 1996], Д. Камероном [Cameron 1992; 1997] та ін. Дослідники суголосні в тому, що потрібно розрізняти так званий «чоловічий» та «жіночий» текст. Тож *першою* особливістю текстів на гендерну тематику є ***розподіл на так званий «чоловічий» та «жіночий» текст.***

Так, В. Курдюкова пропонує розрізняти чоловічі та жіночі гендерні маркери тексту [Курдюкова 2020, с. 145]. До чоловічих маркерів дослідниця відносить використання великої кількості абстрактних іменників (наприклад, *fear, dependence, greed, irresponsibility, failure, choice, age* etc.); слова з найменшим емоційним забарвленням, а також використовують одноманітні стилістичні засоби (наприклад, епітети *new, current, badly* etc.); офіційну та емоційно марковану лексику; газетно-публіцистичні кліше (наприклад, *to call for action*); використання нецензурних слів; дієслова в активному стані також характеризують мовлення чоловіків (наприклад, *has become, cannot be* etc.); прагнення до точності номінації, більший, порівняно з жіночим, фактор впливу професії (наприклад, *economy, health care, globalization, private equity* etc.); негативну оцінку [Курдюкова 2020, с. 143].

До жіночих маркерів запропоновано відносити велику кількість вставних слів, означень, обставин та модальні конструкції, що висловлюють різний ступінь невпевненості та невизначеності (наприклад, *can, may, must, ought, shall* etc.); престижні, елітні та стилістично підвищені форми, кліше, книжкову лексику; використання конотативно нейтральних слів та фраз, евфемізмів (наприклад, «у нетверезому стані» замість «сп'янілий»); образність мовлення під час описування почуттів; конструкція прислівник+прислівник (наприклад, *too often, too long* etc.), складні та прості речення, синтаксичні обороти з подвійним запереченням. Також мова жінок набагато більш емоційна в цілому, аніж мова чоловіків (наприклад, паралелізм: *playing...washing...taking*; антоніми *unite* та *divide*; епітети *different* та *common* тощо) [Курдюкова 2020, с. 144].

Зазначимо, що в англійській мові сформовані свої гендерні маркери, притаманні мовленню чоловіків та жінок. Виявляється, що жінки дуже активно використовують велику кількість вставних слів, означень, обставин, евфемізмів, в той час як мовлення чоловіків відзначається термінологічністю, прагненням до точності номінації, частим вживанням ненормативної, вульгаризованої та стилістично зниженої лексики. Жінки набагато частіше, ніж чоловіки вживають у мовленні питальні речення, перепитування, так звані «визначники неточності», форми кон'юнктива, формули вибачення, виправдання своєї поведінки, запитання дозволу, самопринижуючі вислови [Курдюкова 2020, с. 143].

Чоловіки ж навпаки досить часто у своєму мовленні використовують воєнну лексику; використання великої кількості абстрактних іменників також характеризує мовлення чоловіків; під час передачі емоцій чоловіки використовують слова з найменшим емоційним забарвленням; для мовлення чоловіків характерним є використання нецензурних слів; відзначають термінологічність, прагнення до точності номінації, чоловіки більш яскраво порівняно із жінками використовують негативну оцінку [Курдюкова 2020, с. 145]. Дослідники визначають можливість ідентифікації автора/авторки

тексту, втім, тут є певний нюанс: на сьогодні розподіл на чіткий гендер є доволі умовним в контексті мовлення та письма, оскільки жінка може мати суто чоловічий тип мислення і навпаки.

Якщо говорити про лексичні особливості текстів гендерної тематики, які є об'єктом нашої уваги у книзі «The Gendered Society» [Kimmel 2000], то ми ідентифікували велику кількість термінів різної структури – однокомпонентні та багатокомпонентні терміни. До перших відносять, наприклад, *manhood* або *masculinity*, що є простими за будовою. До багатокомпонентних термінів можна віднести: *women's studies*, *biological differences*, *traditional family*, *nuclear family*, *single parent family*, *international family*.

Також до лексичних особливостей аналізованого типу тексту належить наявність слів, які мають на меті пов'язувати речення між собою та власне є компонентами наукового тексту: *as a result*, *thus*, *therefore*, *on the one hand*, *on the other hand* та ін. Вони допомагають і структурувати текст, і роблять його більш логічним та зрозумілим для читача. Ці слова-коннектори є типовими для будь-якого типу тексту, але вони також містяться і у текстах на гендерну тематику.

До гендерно маркованої лексики можна віднести: гендерні стереотипи та гендерно марковані одиниці. До таких лексем можуть відноситись слова, які описують статеві, статусні і соціальні відносини (*woman – mother – daughter – sister – bride*).

Іншою лексичною особливістю текстів на гендерну тематику є наявність гендерної толерантності та коректності. Так, гендерно-марковані *man*, *mankind* замінюються більш нейтральними лексичними одиницями, типу: *men and women*, *people*, *human*, *individual*, *humans*, *humankind*, *personnel*, *workers*, *human resources*, *skillful*, *a man-made – artificial*, *handmade*. Останнім часом створюються фемінітиви (тобто слова жіночого роду, що є альтернативою поняттям чоловічого роду). Наприклад, замість *policeman* по відношенню до жінки, будемо вживати *policewoman*, *fireman – firewoman*,

salesman – *saleswoman*. Саме такі сучасні мовні норми в англійській мові зможуть урівноважити гендерну лінгвістику. Можемо відзначити, що вживання фемінітивів в текстах гендерної тематики значно зросло і популяризувалося.

Ще однією рисою сучасного гендерного тексту є вживання нейтральної гендерно немаркованої лексики або гендерно нейтральної (блокує упередження до певного гендера та/або статі). Тобто, замість відокремлених *Salesman* / *saleswoman*, можна вживати неозначене гендером поняття *salesperson*, зменшивши дискримінацію обох статей.

У той же час дослідники Дж. Корбет [Corbett 1991], Д. Танен [Tannen 1990], А. Пауелз [Pauwels 2003] оперують поняттям «граматичний гендер». Більшість лінгвістів вважають, що за гендерними ознаками іменники поділяють на ті, що означають жіночий, чоловічий і, часом, середній роди. Вибір іменника даного класу синтаксично впливає на форму іншого слова чи елемента речення чи дискурсу. А. Пауелз зазначає, що мови, для яких характерною є система граматичного гендеру, поділяють іменники на роди, враховуючи їх морфологічні та фонологічні характеристики [Pauwels 2003, с. 557]. Проте, Дж. Корбет стверджує, що граматична гендерна система має також і семантичні основи, які стають очевидними тоді, коли є відношення гендеру до іменників. У такому випадку маємо: *women* – *feminine*, *men* – *masculine*.

Грамаіічній рід (гендер) може спричинити виникнення деяких незручностей для перекладача. Це відбувається тоді, коли вони перекладають з мови, в якій гендерні аспекти відрізняються від тих, що існують у мові, на яку робиться переклад. Такі труднощі можуть посилюватися тоді, коли граматичний гендер збігається із статтю референта (коли мова оригіналу вказує на гендерне розрізнення прийменника першої особи, проте граматичні гендерні узгоджувальні моделі, що можуть створювати ефект гендерного самовідношення через гендерне узгодження, а вихідна мова вказує не тільки

на гендерну приналежність у прийменнику першої особи, а і на узгодження граматичного гендеру).

До інших граматичних особливостей аналізованого тексту як зразку тексту гендерної тематики можна віднести ті, що типові для будь-якого наукового твору. Це є досить передбаченим, адже аналізований текст являє собою науковий текст певної професійної сфери, а отже він має відповідати існуючим вимогам до стилю. Власне тому ми можемо відзначити такі властивості, як частотність пасивного стану, активне вживання безособових форм дієслова, складні речення тощо.

Вживання пасивних конструкцій пояснюється тим, що тексти гендерної тематики найчастіше являють собою описання процесів або фактів, і тому автор прагне зосередити увагу саме на них:

*Women's history sought to rescue from obscurity the lives of significant women **who had been ignored or whose work has been minimized** by traditional androcentric scholarship, and to examine the everyday lives of women in the past—the efforts, for example, of laundresses, factory workers, pioneer homesteaders, or housewives to carve out lives of meaning and dignity in a world controlled by men.* [Kimmel 2000, с. 5]. – Історія жінок намагалася розсіяти темряву, що нею було оповите життя славетних жінок, **яких не визнавали і працю яких недооцінювали** в традиційних наукових колах, що хибують на андроцентризм, і дослідити повсякденне життя жінок у закулому, наприклад, спроби праль, працівниць фабрик, перших поселенок-фермерів чи домогосподинь сповнити своє життя сенсом і гідністю у світі, керованому чоловіками [Кіммел 2003, с. 7].

Отже, пасивний стан дієслова можуть вживати тоді, коли особа, яка виконує дію невідома, або коли згадувати про неї вважають непотрібним, або коли хочуть узагальнити виконавців. У нашому випадку, наприклад, автор, що є представником чоловічої статі, можливо, намагався бути гендерно нейтральним і не наголошувати, що саме чоловіки не хотіли визнавати досягнення жінок.

Подивимось також на ще один приклад з аналізованого тексту:

*In 1527, a priest commented that «the latrines resound with the cries of children who **have been plunged** into them» [Kimmel 2000, с. 29].* – У 1527 р. якийсь священик повідомляв, що «в убиральнях лунають зойки дітей, яких туди **було вкинуто**» [Кіммел 2003, с. 40].

Як бачимо у ще одному прикладі, використання пасивного стану вживається з метою наголосити на тому, що неважливо, хто виконує ту чи іншу дію, а саме звернути увагу читача на саму дію. Також це може бути пов'язано із небажанням самого автора називати безпосередніх виконавців.

Як зазначалося вище, в текстах гендерної тематики також можна спостерігати варіативність безособових форм дієслова, що є типовим для наукового стилю також. Так, доволі часто зустрічається *інфінітив*:

*It is clear, as we shall see, that there are dramatic differences among societies regarding the type of gender differences, the levels of gender inequality, and the amount of violence (implied or real) that is necessary **to maintain** both systems of difference and domination [Kimmel 2000, с. 2].* – Певна річ (побачимо це далі), існує кардинальна відмінність поміж суспільствами з погляду типу гендерних відмінностей, рівнів гендерної нерівності й сили примусу (прихованого чи реального), потрібного, **щоб підтримати** обидві системи – диференції та домінації [Кіммел 2003, с. 2].

Інфінітив – це одна із трьох безособових форм дієслова, які є в англійській мові. Інфінітив не вказує на спосіб дії, час, число та особу. Таким чином, його також можна вважати засобом досягнення об'єктивності та/чи нейтральності висловлювань.

Також в текстах гендерної тематики зустрічається велика кількість складних по структурі речень з сурядними та підрядними зв'язками всередині них. Переклад таких речень вимагає уміння розбиратися в їх граматичній структурі, твердого знання службових слів, за допомогою яких здійснюються зв'язки між окремими частинами складних речень або між реченнями.

До складносурядних речень належать речення з двома або більше граматичними основами. Такі частини речення з граматичними основами не залежать одне від одного за змістом і можуть існувати окремо. При сполученні таких речень використовуються сполучники *and, nor, neither ... nor, not only ... but* тощо:

Though on average our chemistries are different, it's not an all-or-nothing proposition women do have varying levels of androgens, and men have varying levels of estrogen in their systems [Kimmel 2000, с. 2]. – Хоч у середньому хімічний склад у нас різний, це твердження не належить до категорії «все або нічого»: в системах жінок наявні в тій чи іншій кількості андрогени, а в системах чоловіків — естрогени [Кімел 2003, с. 3].

До складнопідрядних речень належать речення, що складаються з одного головного простого речення та одного або декількох залежних підрядних речень. До сполучників підрядності належать: *if, that, because, as*, а також сполучні слова *what, who, how, which, whom*. Речення, надане нижче у якості прикладу, містить не лише звичайне підрядне додаткове, а і є цікавою ілюстрацією того, як підрядні речення можуть виступати у синтаксичній функції підмета:

What it meant to be a man or a woman in seventeenth-century France, or what it means among Aboriginal peoples in the Australian outback at the turn of the twenty-first century are so far apart that comparison is difficult, if not impossible [Kimmel 2000, с. 3]. – Уявлення про те, що означає бути чоловіком чи жінкою у Франції XVII ст. або що це означає серед аборигенних народів у малонаселеній місцевості Австралії на зламі XX–XXI століть, настільки різняться між собою, що їх важко порівнювати, якщо взагалі можливо [Кімел 2003, с. 4].

Таким чином, до мовних особливостей текстів гендерної тематики можна віднести використання гендерних реалій, термінів та словосполучень; можливість ідентифікувати гендерну приналежність автора; наявність гендерної коректності та толерантності під час вживання гендерно

маркованої та нейтральної лексики. Також, як і у будь-якому науковому тексті в текстах гендерної тематики переважають такі граматичні особливості, як часте використання пасивних конструкцій, що пояснюється тим, що таким текстам притаманне опис процесів або фактів і автор хоче звернути увагу саме на них. Активне застосування герундіальних та інфінітивних конструкцій, які нерідко викликають труднощі при перекладі, можна також пояснити не лише особливостями англійської мови, а і прагненням до об'єктивності викладу. Ще однією особливістю є наявність великої кількості складних по структурі речень, тобто складносурядних і складнопідрядних. Такі речення часто використовуються для описання наукових процесів і явищ, для більш точного і зрозумілого пояснення тих чи інших тверджень.

1.3. Методологічні аспекти перекладу текстів гендерної тематики

1.3.1. Проблемні зони перекладу текстів гендерної тематики

Відмінність в жіночому та чоловічому стилі мовлення впливають також і на переклад. До осмислення проблем перекладу текстів гендерної тематики, а також до гендерних аспектів перекладу звертались такі дослідники як Н. Гоца [Гоца 2009], О. Комов [Комов 2011], Г. Тащенко [Tashchenko 2021]. Складнощі при перекладі, на їх думку, виникають, коли треба оцінювати прецедентні колективні групи (соціальні, гендерні, вікові, професійні). Розуміння тексту здійснюється за рахунок спільності когнітивних просторів автора та читача, проте, якщо представлений концептуальний зміст вихідного тексту не може бути інтерпретованим з точки зору когнітивної бази представників цільової культури, то частина його смислу втрачається.

Перш за все, з точки зору перекладу гендерної лексики слід розрізняти еквівалентні та безеквівалентні одиниці. До першого класу відносимо ті

слова, що позначають глобальні, загальнолюдські поняття (при чому досить часто лексеми на позначення цих слів у цільовій мові бувають запозичені з вихідної мови). Серед перекладацьких прийомів, які є найбільш продуктивними для перекладу гендерної лексики, ідентифікуємо такі:

- запозичення (слово и фраза з вихідного тексту інкорпорується в текст цільовою мовою, оскільки переклад є неможливим – тоді дві мови використовують одне й те саме слово);

- калька (буквальний переклад);

- пояснення (намагання зробити вихідний текст більш доступним або шляхом конкретизації (застосування гіпоніма), або шляхом генералізації (застосування гіпероніма));

- заміна (варіант пояснення, коли певна референтна лексема замінюється більш-менш відповідною за семантикою та/ або прагматикою);

- транспозиція (заміна концепту однієї культури відповідним концептом іншої);

- лексичне відтворення (створення неологізму у цільовій мові);

- компенсація (збалансування втраченого при перекладі компоненту завдяки додатковим поясненням);

- вилучення (опущення певних компонентів вихідного тексту);

- додавання (особливо в тих фрагментах, коли мова йде про культурно-обумовлений компонент, який може спричинити проблеми з розумінням, але є необхідним для розуміння тексту в цілому);

- опис (експлікація) – використовується в тих випадках, коли значення одиниці неможливо пояснити без додаткового пояснення;

- транслітерація (відтворення буквеного малюнку слова; також потребує описового коментарю).

- транскрибування (передача звукового малюнку слова): *confiture* – конфітур, *gelatin* – желатин, *caramel* – карамель. Проблема полягає в тому, щоб правильно підібрати спосіб перекладу для точного та правильного перекладу тексту оригінала (цит. за: [Горда, Пушик 2021, с. 168]).

Для успішного перекладу текстів певної тематики перекладачу перш за все потрібно розумітися на лексиці притаманній цій темі та знати термінологію. Щоб досягти правильного перекладу гендерно-маркованих одиниць та термінології, перекладач повинен знати їх структурно-семантичні особливості. Обов'язковою умовою для адекватної адаптації та повноцінного перекладу текстів гендерної тематики є розуміння перекладачем повної специфіки маркованих одиниць.

По-друге, проблемними під час перекладу можуть бути **граматичні особливості** текстів гендерної тематики. Гендерний аспект будь-якого дискурсу насамперед стосується граматичної категорії роду. Ця категорія є характерною рисою граматичної структури індоєвропейських мов. Однак, як відомо, розвиток аналітизму в англійській мові призвів до руйнації словозміни і, як наслідок, до втрати родових протиставлень у граматичній системі англійського іменника. Родові відмінності іменника виявляються через особові займенники *he, she, it* і маркуються здебільшого лексичним значенням слів. Назви осіб чоловічої статі (*husband, father, son* тощо) належать до чоловічого роду і позначаються особовим займенником *he*, а особи жіночої статі (*woman, mother, daughter* тощо) належать до жіночого роду й позначаються займенником *she* [Мартинюк 2004, с. 115].

Труднощі перекладу виникають також при перекладі складносурядних та складнопідрядних речень з англійських текстів гендерної тематики засобами іншої мови. Існують такі граматичні трансформації, які зазвичай використовують при перекладі складносурядних та складнопідрядних речень: зміна порядку слів у реченні; заміна частин мови у реченні; додавання слів; опущення слів.

В цілому, відтворення гендерно-маркованої лексики являє собою складну, проте цікаву перекладацьку задачу. Переклад термінів в текстах гендерної тематики хоч і має свої складнощі, але для перекладача, який розуміється на цій темі та знає термінологію переклад таких текстів, не є складним. Також, розуміючись на граматиці мови оригінала та мови, на яку

перекладається, виконати переклад буде не складно. В контексті цього магістерського дослідження вважається доцільним запропонувати власний алгоритм опрацювання та відтворення англомовної гендерно-маркованої лексики, який представлено у наступному підрозділі цієї роботи.

1.3.2. Алгоритм перекладу тексту гендерної тематики

Задля адекватного відтворення гендерно-маркованих текстів важливим та правильним рішенням є створення алгоритму, який дозволить ідентифікувати та адаптувати наявні особливості належним чином при перекладі. На першому етапі алгоритму перед перекладачем постає вибір стратегії перекладу. Так, наприклад, перевагу може бути віддано текстуально точному, що наближається до буквального, перекладу або, навпаки, перекладу, що сміливо відходить від формальної структури оригіналу. У цьому виборі вирішальну роль може зіграти жанр тексту, мета перекладу і соціальна норма перекладу, характерна для тієї чи іншої епохи.

Потрібно визначити, яка саме обробка необхідна тексту перекладу, щоб він міг функціонувати. Обробка тексту перекладу може носити такий характер: пристосування до належного функціонування, забезпечення зрозумілості перекладу, пристосування до спеціальних умов замовника, ступінь підгонки тесту до культури мови перекладу або відмова від нього, ступінь підгонки до отримувача, ступінь та характер пристосування до жанрових та стилістичних норм приймаючої культури, характер лінгвістичної обробки тексту перекладу, припустимість та необхідність коментарів, пояснень, опущення або додавання інформації, пристосування до технічних вимог та обмежень, до носія інформації, можливо пристосування до законодавчих вимог та обмежень.

У межах нашого дослідження можна також говорити про прийоми доместикації та форенізації тексту перекладу. Доместикація – це спосіб

перекладу, при якому намагаються наблизити переклад до культури мови, на яку перекладається текст. А під час прийому форенізації перекладач намагається якнайближче передати оригінал тексту і зберегти культурний компонент оригіналу [Волченко 2013, с. 139-140].

Однією з необхідних умов професійного підходу до перекладу є попередня підготовка до нього. Тому, прочитавши текст оригіналу, вивчіть джерела додаткової інформації про предмет вихідного повідомлення – паралельні тексти на мові перекладу (так звані *help-texts*), довідники, енциклопедії, дані електронних словників тощо. Ці тексти-помічники полегшують пошук еквівалентів відповідних термінів та дають розгадку незрозумілої інформації, що зустрічається в тексті оригіналу.

Професійні перекладачі-практики рекомендують починати переклад з прочитання тексту оригіналу від початку до кінця, без зупинки на важких і незрозумілих місцях, відзначаючи слова, вирази, терміни, яких ви не знаєте або в яких не впевнені. Деякі перекладачі одночасно на полях фіксують вдалі, на їх погляд, перекладацькі рішення, які швидше приходять на думку саме при першому, невпинному читанні. Стратегія перекладу, безперечно, визначається особистісними якостями перекладача, який самостійно на практиці виробляє елементи власної стратегії. Проте нерідко помилки перекладача пояснюються саме неправильним підходом до своєї діяльності або повним ігноруванням обміркування стратегії перекладу.

Перекладацька компетенція об'єднує як рецептивну компетенцію розуміння, так і продуктивну компетенцію формулювання; життєвий досвід перекладача; ідіоматичне володіння мовою перекладу: осмислення тексту, який перекладається; вибір та втілення стратегії перекладу; визначення функціональної перспективи висловлювання, що спрямоване на адекватну передачу комунікативного наміру й достатній ступінь комунікативної ефективності. Перекладацька компетенція передбачає особливе «перекладацьке» володіння двома мовами; здатність до «перекладацької» інтерпретації вихідного тексту; володіння технологією перекладу; знання

норм певного стилю і жанру тексту; знання перекладацьких норм, що визначають стратегії мови перекладу; певний мінімум фонових знань [Нелюбин 2003, с. 243]. Саме ці чинники впливають на формування та зміст поняття перекладацької стратегії. Перекладацька стратегія – програма перекладацьких дій [Швейцер 1988]; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії [Ілюхин 2000, с. 199].

Стратегія перекладу – це програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями цієї ситуації і метою перекладу, а також визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації [Сдобников 2011, с. 168].

З позиції перекладача як суб'єкта процесу перекладу І. В. Войнич розуміє перекладацьку стратегію як «спільний план дій перекладача», обумовлений комплексом його принципових установок, спрямованих на досягнення цілей, які свідомо чи несвідомо ставить перед собою перекладач (цит. за: [Михайленко 2014, с. 149]).

В. М. Ілюхін стратегію перекладу розглядає з позицій комунікативно-прагматичного підходу: «стратегія – метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії» [Ілюхин 2000, с. 198]. Л. П. Тарнаєва розглядає стратегічну компетенцію в тісному взаємозв'язку з дискурсивною та риторичною. Усі три компетенції є сукупністю знань, мовленнєвих навичок і комунікативних умінь, які забезпечують композиційно-сміслову

організацію тексту перекладу (дискурсивна компетенція); які становлять здатність до варіативного використання мовних засобів для забезпечення структурно-семантичної організації тексту перекладу (стратегічна компетенція); використання лінгвістичних засобів для побудови комунікативних стратегій з метою досягнення необхідного ефекту висловлювання (риторична компетенція) [Тарнаева 2006, с. 176].

Текст перекладу повинен максимальною мірою репрезентувати зміст оригіналу, властивий автору спосіб вираження думки, його комунікативну стратегію, що досягається шляхом збереження максимально можливої структурно-семантичної близькості вихідного і перекладного текстів [Нелюбин 2003, с. 93].

Перекладацька стратегія передбачає не жорстку послідовність перекладацьких дій, а гнучке варіювання методів і технік перекладу в межах обраних орієнтирів і «генеральної лінії» перекладу, яка, в свою чергу, визначається численними факторами: комунікативними установками та інтенціями автора оригіналу і цілями перекладу, характером реципієнта та специфікою предметної ситуації, яка стоїть за текстом, та ін. На вибір стратегії перекладу впливають такі чинники: мета перекладу, тип тексту, що перекладається (виділяються два основних функціональних види перекладу: художній (літературний) переклад та інформативний (нелітературний) переклад)) і характер передбачуваного рецептора перекладу (у деяких випадках переклад не має точного адресата, і перекладач орієнтується на так званого «усередненого рецептора»).

Очевидна залежність стратегії перекладача від типу тексту. Виділяють три групи перекладацьких стратегій: 1) конотативні стратегії, які виражають орієнтацію на адресата взаємодії з урахуванням змісту та функцій спілкування і спрямовані на визначення смислового наповнення вихідного тексту та здійснення впливу на читачів тексту перекладу, задуманого автором оригіналу; 2) особистісні перекладацькі стратегії – закономірності когнітивної обробки інформації (сприймання, інтерпретація та породження),

які визначаються рисами характеру перекладача; 3) когнітивно-лінгвістичні стратегії ґрунтуються на лінгвістичних та текстових знаннях перекладача: знання про когнітивну, емоційну, естетичну інформацію та особливості її вербалізації.

І. С. Алексєєва розрізняє перекладацькі дії та перекладацькі стратегії так: перекладацькими діями вона називає усю сукупність можливих дій зі здійснення перекладу, а перекладацькою стратегією – свідомо вибраний перекладачем алгоритм цих дій при перекладі одного конкретного тексту або групи текстів. Дослідниця виділяє три етапи стратегії перекладу: передперекладацький аналіз тексту (збирання зовнішніх даних про текст; визначення джерела і реципієнта; склад інформації та її насиченість: когнітивна, оперативна, емотивна, естетична інформація; комунікативне завдання, жанр мовлення); аналітичний варіативний пошук (створення тексту перекладу); аналіз результатів перекладу (цит. за: [Михайленко 2014, с. 150]).

Отже, перекладацька стратегія інтерпретується як шлях досягнення певних перекладацьких цілей, які ставить перед собою перекладач. Перекладацьку стратегію розглядають як процесуальне явище: етапи та способи діяльності перекладача у вирішенні конкретних завдань перекладу для досягнення основної мети – створення тексту оригіналу, який зберігає функціональні домінанти тексту оригіналу, які вважаються критерієм еквівалентності перекладу.

Визначення стратегії перекладу тексту здійснюється в аспекті комунікативно-прагматичного підходу: збереження максимально можливої структурно-семантичної близькості вихідного й перекладного текстів, а також досягнення текстом перекладу такого ж самого комунікативного впливу на реципієнта, як і текстом оригіналу. Перекладацькою стратегією пропонуємо називати етапи та способи діяльності перекладача, алгоритми перекладацьких дій, спрямовані на розв’язання локальних та глобальних проблем перекладу тексту задля досягнення певних перекладацьких цілей, а

саме – створення тексту перекладу, еквівалентного в комунікативно-прагматичному плані тексту оригіналу.

Для досягнення різних цілей перекладач може вносити суттєві зміни в текст перекладу, перетворюючи форму і зміст оригінального тексту (реферативний, анотаційний виклад, переказ). Або відхилятися в певній мірі від оригіналу, зберігаючи його сенс, але варіюючи стилістичну оформленість (інформативний переклад, підрядковий переклад віршів). Або ж максимально точно зберігати всі параметри вихідного тексту. Коли перекладений текст викликає проблеми в його сприйнятті та розумінні це є провалом для перекладача. Але навіть професіонал зі стажем може допустити прості помилки, щоб мати змогу уникнути таких проблем кожен має пам'ятати основні причини перекладацьких помилок.

При передачі гендерно-маркованих реалій можуть застосовуватись дві полярні стратегії – трансференція (або прямий переклад, що фактично відноситься до стратегії форенізації) або компонентний аналіз (фактично, стратегія доместикації). Перший підхід передбачає збереження національного колориту, робить акцент на культурі, але практично виключає відтворення меседжу та не сприяє встановленню процесу комунікації. Натомість другий підхід, фактично, виключає культурну специфіку, але відтворює меседж, оскільки базується на пошуку спільних для вихідної й цільової мови лексичних компонентів [Zare-Behtash, Firoozkoohi 2009, с. 1580].

Кожна зі стратегій реалізується на практиці у вигляді певних перекладацьких прийомів. Стратегія «форенізації» у процесі перекладу власних назв реалізується за допомогою різних перекладацьких прийомів, в основі яких лежить збереження назви: перенесення його в оригінальній іншомовній формі до тексту перекладу; передача форми назви (транслітерація/транскрипція); збереження власної назви з певним супроводом (лексичним розширенням); з детальним поясненням, наприклад, у вигляді виноски; заміна вихідної назви іншою назвою мовою оригіналу.

Стратегія «доместикації» полягає у збереженні в тексті перекладу конотацій та культурних алюзій та адаптації культурної реалії до контексту приймаючої культури. Для досягнення цих прагматичних цілей перекладачі застосовують «культурну трансплантацію». Прийом заміни назв мовою оригіналу назвами мови перекладу, які є буквральними еквівалентами перших, але мають схожі культурні конотації та прийом опущення власної назви з наступною передачею смислових компонентів іншими засобами. Власні назви, що позначають культурні реалії, знаходять значні конотації і імпліцитні сенси, які мають викликати у реципієнта певні когнітивні асоціації та психоемоційні реакції.

Доместикація, як і схильність до конкретизації або узагальнень, також може розглядатися в якості гендерного маркеру. Також вдала доместикація може слугувати ознакою більш глибокого знання української мови, що також може бути корисним у встановленні особливостей впливу гендерного фактору на переклад.

Відповідно до традиційного підходу, вибір стратегії перекладу обмежений лише двома варіантами доместикацією чи форенізацією. Цей вибір постає перед кожним, хто перекладає. На перший погляд, все просто – для того, щоб зберегти культурний компонент вихідної мови в перекладі, не втратити його оригінальний колорит, слід використовувати стратегію форенізації та, щоб досягти прозорого перекладу, плавності та елегантності мови, підкорити культурне чуже домінантним цінностям цільової культури, доречно буде дотримуватися стратегії доместикації.

За даними порівняльного аналізу можемо стверджувати, що випадки вживання форенізації здебільшого переважають при перекладі власних назв методом транслітерації, а такі категорії слів, як оригінальні та специфічні назви не викликають певних асоціацій і справедливо можуть бути замінені реаліями цільової культури.

Науковий текст гендерної тематики, у силу своїх стилістичних особливостей, також потребує більш точного відтворення культурно-

маркований гендерних лексем. Втім, для збереження меседжу тут важливим інструментом може стати перекладацька примітка. Взагалі, перекладацьке коментування – один із продуктивних засобів донесення до читача закладеного автором змісту без надмірного втручання у канву оригінального тексту.

Визначившись із жанром та обравши найбільш відповідну стратегію, варто перейти до **другого** етапу, а саме перекладацького опрацювання лексики, виходячи з параметрів еквівалентності. Для відтворення більш-менш еквівалентної лексики слід застосовувати такі прийоми як прямий переклад, підбір контекстного відповідника, генералізацію або конкретизацію.

Третій етап включає інтегрування підбраного варіанта у канву тексту вихідною мовою. Тут перекладач має враховувати декілька важливих параметрів – стилістичний регістр, час написання вихідного тексту (приміром, недопустимо замінювати історизми та архаїзми більш осучасненими відповідниками), культурну, ритуальну, релігійну специфіку таких лексем тощо. Якщо підібраний варіант відповідає мовностилістичним особливостям та семантиці тексту в цілому, його можна вважати вдалим [Мартинюк 2004, с. 127].

По-друге, потрібно ідентифікувати корпус фактологічного матеріалу дослідження. Провести якісний та кількісний аналіз авторських використань гендерно-маркованої лексики в наукових тестах з метою конструювання на цій основі ієрархії диференційних гендерних властивостей, характерних для обраної оповіді. Отже, відбір матеріалу за вищезгаданим методом уможливорює поділ на жіноче і чоловіче.

По-третє, необхідно здійснити аналіз тексту гендерної тематики на таких мовних рівнях: лексико-граматичному, комунікативно-прагматичному та стилістичному. Застосовуючи спершу спостереження, а потім порівняння і опозицію, виділяємо їхні характерні ознаки у прономінальній та

темпоральній системах, аналізуємо лексичні, синтаксичні та комунікативно-функціональні особливості.

Для відтворення безеквівалентної лексики вдаються до кальки, заміни, вилучення. Також, як було зазначено вище, подолати розрив між бажанням зберегти національний колорит та культурну специфіку тексту й максимально повно передати закладений смисл допомагає перекладацька примітка [Мартинюк 2004, с. 57].

Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що кожен етап алгоритму – це застосування певної комплексної методології у поєднанні з різними взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими методами, що дозволяє отримати об'єктивні дані щодо реалізації гендерної специфіки в науковому тексті через їхню об'єктивацію.

Якісні та кількісні дані проведеного у такий спосіб дослідження дали можливість отримати достовірні результати та висновки. У результаті аналізу мовного матеріалу, нам вдалося виявити та описати специфіку функціонування гендерного аспекту в англomовному науковому дискурсі. Методологічна база дослідження гендерного аспекту в текстах гендерної тематики постає з урахуванням мови та мовлення, тексту та дискурсу, розгляду мовленнєвої особистості як відправної точки антропоцентризму та її специфічних гендерних параметрів.

Отже, професіоналізм перекладача має багато складових, і в першу чергу – це розробка власної стратегії перекладу. В найбільш узагальненому та стислому вигляді перекладацьку стратегію можна визначити як порядок та суть дій при перекладі конкретного тексту. Вона включає три етапи: передперекладацький аналіз тексту оригіналу, власне процес перекладу та постперекладацьке редагування тексту перекладу.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ

2.1. Лексичні аспекти перекладу текстів гендерної тематики

При перекладі будь-якого тексту перекладач звичайно звертає увагу на мовні особливості, що характеризують саме цей текст та/або можуть становити проблему. Наукові тексти мають свої особливості, які ми коротко описали у розділі вище. А отже при перекладі потрібно адекватно відтворити ці ознаки типові для наукового стилю. У той же час, якщо цей текст належить тематично до специфічної сфери, зокрема є текстом гендерної тематики, перекладач паралельно має звертати увагу і на певні гендерно-марковані елементи та фонову інформацію, від правильного розуміння яких залежить і точність та адекватність перекладу. Лише правильно обрана перекладацька стратегія (способи перекладу та трансформації, алгоритм роботи з текстом тощо) може гарантувати належний результат.

Однією з основних проблем при перекладі лексичних одиниць у текстах гендерної тематики є наявність гендерно-маркованої лексики. Під час перекладу ідентифікують слова, які мають певну специфіку (є термінами, мають гендерну маркованість, емоційну забарвленість тощо) і їх переклад не може здійснюватись без розгляду контексту, який відіграє певну роль. Ці лексичні елементи тісно пов'язані стилістично та контекстуально зі змістом тексту, що треба враховувати при перекладі. Тому при роботі, зокрема з текстами гендерної тематики, слід використовувати певні трансформації для запобігання гендерної дискримінації. Перекладач повинен розуміти це і приділяти цій проблемі належну увагу.

Дослідники, які вивчали питання гендерно-маркованих одиниць, звертають увагу на наявність певних відмінностей, пов'язаних із способом використання таких маркерів в мовленні чоловіків та жінок.

Як ми відзначали у розділі вище, тексти, авторами яких є чоловіки, можуть характеризуватися певними типовими ознаками [Курдюкова 2020, с. 145–146]: вживання армійської та військової лексики, використання вступних слів або виразів, застосування абстрактних іменників, нецензурні слова або слова з негативною конотацією. Однією з ключових рис може бути використання мови, що відзначається конкретністю, активністю та орієнтацією на досягнення цілей. Більш глибокий аналіз може включати розгляд використання специфічних слів, які можуть підкреслювати чоловічу гендерну роль, а також вивчення тону та стилю висловлення, які можуть відображати індивідуальні риси чоловічого сприйняття реальності. Увага до таких особливостей дозволить отримати адекватне розуміння того, як гендерні маркери виражаються через мову та стиль автора, а також як ці ознаки можуть впливати на сприйняття тексту в контексті гендерних взаємин.

Оцінюючи текст Майкла С. Кіммела «Гендероване суспільство», як той, автором якого є чоловік, спробуємо виокремити подібні ознаки та проаналізувати їх роль у створенні гендерно-маркованого стилю.

*As one sociologist recently put it «the very creation of difference is the foundation on which **inequality** rests»* [Kimmel 2000, с. 4]. – Як сформулював недавно один соціолог, «створення відмінності власне є підґрунтям, на якому виростає нерівність» [Кімвел 2003, с. 6].

*The other reigning school of thought that explains both gender difference and gender domination is differential **socialization** – the «nurture» side of the equation* [Kimmel 2000, с. 3]. – Інший панівний теоретичний напрям, який пояснює і гендерну диференцію, і гендерну домінацію, – це диференціальна соціалізація – «виховний» бік рівняння [Кімвел 2003, с. 4].

For example, even the idea that we are from different planets, that our differences are deep and intractable, has a political dimension: To call the «other» sex the «opposite» sex obscures the many ways we are alike [Kimmel 2000, с. 15].

– Наприклад, уже сама ідея про те, що ми походимо з різних планет, що наші відмінності глибокі й нездоланні, має політичний вимір [Кіммел 2003, с. 23].

Unfortunately, this doesn't necessarily mean being nice to others [Kimmel 2000, с. 27]. – На жаль, це не завжди означає чуйність до інших [Кіммел 2003, с. 37].

Жінкам притаманна більша експресивність, тому вони застосовуючи в мові стилістичні засоби, спрямовані на підкреслення експресії. Використання повторів та епітетів, що властиве жінкам. А от чоловіки навпаки застосовують тьмяні образні засоби або взагалі більшу формальність стилю. У жіночій мові просліджується велика концентрація похідних іменників зі зменшувально-пестливими суфіксами. Таким чином, жіноче мовлення більш емоційно марковане, ніж чоловіче. До жіночих маркерів пропонують відносити:

- велику кількість вставних слів, означень, обставин та додатків;
- модальні конструкції, що висловлюють різний ступінь невпевненості та невизначеності, наприклад: можливо, певно, на мою думку та ін.;
- престижні, елітні та стилістично підвищені форми, кліше, книжкову лексику;
- використання конотативно нейтральних слів та фраз, евфемізмів;
- образність мовлення під час описування почуттів; конструкція прислівник+прислівник:
- складні та прості речення, синтаксичні обороти з подвійним запереченням. Також мова жінок набагато більш емоційна в цілому, аніж мова чоловіків.

Аналізовані нами тексти оригіналу та перекладу є досить цікавими прикладами ілюстрації гендерних особливостей, адже автором тексту оригіналу є чоловік, а перекладачем – жінка. Звичайно, перекладач має дотримуватись стилю автора оригіналу, але необхідність застосування певних трансформацій, пов'язаних з відмінністю мов як таких, може

призвести до того, що перекладач використовує ті конструкції чи лексичні одиниці, що притаманні його/її гендеру. Наприклад;

*As an **adult**, she would most likely have **lesbian** sexual relations* [Kimmel 2000, с. 59]. – **У дорослому віці** вона, найвірогідніше, вступатиме в лесбійські сексуальні стосунки [Кімел 2003, с. 89].

У цьому прикладі можна побачити, як в перекладі використовується словосполучення замість слова «adult», це можна пояснити тим, що перекладач – жінка і має більш емоційно забарвлене мовлення і схильність до використання більшої кількості слів для вираження думок. Цей приклад також ілюструє важливість уважного вибору слів та врахування емоційного фону при перекладі. У контексті даного речення, використання словосполучення «у дорослому віці» замість простого «доросла особа» дозволяє передати не лише віковий аспект, але додає емоційне забарвлення, додатково підкреслюючи тему «віку».

*Finally, these differences also enable scientists **to try and explain** such behaviors as interspecies violence and aggression* [Kimmel 2000, с. 27]. – І, нарешті, ці відмінності дають також підстави науковцям **оцінювати й пояснювати** таку поведінку, як міжвидова агресивність і насильство [Кімел 2003, с. 37].

В оригінальному тексті використано словосполучення «interspecies violence and aggression», що може вказувати на науковий підхід і відсутність винесення моральних оцінок. У перекладі це відображено як «міжвидова агресивність і насильство», відбулася перестановка слів, та конкретизація, що вказує на більшу емоційність.

У перекладі використано конструкцію «ці відмінності дають також підстави науковцям оцінювати й пояснювати», що може вказувати на більше науковий аспект та академічний стиль мови. Перекладач вдало відтворив структуру речення та основний зміст, зберігаючи об'єктивність і науковий характер оригіналу.

Велику проблему при перекладі може становити полісемантизм. Багатозначні слова потребують знання різних тлумачень, які є конкретними чи близькими за значенням. Тобто при перекладі залежно від контексту обирається потрібний еквівалент. Переклад багатозначних слів не обмежується вибором словникового відповідника, адже лінгвістичний словник не може мати пояснення усіх значень. Багато слів з синонімічними відносинами відрізняються за своїм стилістичним забарвленням. Вони також можуть вказувати на ставлення автора до описуваних речей. Ці зв'язки є важливим загальнолінгвістичним фактом. Переклад може становити чималі труднощі. Наведемо приклад:

Gay brain research may have generated little light on the etiology of sexual orientation, but it has certainly generated significant political heat [Kimmel 2000, с. 43]. – Обстеження мозку геїв, можливо, й дало якусь децицію для розуміння етіології сексуальної орієнтації, але, передусім, воно викликало відчутний політичний ажіотаж [Кімел 2003, с. 63].

В англійській мові слово «gay» також має і інше значення, що не є гендерно маркованим. Це інше значення – «веселий, радісний»; «happy and enjoying oneself; bright and attractive» [Cambridge Dictionary]. Хоч це значення і є вже досить застарілим, перекладач, працюючи з текстом гендерної тематики і аналізуючи контекст, повинен розуміти, що має справу з терміном, що означає «гей, гомосексуаліст»; «sexually or romantically attracted to people of the same gender and not to people of a different gender» [Cambridge Dictionary].

Як ми можемо побачити у прикладі вище, термін перекладено транскодуванням через те, що воно з'явилося вперше у цьому значенні в англійській мові, а транскодування є найпростішим і найрозповсюдженішим способом перекладу неологізмів, особливо термінів. Якщо в тексті слово неологізм з'являється вперше, то його спочатку називають і описують його значення (описовий спосіб перекладу), а потім далі використовується сам термін, який перекладено способом транскодування.

Другий розповсюдженний спосіб перекладу термінів – це створення нового слова чи словосполучення або складного слова на основі морфологічних відносин та елементів, що існують у мові перекладу. Наведемо приклад:

*Men, we hear, are competitive **social climbers** who seek advancement at every opportunity* [Kimmel 2000, с. 13]. – Чоловіки, запевняють нас, – то просякнуті духом суперництва **соціальні кар'єристи**, що не пропускають жодної нагоди просунутися [Кіммел 2003, с. 20].

Отже, аналіз підкреслив важливість уваги до гендерно-маркованої лексики під час перекладу, оскільки ці терміни можуть нести специфічність, яку необхідно враховувати для забезпечення адекватності та точності перекладу. Особлива увага приділяється ролі контексту, який визначає обрання лінгвістичних відповідників. Окреслено основні труднощі перекладу, такі як полісемантизм, що вимагає розуміння різних тлумачень та вибір відповідного еквіваленту. Також наголошено на важливості врахування стилістичних відмінностей у мовленні чоловіків та жінок під час перекладу. Зазначено, що гендерний аспект у перекладі є складною проблемою, яку слід розглядати як важливий аспект перекладацького процесу, особливо при роботі з науковими текстами. Висвітлені труднощі, пов'язані із збереженням специфічності та емоційного забарвлення гендерно-маркованої лексики, а також необхідність уникнення гендерної дискримінації через невикористання відповідних трансформацій у перекладі.

2.1.1. Переклад гендерно-маркованої лексики та термінів

Аналіз лексичного наповнення книги Майкла С. Кіммела «The Gendered Society» показав, що для цього тексту типовою лексичною ознакою є насиченість спеціальними термінами та термінологічними словосполученнями гендерної тематики. Це є передбачуваним, адже, як вже

зазначалося вище, науковий текст характеризується високим рівнем термінологічності, тобто наявністю як загальнонаукових (*to regard, to care for, generation, to eliminate, to overcome, to counteract, to encourage, confidence*), так і вузько наукових термінів певної професійної сфери (*gender socialization, sex refers, physiological composition, males and females, primary sex characteristics, chromosomes, hormones, height, muscularity*).

Говорячи про терміни, відзначимо, що за структурою, ми ідентифікували однокомпонентні та багатокомпонентні терміни. До перших відносять: *manhood, masculinity, eager, nun, despair*. Вони є простими за будовою. Є також багатокомпонентні терміни: *women's studies* – жіночі дослідження, *the gentleman's name* – ім'я джентльмена, *pretty maiden* – гарна дівчина, *biological differences* – біологічні відмінності, *traditional family* – традиційна сім'я, *unconventional family* – нетрадиційна сім'я, *nuclear family* – нуклеарна сім'я, *extended family* – розширена сім'я, *blended family* – змішана сім'я, *single parent family* – сім'я з одним батьком, *international family* – міжнародна сім'я, *single sex family* – одностатева сім'я, *close knit family* – тісна сім'я.

Відзначимо також, що в текстах гендерної тематики наявні синтетичні та аналітичні номінації. Вони оформлюються в реченні переважно на основі лінгвістичних термінів: маскулітив, фаллоцентризм та фемінітив (*androgynous rhetoric, feminine speech, feminine language, feminine writing, feminine rhetoric, feminine discourse, feminine lexicon, feminine phraseology, feminine syntax, female speech style, female verbal behavior, female communicative tactics, sexist speech, feminization strategy, neutralization strategy*). Наведемо приклад функціонування таких термінів-словосполучень в контексті:

Women were not successful because they lacked opportunities, not because they feared success; when men lacked opportunities, they behaved in stereotypically «feminine» ways [Kimmel 2000, с. 13]. – Жінки досягали менших успіхів через те, що їм бракувало слушної нагоди, а не тому, що їх

лякав успіх. Коли чоловіки були позбавлені сприятливих умов, їхня поведінка нагадувала **типове «жіноче» поводження** [Кімел 2003, с. 20].

Такі субстантивні одиниці з компонентом жіночності мають аналогові відповідники, схожі за будовою, але з наявною характерною умовою маскулінності: *male speech, male writing, male rhetoric, male discourse, male lexicon, male phraseology, male syntax, male verbal behavior, male communicative tactics, male speech style*. Дослідник лінгвіст Т. Космеда ідентифікує ці лексичні одиниці у вигляді «парних» термінів або дихотомічних термінологічних протилежностей, можна порівняти наступні: *female discourse – male discourse, masculine code of conduct – feminine code of conduct, stereotype of masculine behavior – stereotype of feminine behavior, male mimicry – female mimicry* тощо [Космеда 2014, с. 245].

Виділимо також групу тричленних термінологічних словосполучень, в основі яких є складні прикметники з такою основою як «гендерно-», наприклад: *gender-marked component; gender-marked vocabulary; gender-marked lexeme; gender-marked occasional unit; gender-marked neological unit; gender parity language; gender-inclusive language; gender-neutral language; gender-sensitive language; gender-sensitive writing; gender-relevant text fragment; gender-relevant language form* тощо.

Фіксуємо також трикомпонентні прийменникові термінологічні словосполучення: *androgynous features of communication, androcentric structure of language, hypothesis of linguistic relativity, linguistic construction of gender*.

До окремої групи відносимо аналітичні терміни, побудовані шляхом додавання лексем мова, мовний до термінів, ширших за значенням і використовуваних у багатьох інших гендерних дослідженнях, напр.: *androcentrism in language, androcentrism of language, sexism in language, linguistic sexism, gender asymmetry in language, gender stereotypes in language, sexist language, linguistic gender representation* тощо.

Висловлюємо сподівання на те, що запропонована структурно-семантична класифікація термінів, висловлені спостереження й рекомендації сприятимуть подальшому вноормуванню та стандартизації українська термінологія гендерної лінгвістики.

Переклад термінів з англійської на українську може виконуватися різними способами, а вибір конкретного методу залежить від конкретного контексту і завдання. Найпоширеніші підходи включають лексичний переклад, де використовуються еквіваленти; транскрипцію для збереження звучання англійських термінів; описовий (експліцитний) переклад з додатковим поясненням; переклад за аналогією з використанням схожих термінів; введення нових термінів; композиційний переклад за допомогою поєднання слів; та контекстуальний переклад, який враховує ситуаційний контекст. Комбінація цих підходів може бути найефективнішою в залежності від особливостей перекладу та мети завдання. Ось приклад вибірки термінів гендерної тематики (більш розгалужений перелік та аналіз термінів наведено у Додатку А.

Табл. 2.1

Англ.	Укр.	Спосіб перекладу
Abuse	Абьюз	<i>Транскрибування</i>
Agnates	Агнати	<i>Адаптивне транскодування</i>
Antifeminism	Антифемінізм	<i>Транслітерація</i>
Bigenders	Бігендери	<i>Адаптивне транскодування</i>
Bisexuality	Бісексуальність	<i>Транскрибування</i>
Hegemonic masculinity	Гегемонна маскулінність	<i>Калькування</i>
Hermaphrodites	Гермафродити	<i>Транскрибування</i>
Heterosexuality	Гетеросексизм	<i>Транскрибування</i>
Heterosexuality	Гетеросексуальність	<i>Транскрибування</i>

Homophobia	Гомофобія	<i>Транслітерація</i>
Homosexuality	Гомосексуалізм	<i>Транскрибування</i>
Gender	Гендер	<i>Транслітерація</i>
Gender identity	Гендерна ідентичність	<i>Калькування</i>
Gender inequality	Гендерна нерівність	<i>Калькування</i>
Gender equality	Гендерна рівність	<i>Калькування</i>
Gender role	Гендерна роль	<i>Калькування</i>
Gender justice	Гендерна справедливість	<i>Калькування</i>
Gender status	Гендерний статус	<i>Калькування</i>
Gender bias	Гендерні упередження	<i>Калькування</i>
Gay	Гей	<i>Транскрибування</i>
Deconstruction of gender	Геконструкція статі	<i>Калькування</i>
Gender democracy	Гемократія гендерна	<i>Калькування</i>
Femininity	Жіночність	<i>Калькування</i>
Women's studies	Жіночі дослідження	<i>Калькування</i>
Women's political parties	Жіночі політичні партії	<i>Калькування</i>
Reverse discrimination	Зворотна дискримінація	<i>Калькування</i>
Identity	Ідентичність	<i>Транскрибування</i>
Coming out	Камінг-аут	<i>Транслітерація</i>
Queer	Квір (Queer)	<i>Адаптивне транскодування</i>
Questioning	Квесченінг	<i>Адаптивне транскодування</i>
LGBTQ(A+)-	ЛГБТК(A+)-спільнота	<i>Калькування</i>

community		
Lesbian	Лесбіянка	<i>Транскрибування</i>
Masculinity	Маскулінність	<i>Адаптивне транскудування</i>
Matriarchy	Матріархат	<i>Адаптивне транскодування</i>
Misogyny	Мізогінія	<i>Адаптивне транскодування</i>
Neurosexism	Нейросексизм	<i>Транскрибування</i>
Neosexism	Неосексизм	<i>Транскрибування</i>
Neofeminism	Неофемінізм	<i>Транслітерація</i>
Patriarchy	Патріархат	<i>Транскрибування</i>
Family	Родина	<i>Словниковий відповідник</i>
Divorce	Розлучення	<i>Словниковий відповідник</i>
Self-identity	Самоідентичність	<i>Калькування</i>

Наведемо приклад з контекстом:

*They argue that **couvade** is significant in cultures where there are no legal mechanisms to keep **the couple** together or to assure paternity* [Kimmel 2000, с. 58]. – Вони доводять, що **кувада** набуває особливої ваги в тих культурах, де відсутні законні механізми для утримання **пари** вкупі і для гарантування батьківства [Кіммел 2003, с. 87].

При перекладі можна побачити вживання терміну «кувада», який перекладено способом адаптивного транскодування. Використано такий спосіб перекладу через те, що в мові перекладу відсутнє відповідне поняття і відповідний перекладний еквівалент, а перекладач не може підібрати слово для адекватної передачі змісту поняття, яке задовольняло б вимоги термінотворення. А при використанні способу транскодування транскодоване слово має лише одне значення, а отже цей спосіб перекладу доцільний для використання в випадках, коли в мові перекладу треба відтворити чітко однозначний термін. Також, хотілося б зазначити, у фразі

«де відсутні законні механізми для утримання пари вкупі» вжито слово «вкупі», яке може викликати непорозуміння читача. Замість цього можна використати більш зрозумілий вираз, наприклад, «для утримання пари разом».

Процес перекладу термінів гендерної тематики з англійської на українську мову включає в себе кілька значущих труднощів, пов'язаних як із лінгвістичними, так і з соціокультурними аспектами. Одна з головних проблем полягає у культурних відмінностях, які можуть викликати різницю в тлумаченні термінів між англійською та українською мовами. Другий аспект труднощів пов'язаний із важкістю передачі емоційного забарвлення, яке часто містять терміни гендерної тематики. Збереження точності перекладу важливе, оскільки ці терміни використовуються в різних сферах, таких як право, соціологія чи наука. Ще однією проблемою є швидка зміна гендерної термінології, вимагаючи від перекладача постійного оновлення знань та адаптації до нових тенденцій. Загалом, успішний переклад термінів гендерної тематики вимагає не лише мовних, а й культурних компетенцій для точного та чутливого відтворення значень та емоційної інтонації вихідного тексту.

2.1.2. Лексика «буденності» та її англо-український переклад

В наш час немає чіткого визначення поняття «буденність». Його ідентифікування видається самозрозумілим, тотожним зі звичайним щоденним життям, способом або ритмом життя, з тим, що роблять зазвичай люди, з побутом, з приватним життям, тобто йдеться про різні сторони «життєвого досвіду» людини.

Під час нашого дослідження, ми виокремили лексеми, які в текстах гендерної тематики відносяться до адресатно і гендерно маркованих одиниць:

- емоційні прикметники (*marvellous, admirable, fantastic, wonderful, disgusting, horrible, outstanding* тощо);
- вставні слова та конструкції (мають вираження невпевненості та припущень), наприклад, такі лексичні одиниці: *from my point of view, it seems, it might be so, maybe, possibly, probably* тощо);
- слова чуттєвого забарвлення: *affection, devotion, loyalty, love, sympathy, infatuation*, тощо);
- слова-замінники (при вираженні сумнівних розмірковувань та узагальнень): *somebody, people, sort of, a person, nobody, one day, someday, this/that thing, a guy/lad/boy/mate* тощо;
- інтенсифікатори: *absolutely, extremely, utterly, perfectly* тощо;
- модальні дієслова, що виражають припущення і невпевненість: *could, might, would, should* тощо;
- фразові дієслова та звертання: *to be cut out for, to go round, to go through, to let down, to keep up* тощо;
- назви косметичних засобів, одягу, аксесуарів, інструментів та приладів для догляду за собою: *stockings, powder, cuticle scissors, locket, cardigan* тощо;
- слова та вислови на позначення ввічливості: *I'd love to, please, thanks, it would be great, my pleasure* тощо;
- ідіоми, варваризми, вульгаризми та сленгові поняття: *let the cat out of the bag, chuffed, mate, gutted, narky alumni, to feel under the weather, to add insult to injury, knackered*, тощо.

Що стосується питання розкриття поняття гендеру, то воно не рідко ототожнюється з поняттям сексуальність. Бо коли ви ідентифікуєте перше як гомогенну групу чоловіків та жінок, то другий термін вказує на застосування стратифікації та даний аналог не береться до уваги.

Цей підхід до визначення проблематики становлення жінок у суспільстві привертає пильну увагу як до групи особистостей, яких дискримінують у суспільстві. Але у випадках, коли жінки різніться з

чоловіками за віком, їх орієнтацією або релігійною приналежністю – то необхідно об'єднувати поняття гендер та сексуальну орієнтацію.

Ми розуміємо гендер ще завдяки наявності певних категорій: стать та гендерна ідентичність. Тобто, поняття визначеності орієнтації стосується жінок і чоловіків. Адже вони можуть бути і гетеросексуальної або бісексуальної орієнтації.

Більш широке розуміння гендеру обумовлено такими категоріями: стать (біологічний чоловік, біологічна жінка, інтерсекс (intersex) – коректна назва людей, які є «гермафродитами»); гендерна ідентичність (жінка – біологічна стать співпадає із відповідним їй сценарієм – фемінністю; чоловік – там само; трансгендер – біологічна стать не співпадає; ті люди, які прагнуть змінити цю ситуацію – транссексуали; агендер – людина не хоче бути прив'язаною до певного «сценарію»; бігендер – людина обирає «грати» обидва «сценарії»; сексуальна орієнтація – гетеросексуальність, гомосексуальність, бісексуальність, асексуальність

Тобто, поняття сексуальної орієнтації стосується як жінок, так і чоловіків – вони можуть бути чи то гетеросексуальними, чи гомо або бісексуальними.

В таблиці наведено невелику кількість лексики «буденності» та її англо-український переклад. Більш розгалужений аналіз наведено у Додатку А.

Табл. 2.2

Older female worker	Працівниця старшого віку	<i>Перестановка слів</i>
Preferential treatment	Преференційне ставлення	<i>Прямий переклад</i>
Forced pregnancy	Примусова вагітність	<i>Калькування</i>
Forced abortion	Примусовий аборт	<i>Калькування</i>

Psychological violence	Психологічне наси́льство	<i>Калькування</i>
Regulation of part-time work	Регулювання роботи на неповний робочий день	<i>Описовий переклад</i>
Equal pay for work of equal value	Рівна оплата за роботу рівної цінності	<i>Калькування</i>
Equal opportunities of women and men	Рівні можливості жінок та чоловіків	<i>Калькування</i>
Equality between women and men	Рівність жінок і чоловіків	<i>Прямий переклад</i>
Home-based work	Робота на дому	<i>Прямий переклад</i>
Sexual division of labour	Розподіл праці за ознакою статі	<i>Описовий переклад</i>
Sexual stereotype	Сексуальний стереотип	<i>Калькування</i>
Family responsibilities	Сімейні обов'язки	<i>Калькування</i>
Specialised services for women	Спеціалізовані послуги для жінок	<i>Калькування</i>
Cohabitation	Співмешкання	<i>Прямий переклад</i>

Таким чином, найбільш продуктивним способом перекладу лексики «буденності» вважаємо транскрибування та описовий переклад. Якщо розглядати оригінальний текст та його переклад, стає очевидним, що гендерно марковані елементи функціонують по-різному. Ті слова англійської мови, що є неоднозначними, можуть виступати як багатфункціональні слова, і у перекладі набути певної гендерної характеристики. Цей феномен не є однорідним або закономірним, але його вплив на переклад складно ігнорувати.

У сучасній лінгвістиці перевага надається індивідуальності кожної людини, тому за можливістю перекладач робить так, щоб цю індивідуальність не втратити та не знецінити, особливо в процесі передачі тексту під час міжкультурної комунікації. Тому необхідно дотримуватися особливостей мови оригіналу та перекладу при адаптації текстів гендерної тематики. У класифікації гендерних стереотипів, притаманних стилю мовної поведінки чоловіків, велику групу становлять абстрактні іменники. На відміну від конкретних слів, які використовуються для позначення предметів, що сприймаються за допомогою органів чуття, абстрактні іменники позначають далекі від дійсності поняття, що існують у нашій свідомості.

Англійські абстрактні «*honesty*», «*courage*», «*tolerance*» та «*loyalty*» в цій пропозиції можна перекласти прямими відповідниками, тобто такими ж абстрактними іменниками «чесність», «сміливість», «терпимість», «відданість».

Ознаки наявності експресивності та емоційності в перекладі гендерно-маркованої лексики свідчать про повну заглибленість перекладача у мовне середовище оригінального тексту. Можливість доречно використовувати певні мовленнєві засоби, з метою зробити текст емоційно насиченим, свідчить про те, що текст набуває характеристик, які дозволяють тексту перекладу справити більший вплив на читача. Це є наслідком того, що перекладач є носієм тієї ж мови, що і читач.

Чоловіки прагнуть конкретики та меж, які будуть відокремлювати особисте від суспільного, емоції від обов'язку, у жінок, навпаки, більш емоційне ставлення. Такі різні шляхи сприйняття будуть впливати на вибір мовних засобів під час адаптації тексту. Не варто очікувати, що переклад буде кардинально різний, але відмінності на морфологічному, лексичному, синтаксичному та стилістичному рівнях будуть характеризувати мовну поведінку чоловіка та жінки. Ми ідентифікуємо, що жіноча мова є більш емоційною, гіперболізованою, яскравою ніж чоловіча. Вона набуває суб'єктивної оцінки ситуації.

Проаналізувавши приклади, порівнявши перекладацькі відповідники та способи перекладу, можна зробити висновки, що гендерний аспект дійсно може мати великий вплив на вибір перекладача, засновуючись на психологічних особливостях особистості, емоціональному досвіді, що є суто індивідуальним явищем, а також на особистому життєвому досвіді перекладачів.

*It is clear, as we shall see, that there are dramatic differences among societies regarding the type of gender differences, the levels of gender inequality, and the **amount of violence** (implied or real) that is necessary to maintain both systems of difference and domination* [Kimmel 2000, с. 2]. – Певна річ (побачимо це далі), існує кардинальна відмінність поміж суспільствами з погляду гендерних відмінностей, рівнів гендерної нерівності й **сили примусу** (прихованого чи реального), потрібного, щоб підтримати обидві системи – диференції та домінації [Кіммел 2003, с. 2].

Замість «*amount of violence*» в перекладі використано «сила примусу», що може звучати менш агресивно та технічно, більше відповідаючи стильові та звернувши увагу на те, що перекладач жінка можна побачити більш м'який та лояльний переклад.

*Some cultures, like our own, encourage men to be stoic and **to prove** their masculinity* [Kimmel 2000, с. 3]. – Деякі культури, наприклад наша, заохочують чоловіків до стоїчності і до **проявів** своєї маскулінності [Кіммел 2003, с. 4].

Замість вживання терміна «*prove*», перекладач використовує «проявів», що може звучати, як більш м'який спосіб виразу та більш звично в розмовному мовленні.

«*Some cultures*» та «Деякі культури»: Збережено вживання «деякі» для підкреслення різноманітності культур, що практикують вказані у ствердженні звичаї. «*Like our own*» та «наприклад наша»: Додавання вставного слова «наприклад» українською мовою підкреслює, що автор вказує на конкретний приклад – власну культуру, щоб забезпечити більшу

конкретність та зрозумілість. «*To be stoic*» та «до стоїчності»: Означено важливість стоїчності в контексті чоловічої ролі, використовуючи відповідне українське вираження. «*Prove their masculinity*» та «до проявів своєї маскулінності»: Переклад враховує ідею доведення маскулінності через конкретні вчинки чоловіків. Використання вставних слів і означень допомагає зберегти сенс інтонації та структури оригіналу, надаючи читачеві можливість легше відчувати авторський намір.

We are not necessarily born different: We become different through this process of socialization [Kimmel 2000, с. 3]. – Ми необов'язково **народжуємося** різними: ми стаємо різними внаслідок цього процесу соціалізації [Кімел 2003, с. 4].

Пасив змінюється на актив, пов'язано з особливістю мови і світогляду, англomовні бачать це в пасиві, що людина з'являється на світ, а українці в активі – людина народжується.

Слово «through» в оригіналі в перекладі відтворено як «внаслідок», що вказує на причинно-наслідковий зв'язок та зв'язок із процесом соціалізації. Використано конкретизацію «цього», що дозволяє визначити конкретний процес – соціалізацію, яка є центральною ідеєю вислову.

В ході нашого дослідження, проведеного на матеріалі тексту Майкла С. Кімела «Гендероване суспільство», можна провести паралель та узагальнення щодо використання найбільш продуктивних перекладацьких трансформацій. Саме перекладацькі трансформації допомагають перекладачеві адаптувати для аудиторії гендерні та культурологічні особливості. Ми відносимо до них: генералізацію та конкретизацію; смисловий розвиток; повну заміну лексичної одиниці (з наявними лексичними одиницями з гендерною маркованістю); часткову заміну (заміна для подолання органічності мови під час перекладу); описовий переклад.

Дослідження підкреслило, що лексика, яка використовується для опису повсякденних ситуацій та предметів, має не лише мовний, але й культурний вимір. Під час перекладу з англійської на українську виникають труднощі,

пов'язані з вибором відповідних культурних еквівалентів та збереженням аутентичності мовлення. Важливим аспектом є урахування лексичних відмінностей та культурних асоціацій для точного відтворення змісту та виразності. Дослідження також вказало на важливість урахування емоційного та культурного вимірів вживаної лексики, що визначає сприйняття мовлення. Також обговорено проблеми, які можуть виникнути внаслідок відмінностей у щоденних реаліях та культурних контекстах. Усі ці аспекти підкреслюють важливість ретельного та виваженого перекладу лексики «буденності», щоб досягти максимальної точності та передати культурні особливості мовлення.

2.2. Граматичні аспекти перекладу текстів

В. Карабан виділяє такі групи граматичних труднощів при перекладі: різна будова мов, різні форми та конструкції; різний обсяг подачі інформації в різних мовах (мові оригіналу і перекладу); наявність граматичних омонімів в певних галузях; різне вираження підмета і присудка в мові оригіналу і мові перекладу. Також звичайним явищем є збільшення інформаційного обсягу та об'єму українського тексту порівняно з англійським через те, що в українській мові немає таких конструкцій як Complex Subject, Complex Object, Gerundial Complexes, Absolute Participial Construction. Для більш зрозумілого і адекватного перекладу цих конструкцій на українську мову використовується більш складне, складносурядне речення.

Класифікуючи граматичні проблеми перекладу текстів гендерної тематики, ми ідентифікуємо певні труднощі, природа яких, у великій мірі, зумовлена розбіжностями в будові мов (українській та англійській), граматичних категоріях, формах та конструкціях. Звісно, що граматичні аспекти перекладу текстів гендерної тематики слід розуміти більш поверхово, як аналітичний процес, що врівноважує під час адаптації певні розбіжності між неспорідненими мовами. Значення трансформацій у

граматичних аспектах перекладу англо-українських текстів важко переоцінити, оскільки це є ключовим фактором успішного перекладу. Подолання граматичних труднощів включає в себе різні рівні адаптації, спрямовані на забезпечення точності та логічності перекладу.

По-перше, структурна адаптація грає важливу роль у збереженні змісту та логіки тексту при перетворенні англійських структур на українські. Трансформація також включає в себе правильний вибір часових та модальних форм, враховуючи відмінності між мовами. Лексико-граматичні відмінності між англійською та українською вимагають уважного вибору слів та їх граматичних форм для забезпечення логічності та зрозумілості перекладу. Адаптація виразів та ідіом також важлива для збереження стилістичної забарвленості тексту. Окрім того, важливо вирішувати відносини між підметами та присудками українських речень, а також адекватно адаптувати об'єктно-суб'єктні конструкції. Всі ці трансформації дозволяють досягти гармонії та зрозумілості в перекладі, враховуючи культурні та стилістичні відмінності між мовами. Подолання граматичних труднощів завдяки трансформаціям є важливим етапом для створення якісних та адаптованих перекладів англо-українських текстів.

Найбільш поширеним способом трансформації речень в процесі перекладу є зміна порядку розташування членів речення з метою виділення його логічно-інформаційного центрованих слів.

Наприклад: *There are some differences between women and men, after all* [Kimmel 2000, с. 14]. – Деякі відмінності між жінками й чоловіками все ж таки **існують** [Кіммел 2003, с. 22].

Під час перекладу потрібно вірно ідентифікувати розташування слів та головних членів речення. Це стає можливим при підборі граматичних варіантів в процесі перекладу та при зверненні уваги на основні лінії розходження граматичної будови мов. Дивлячись на цей приклад, можна побачити конструкцію «*there are*», яка не існує в українській мові і це впливає на переклад. Через це відбуваються зміни в структурі речення. Часто

речення, яке починається з такої конструкції, перекладають з кінця.

Під час вибору граматичних варіантів в процесі перекладу важливо враховувати основні лінії розходження граматичної будови мов. В процесі перекладу важливо правильно визначити найкраще розташування слів та членів речення у структурі речення. В англійському реченні наявна строгість та конкретний порядок слів (підмет, присудок, додаток, обставина місця, обставина часу), на відміну від українського. А от в українській мові ми просліджуємо зворотній порядок слів: від другорядних членів речення і до головних, де підмет стоїть аж у самому кінці. Наприклад:

Almeida and Kessler's findings were reported with some fanfare in newspapers, virtually all of which trumpeted the discovery of new significant gender differences [Kimmel 2000, с. 14]. – Про виявлені Almeida та Kessler закономірності майже під фанфари повідомлялося в газетах, які практично суголосно трубили про відкриття нових суттєвих гендерних відмінностей [Кіммел 2003, с. 21].

It turned out that marital stability, husbands' income, women's workplace experiences, and support networks were far more important than gender socialization in determining which women ended up full-time mothers and which did not [Kimmel 2000, с. 13]. – Виявилось, що стабільність подружнього життя, дохід чоловіка, професійна кваліфікація жінки й мережа підтримки були значно вагомішими, ніж гендерна соціалізація, чинниками, які визначали, реалізує себе та чи інша жінка виключно як мати, чи ні [Кіммел 2003, с. 20].

Розглянувши ці приклади можна побачити, що структура речення оригіналу та перекладу різні. Це відбувається через те, що англійське речення має чітку структуру та на першому місці завжди стоїть підмет і присудок, в той час як в українському реченні чіткої структури немає. Також ми бачимо, що замінено «*virtually all of which*» на «які практично суголосно» для збереження логічної зв'язаності. Також хотілося б зазначити, що в тексті не перекладено імена, а написано мовою оригіналу, хоча за правилами імена

потрібно транскодувати відповідно за правилами на мову перекладу. Замінено «*It turned out that*» на «Виявилось, що» для відтворення точного значення в українській мові, з огляду на відмінності мов змінюється частина мови, через те, що в українській мові немає таких конструкцій. Замінено «*full-time mothers*» на «виключно як мати» для надання природного вигляду в українському контексті, змінилася частина мови якою виражається, через граматичні особливості української мови, та щоб зробити акцент на тому, що жінка займається тільки материнством, тобто в перекладі більше емоційного забарвлення.

Отже, граматичні трансформації керуються визначеними правилами або закономірностями. При чому речення з простою структурою нічим не відрізняється від структури вже адаптованого українського речення. Інколи таке вживання конструкцій під час адаптації може вимагати конкретизації та генералізації залежно від більш широкого контексту, спираючись на логічні та стилістичні чинники. Наприклад:

*And **they** found this by asking married couples, both husbands and wives, about their reactions to such «stressors»* [Kimmel 2000, с. 14]. – І встановили це **згадані дослідники** на підставі опитування сімейних пар – як чоловіків, так і дружин – стосовно їхніх реакцій на такі «стресори» [Кімел 2003, с. 21].

Збережено ідею та структуру речення, яка включає в себе дію «встановити це» (*found this*), що вказує на результат дослідження. Використано словосполучення «згадані дослідники» для уникнення повторюваності імен авторів і збереження логічності в українському тексті, також це додавання слів і конеретизація, що використовується для уточнення і більшої зрозумілості контексту. Збережено термін «стресори» в лапках для підтримки оригінального терміну та його специфічного значення. Термін «стресори» є вузькоспеціальним терміном, що використовується в психології для позначення факторів, які можуть викликати стрес.

Такі прийоми як додавання та вилучення ми ідентифікували як найвживаніші прийоми при адаптації. Оскільки англійська мова є

аналітичною, вона має схильність до економічного використання мовних засобів. А от українській мові потрібно більше засобів задля вираження адаптованого змісту. Адаптація англомовного тексту взагалі ускладнюється застосуванням певних реалій, якихось деталей та лексичних одиниць на позначення особливого забарвлення для елементів гендерності текстів. Під час адаптації більшість перекладачів використовують такий прийом як вилучення, для того, щоб адаптувати нормативні багатозначні одиниці, а також застарілі вислови чи описи деталізованих речей. Ця трансформація слугує для усунення певних складнощів при перекладі.

Наприклад: *But there are some differences* [Kimmel 2000, с. 14]. – Однак деякі відмінності очевидні [Кімміл 2003, с. 22].

Заміна «but» на «однак» для передачі сенсу протиставлення та контекстуального значення. Збережено структуру речення, але змінено порядок слів для досягнення природного виразу в українській мові. Зміна «there are» на «очевидні» для вираження того, що відмінності є явними чи очевидними. Також можна віднести це до збільшення емоційності, враховуючи те, що перекладач – жінка.

Наступний вид адаптації – це антонімічний переклад. Він є дуже цікавим та популярним у використанні.

В нашій розвідці ми класифікували застосування таких одиниць при антонімічному перекладі текстів гендерної тематики:

- одиниці на позначення прикметників з використанням частки *not*, *merely*, *absolutely*, *hardly*, *slightly* (*undesirable* – відхилений, *not impossible* – цілком можливо);
- фразеологізми чи фразеологічні єдності (*to have clean hands in the matter* – не мати відношення до справи);
- та зазвичай складні речення зі вставними словами типу *unless*, *until*.

Наприклад: *Women showed little «maternal instinct»; they detested pregnancy and nursing, and could **hardly** wait to return to the serious business of work and war* [Kimmel 2000, с. 49]. – У жінок «материнський інстинкт»

проявлявся в незначній мірі; вони мали відразу до вагітності й бавлення дітей і **ніяк не могли** дочекатися можливості повернутися до серйозних справ – роботи й воєнних дій [Кіммел 2002, с. 72].

Граматичні труднощі перекладу обумовлюються тим, що граматичні явища різних мов відмінні, хоча у окремих відносинах можуть представляти деяку подібність. Відтворення граматичної форми оригіналу може бути метою перекладу, його мета – передача думки. І лише у тому випадку, коли окремі особливості граматичної форми оригіналу грають стилістичну роль, їх передача стає завданням перекладу. Зазвичай це пряме відтворення їх функцій.

Наприклад: *This was a patrilineal culture in which polygyny was accepted* [Kimmel 2000, с. 49]. – Це була патрілінійна культура з узаконеною полігнією [Кіммел, 2003, с. 73].

Термінологічна точність: перекладач повинен бути впевнений у використанні термінів, таких як «патрілінійна» та «полігнія», оскільки вони вказують на конкретні аспекти культури. Можна помітити граматичну не точність, в тексті оригіналу використовується пасив «*was accepted*», а в перекладі використано активний стан «з узаконеною», активний стан може надати реченню більше енергії та динаміки, так можна зробити висновок, що дійсно чоловіки частіше вживають пасивні форми, а жінки активні.

Певні труднощі при перекладі наукових текстів може становити стан дієслова (актив або пасив), а саме – вибір адекватного варіанту при перекладі. Розглядаючи широкий спектр можливих варіацій у використанні пасиву в обох мовах, ми намагатимемося знайти оптимальний підхід до кожного конкретного випадку перекладу, з метою досягнення найвищого рівня адекватності та виразності тексту. Наприклад:

*Women's history sought to rescue from obscurity the lives of significant women who **had been ignored** or whose work **has been minimized** by traditional androcentric scholarship, and to examine the everyday lives of women in the past—the efforts, for example, of laundresses, factory workers, pioneer homesteaders, or*

housewives to carve out lives of meaning and dignity in a world controlled by men [Kimmel 2000, с. 5]. – Історія жінок намагалася розсіяти темряву, що нею було оповите життя славетних жінок, **яких не визнавали і працю яких недооцінювали** в традиційних наукових колах, що хибують на андроцентризм, і дослідити повсякденне життя жінок у минулому, наприклад, спроби праль, працівниць фабрик, перших поселенок-фермерів чи домогосподинь сповнити своє життя сенсом і гідністю у світі, керованому чоловіками [Кімел 2003, с. 7].

Переклад даного речення ілюструє важливість правильного використання пасивного стану для відтворення ідей та акцентів оригіналу. У вихідному тексті використовується активний стан, проте український перекладач вирішив скористатися пасивним станом для кращого підкреслення дії самої «історії жінок». У перекладі використовується форма пасиву «намагалася розсіяти темряву», яка виражає активність суб'єкта, але водночас залишає фокус на самій дії, а не на конкретному суб'єкті. Застосування пасивного стану в «працю яких недооцінювали в традиційних наукових колах» також дозволяє зберегти емоційність оригіналу, вказуючи на те, що саме традиційні наукові кола винні у недооцінці праці цих жінок. Такий вибір граматичних конструкцій допомагає підкреслити не лише самі факти, а й соціокультурний контекст та важливість історії жінок, що розкривається у вивченні їхнього життя та діяльності.

Українською мовою пасивний стан вказує на особу або предмет, які піддаються дії, замість того, щоб вказувати на особу чи предмет, які виконують дію. У вищезазначених прикладах використання пасивного стану надає підмету особливу вагу і привертає більше уваги, ніж у випадках активного звороту. Таким чином, пасивний зворот використовується тоді, коли особа або предмет стає невідомими, або коли є непридатними до визначення в конкретних обставинах. Наприклад:

*From the moment of birth, males and females **are treated** differently* [Kimmel 2000, с. 3]. – З моменту народження до представників чоловічої й жіночої статі **ставляться** по-різному [Кімміл 2003, с. 4].

*What will remain, I believe, is not some non-gendered androgynous gruel, in which differences between women and men **are blended** and everyone acts and thinks in exactly the same way* [Kimmel 2000, с. 4]. – Те, що залишиться, на мою думку, аж ніяк не нагадуватиме якусь позбавлену гендеру андрогінну мішанину, в якій **зітруться** відмінності між жінками й чоловіками і кожний чинитиме й мислитиме абсолютно однаково [Кімміл 2003, с. 6].

В обох реченнях використовується пасивний стан в тексті оригіналу та активний стан в тексті перекладу. Розглянемо кожен приклад окремо. У першому прикладі пасивний стан використовується для збереження акценту на самій дії – «are treated differently», не вказуючи конкретного виконавця цієї дії. Це дозволяє зберегти загальний характер та узагальнення стосовно дій, які відбуваються з чоловіками і жінками без конкретизації, хто саме ці дії здійснює. У другому прикладі пасивний стан використовується для передачі ідей про те, що залишиться в майбутньому. Пасивна конструкція «will remain» допомагає зосередити увагу на самому результаті, не вказуючи конкретно, хто чи що забезпечить залишене. Це дозволяє підкреслити невизначеність та об'єднаність у майбутньому стані речей.

*Money savvy **is connected** with masculinity in our culture,» she told an interviewer* [Kimmel 2000, с. 13]. – Грошова кмітливість **пов'язана** з маскулінністю в нашій культурі», – сказала вона інтерв'юєру [Кімміл 2000, с. 19].

*«It points out that gay people **are made** this way by nature,» observes Robert Bray, the director of public information of the National Gay and Lesbian Task Force* [Kimmel 2000, с. 43]. – «Вона засвідчує, що геї є такими від природи», – зазначає Robert Bray, керівник служби громадської інформації Національної комісії з питань гомосексуалізму та лесбійства [Кімміл 2003, с. 63].

З огляду на наведені приклади, з використанням пасивних конструкцій, як в англійській, так і в українській мовах, ми може бачити, що в англійській мові пасивний стан в реченні використовується частіше, ніж в українській мові. Наприклад:

*Men **are understood** to be more aggressive, controlling, and managing – skills that **were honed** over centuries of evolution as hunters and fighters* [Kimmel 2000, с. 27]. – Чоловіки **постають** у нашій уяві агресивнішими й придатнішими для керівних та управлінських функцій – навички, **відшліфовані** чоловіками впродовж століть еволюції в ролі мисливців і вояків [Кіммел 2003, с. 37].

*In fact, in virtually all the research that **has been done** on the attributes associated with masculinity or femininity, the differences among women and among men are far greater than the mean differences between women and men* [Kimmel 2000, с.15]. – Справді, практично всі дослідження, **об’єктом яких були** характерні риси, пов’язані з маскулінністю чи фемінністю, засвідчують, що відмінності серед жінок і серед чоловіків є значно суттєвішими, ніж усереднені відмінності між жінками й чоловіками [Кіммел 2003, с.22].

У вказаних прикладах використовується пасивний стан для передачі різних аспектів оригінальних речень. Більш розгалужений аналіз перекладу пасивного стану наведено у Додатку Б. Пояснення перекладу речень з граматичними формами.

Граматичні труднощі при перекладі можуть становити також модальні дієслова, що в англійській мові відрізняються полісемантичністю і безліччю відтінків, що особливо важливо враховувати при роботі з науковими текстами гендерної тематики.

Наведемо приклади використання модальних дієслів на основі проведеного дослідження тексту гендерної тематики:

*Some feminists, for example, argue that women **should** be pleased to claim the intuitive and emotional strengths given by their right-hemisphere, in opposition to the over-cognitive, left-hemisphere-dominated, masculine nature* [Kimmel 2000,

с. 43]. – Деякі феміністки, приміром, стверджують, що жінкам **імпонувала б** ідея про кінтуїтивний та емоційний потенціал, забезпечуваний їхньою правою півкулею, на відміну від занадто раціональної чоловічої природи, зумовленої домінуванням лівої півкулі [Кімміл 2003, с. 63].

*You **could** say that being gay is like having cystic fibrosis or something, which **should** be aborted or corrected in utero* [Kimmel 2000, с. 43]. – **Можна**, приміром, заявити, що бути геєм – це все одно, що мати кістозний фіброз – вроджене порушення, разі якого **слід** вдатися до аборту або провести коригування в утробі [Кімміл 2003, с. 64].

*We **can** say that biological differences provide the raw materials from which we begin to create our identities within culture, within society* [Kimmel 2000, с. 45]. – Ми **можемо** сказати, що біологічні відмінності забезпечують сировину, з якої ми починаємо створювати свою ідентичність у межах культури і суспільства. [Кімміл 2003, с. 67].

*Because two captains sink the ship and two cooks spoil the broth, I feel that a family **must** have a leader whose decisions prevail in times of differing opinions* [Kimmel 2000, с. 42]. – Оскільки два капітани посадять корабель на мілину, а два кухарі юшку переведуть, я переконаний, що сім'я **повинна** мати главу, чії рішення переважатимуть у разі розходження думок [Кімміл 2003, с. 62].

*In every society basic male motivation is the feeling that the women and children **must** be protected* [Kimmel 2000, с. 42]. – У кожному суспільстві засадничою чоловічою мотивацією є почуття, що жінки і діти **потребують** захисту [Кімміл 2003, с. 62].

Проаналізуємо наведені приклади:

- «імпонувала б ідея» (*should be pleased to claim*): Модальне дієслово «*should*» вказує на можливість імпонування чи сприйняття задоволення від ідеї.

- «слід вдатися до аборту» (*should be aborted*): Модальне дієслово «*should*» виражає рекомендацію чи розглядається як правильне рішення в

подібних обставинах, також можна побачити додавання з негативним відтінком, це вказує на більшу емоційність тексту перекладу.

- «можемо сказати» (*can say*): Модальне дієслово «*can*» вказує на можливість висловлювання певної інформації та підкреслює доступність цього висловлювання.

- «повинна мати главу» (*must have a leader*): Модальне дієслово «*must*» виражає обов'язок та рекомендацію, вказуючи на необхідність наявності глави в сім'ї.

- «потребують захисту» (*must be protected*): Модальне дієслово «*must*» виражає необхідність та обов'язок захищати жінок і дітей.

Використання модальних дієслів у перекладі може впливати на емоційне забарвлення та точність передачі сенсу оригіналу.

Також модальність може не зберігатися в тексті перекладу, наприклад:

*Other genes wait patiently for decades until they **can** instruct a man's hair to begin to fall out* [Kimmel 2000, с. 45]. – Інші гени терпляче чекають упродовж десятиліть, щоб запустити процес випадіння волосся в людини [Кіммел 2003, с. 66].

Зміна може бути пов'язана з різною структурою та особливостями української та англійської мов, а також з вибором перекладача щодо того, наскільки точно відтворювати виразність та модальність оригіналу. У даному випадку, можливо, перекладач вирішив зосередитися на основному сенсі, а не вираженні тонкощів модальності.

Модальні дієслова грають важливу роль у вираженні ступеня впевненості, можливості, бажання, та інших модальних значень. Під час перекладу, виявлено випадки, коли модальність оригіналу може бути менше вираженою або взагалі не врахованою в перекладі.

Важливо враховувати, що виразність модальності може різнитися в різних мовах, і її точне відтворення може змінюватись через різниці у семантиці та вживанні модальних конструкцій. Перекладачі повинні бути

уважними до контексту та інтенцій автора, прагнучи максимально точно відобразити сенс та стилістику оригіналу в перекладі.

2.3. Прагматичні аспекти перекладу текстів гендерної тематики

Прагматичні аспекти перекладу визначаються зовнішньо лінгвістичними ситуаціями задля мотивації вибору та вживання потрібних мовних засобів при комунікації. Тобто, прагматичні дослідження базуються на комунікативному змісті висловлювань, що адаптується згідно різних умов спілкування. Саме прагматична адекватність тексту встановлюється завдяки відповідності цільовим стратегіям та комунікативній інтенції надісланого повідомлення. В результаті ми вбачаємо рівноцінний (тотожний) комунікативний ефект під час адаптації текстів гендерної тематики.

Прагматична адаптація подібних речень і текстів відбувається за допомогою різноманітних лексичних, лексико-семантичних та граматичних трансформацій. Лексичні перекладацькі трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів оригіналу з метою адекватного передавання їх семантичних, мовленнєвих, стилістичних і прагматичних характеристик при перекладі.

Biological models assume that sex determines gender, that innate biological differences lead to behavioral differences which lead to social arrangements [Kimmel 2000, с. 47]. – Біологічні моделі передбачають, що гендер визначається статтю, що внутрішньо притаманні біологічні відмінності зумовлюють різницю в поведінці, що, своєю чергою, впливає на соціальні усталення [Кіммел 2003, с. 69].

У цьому реченні прагматичні аспекти перекладу пов'язані з тим, як еквівалентність виразів і виразових засобів впливає на розуміння змісту. Давайте розглянемо деякі аспекти перекладу:

Термін «sex» і «гендер»: Український переклад використовує терміни «стать» та «гендер». Тут перекладач враховує тонку різницю між цими термінами. «Стать» відображає біологічний аспект, тоді як «гендер» охоплює соціокультурні аспекти. Це важливо для передачі більш широкого змісту.

Вживання «передбачають» замість «вважають»: Український переклад використовує «передбачають» замість «вважають». Це вказує на те, що біологічні моделі включають у себе припущення та передбачення, а не просто твердження.

Трансформація порядку слів: Український переклад дещо змінює порядок слів, але це не порушує змістовну структуру. Такі зміни можуть бути обумовлені особливостями граматики мови чи вибором виразу для забезпечення кращого розуміння.

В цілому, переклад враховує не лише лінгвістичні аспекти, а й культурні та концептуальні різниці між мовами, забезпечуючи збереження смислу та логічності в межах мовленнєвого контексту.

При аналізі використаних стратегій, просліджується стратегія доместифікації за допомогою описового виду перекладу:

When children like the Dominican pseudohermaphrodites are raised as the other gender they can easily make the transition to the other sex [Kimmel 2000, с. 47]. – Коли діти, як у випадку домініканських псевдогермафродитів, виховуються за зразком іншого гендеру, вони можуть легко здійснити перехід до іншої статі. [Кімел 2003, с. 69].

Опишемо трансформації, які відбулися в перекладі з англійської мови на українську в розглянутому реченні:

Пояснення «*raised as the other gender*»: Український переклад додає пояснення «виховуються за зразком іншого тендеру», щоб більш чітко передати ідею соціокультурного виховання. Також можна спостерігати додавання, що може свідчити про більшу емоційність тексту перекладу.

Трансформація «*transition to the other sex*»: Оригінал використовує вираз «*transition to the other sex*», тоді як український переклад використовує

«здійснити перехід до іншої статі». Тут відбулася певна деталізація та конкретизація змісту, що може бути розглянуто як спрощення виразу «*transition*» у вигляді «перехід».

Ці трансформації свідчать про те, що перекладач здійснив певний вибір для адаптації тексту до української аудиторії, вводячи нові терміни та використовуючи більш доступні конструкції для збереження змісту при зменшенні лексичної та стилістичної складності.

These projections led evolutionists like Steven Goldberg to ignore the role of women and the role of colonialism in establishing gender differences in traditional cultures [Kimmel 2000, с. 47]. – Під впливом цих проекцій еволюціоністи, наприклад Steven Goldberg, нехтують роллю жінок і не враховують роль колоніалізму в усталенні гендерних відмінностей у традиційних культурах [Кіммел 2003, с. 69].

У даному реченні в перекладі можна виділити кілька прагматичних аспектів та трансформацій:

Уточнення: додане уточнення «наприклад Steven Goldberg» в перекладі може слугувати як спроба допомогти читачеві легше зрозуміти, хто саме мається на увазі.

Адаптація до культурного контексту: український переклад може містити елементи, спрямовані на легше сприйняття тексту українською аудиторією, зокрема через використання конкретних імен або прикладів.

Більше змістовного навантаження: додавання ще одного зазначення може призвести до більшого змістовного навантаження та конкретизації думки. В даному випадку, зазначення конкретного імені може вважатися певним розширенням, яке може поліпшити розуміння для українського читача.

Отже, прагматичні аспекти перекладу спрямовані на адаптацію тексту до українського контексту, збереження чіткості та зрозумілості, а також на врахування культурних особливостей читачів.

It is clear, as we shall see, that there are dramatic differences among societies regarding the type of gender differences, the levels of gender inequality, and the amount of violence (implied or real) that is necessary to maintain both systems of difference and domination [Kimmel 2000, с. 2]. – Певна річ (побачимо це далі), існує кардинальна відмінність поміж суспільствами з погляду типу гендерних відмінностей, рівнів гендерної нерівності й сили примусу (прихованого чи реального), потрібного, щоб підтримати обидві системи – диференції та домінації [Кімел 2003, с.2].

У цьому перекладі використано кілька прагматичних аспектів для поліпшення розуміння тексту та адаптації його до українського читача:

Доместикація: Вставне слово «певна річ» введено для легшого підходу до тексту, що може бути розцінене як спрощення та доместикація мови. Це дозволяє зробити текст більш дружелюбним та доступним.

Форензація: Термін «гендерні відмінності» вжито як еквівалент для «*gender differences*», що є досить точним перекладом та виражає схожий сенс, але може бути менш вживаним українською мовою.

Адаптація: Збережено структуру та зміст оригінального речення, але деякі фрази переформульовано для більшої зрозумілості та відповідності українській мові.

Використано вставну конструкцію «побачимо це далі», яка допомагає зазначити, що подальше дослідження розкриє тему більш детально.

Ці прагматичні зміни зроблені з метою підвищення розуміння та комфорту читача, зберігаючи при цьому основну ідею та структуру оригінального тексту.

Переклад є відтворенням оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми. Ця єдність досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу, з характерною для нього стилістичною своєрідністю та іншою мовною основою. Зіставлення засобів різних мов, навіть найбільш віддалених, можливе лише шляхом зіставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Відповідно до цього, точність

перекладу полягає у функціональній, а не формальній відповідності оригіналу.

Емфаза, або підкреслення певних елементів у тексті для надання їм особливого значення чи ваги, може виявлятися в різних формах, таких як акцентуація словами, виразами, інтонацією, а також за допомогою граматичних конструкцій.

Однією з труднощів є збереження інтенсивності та нюансів емпізи при перекладі. Деякі вирази, які в англійській мові мають виражену емпітичність, можуть не мати прямого еквіваленту в українській, і навпаки. Перекладач повинен виявити ті частини тексту, які є ключовими з точки зору авторського натхнення чи висловленого підкреслення.

Ще однією трудностю є врахування культурних відмінностей в сприйнятті емпітичних висловів. Оскільки різні культури можуть ставити акцент на різні аспекти спілкування, перекладач повинен зберігати сенс та інтенції автора, уникати зловживання або невірної сприйняття виразів.

Загалом, успішний переклад емпізи вимагає від перекладача глибокого розуміння тексту, а також здатності вибирати ефективні засоби вираження, щоб передати сутність та емоційне забарвлення оригіналу.

Neither are difference and domination explainable solely by reference to differential socialization of boys and girls into sex roles typical of men and women. [Kimmel 2000, с. 4]. – *Так само, як і не можна пояснити відмінність і домінування лише посиланням на диференціальну соціалізацію хлопчиків і дівчаток у формі статевих ролей, характерних для чоловіків і жінок.* [Кіммел 2003, с.6].

Аналізуючи прагматичні аспекти перекладу у даному реченні, можна виокремити кілька трансформацій:

Додавання та уточнення:

У перекладі відбулося додавання слів «лише посиланням на» для більш точного передачі сенсу. Це уточнення робить текст більш ясним та допомагає читачам краще розуміти логіку речення.

Доместикація:

В оригіналі фраза «sex roles typical of men and women» може викликати непорозуміння через можливий дублізм (ролі статі, які є типовими для чоловіків і жінок). У перекладі це виражено як «формі статевих ролей, характерних для чоловіків і жінок», що є спрощенням та адаптацією виразу для зручності читання.

Ці трансформації спрямовані на те, щоб поліпшити якість та зрозумілість перекладу, роблячи його більш придатним для цільової аудиторії.

Також треба звернути увагу на використання в цьому реченні емпізи, яка також викликає певні труднощі при перекладі. Трудність перекладу емпізи або інверсії може виникнути через те, що в українській мові структури інверсії частіше використовуються для вираження емоційної інтенсивності або підкреслення важливості. У зазначеному реченні оригіналу емпіза розташована на початку за допомогою інверсії «Neither are». Український переклад спробує відтворити цю інверсію та емпізу, але при цьому може виникнути виклик в передачі точного смислу інверсії, оскільки в українській мові такі конструкції можуть виглядати менш звичайно, а іноді й неприродно.

У цьому випадку перекладач спробував передати функцію, що виконували інверсія та емпіза у тексті оригіналу, але залишити речення граматично правильним та природним для української аудиторії, використавши еквівалентну конструкцію.

Розглянемо ще декілька прикладів:

*Nor **did she explain** why **male domination seems** to be nearly universal, despite the three exceptions she studied* [Kimmel 2000, с. 50]. – **Не пояснила вона** й того, чому **чоловіче домінування носить** майже універсальний характер, незважаючи на три досліджених нею винятки [Кімел 2003, с. 73].

Circumcision, then, tends to be associated with male domination, as do other forms of male genital mutilation. [Kimmel 2000, с. 56] – Отже, обрізання,

подібно до інших форм ушкодження чоловічих геніталій, пов'язане, як правило, з чоловічим домінування. [Kimmel 2003, с. 84].

Nor are we born biologically predisposed toward gender inequality [Kimmel 2000, с. 3]. – **Ми не народжуємося** з біологічною схильністю до гендерної нерівності [Kimmel 2003, с. 4].

У розглянутих реченнях видно певні прагматичні трансформації та використання емпізи при перекладі. Давайте розглянемо кожне речення окремо:

В першому реченні в оригіналі використовується конструкція «Nor did she explain», що вказує на відсутність певного пояснення чи виправдання. У перекладі ця ідея передана аналогічно. Перекладач використав «й того» для вираження відсутності пояснень. Емпіза відображається в підкресленні важливості та неочікуваності відсутності пояснення.

У другому реченні в оригіналі використано конструкцію «tends to be associated», що вказує на певну тенденцію чи тенденційність. У перекладі ця ідея передана за допомогою «як правило», що також вказує на загальну тенденцію. Перекладач використав «подібно до інших форм ушкодження чоловічих геніталій» для підкреслення схожості цього явища з іншими. Емпіза виражається у використанні «як правило» та підкресленні аналогії.

У третьому реченні використано конструкцію «Nor are we», що вказує на відсутність певної біологічної схильності. У перекладі ця ідея передана за допомогою «Ми не», що дещо зменшує акцент на відсутності природженої біологічної схильності до гендерної нерівності.

Додавання слів є вагомим як з лексичних, так і з граматичних причин. Така необхідність виникає при перекладі синтаксичних комплексів та деяких конструкцій. Часто ці додаткові слова є необхідними сполучними ланками для адекватного перекладу.

Anthropological research on cultural variations in the development of gender definitions arose, in part, in response to such casual biological determinism [Kimmel 2000, с. 47]. – Антропологічні дослідження культурних

варіацій у розвитку гендерних визначень постали, почасти, як відповідь на такий ненавмисний біологічний детермінізм [Кімел 2003, с. 70].

У цьому реченні в перекладі використано декілька прагматичних засобів для забезпечення кращого розуміння читачами та передачі суті тексту:

Додавання: Український переклад містить деякі додаткові слова для ліпшого контекстуалізації. Наприклад, слово «ненавмисний» додається для кращого вираження суті «casual».

Спрощення: Оригінальне речення використовує термін «casual biological determinism», який може бути важким для розуміння. У перекладі це спрощено до «ненавмисного біологічного детермінізму», що робить вираз більш зрозумілим для аудиторії.

Доместикація: Використання терміну «ненавмисний біологічний детермінізм» більш співзвучне для українського читача та є природнішим українським виразом.

Форензація: У перекладі збережено ключові терміни, які використовуються в оригіналі, такі як «антропологічні дослідження» та «розвиток гендерних визначень», щоб забезпечити стійкість семантичного поля.

Ці трансформації в перекладі спрямовані на полегшення розуміння та збереження сенсу, використовуючи більш доступну та природню мову для української аудиторії.

Сферою реалізації гендерно нейтральної мови є переважно дискурси, пов'язані з офіційним спілкуванням. З метою забезпечення мовної неупередженості в офіційному спілкуванні протягом останніх десятиліть були розроблені рекомендації щодо запобігання гендерної дискримінації особистостей. Такі дієві правила та рекомендації дуже важливі при перекладі офіційно-ділових текстів. Зважаючи на актуальність даної проблеми, під час перекладу гендерно маркованої лексики достатня увага приділяється саме формуванню рекомендацій стосовно використання гендерно нейтральної

мови. Гендерно-інклюзивне мовлення представляє особливий інтерес для нашого дослідження в рамках перекладацького аспекту. Зазначимо, що гендерний фактор спілкування різними мовами має різні способи відтворення, тому по-різному проявляється, тому в англо-українському перекладі набуває різного значення.

Таким чином, ми ідентифікуємо застосування прагматичних факторів при перекладі текстів гендерної тематики. Саме прагматика перекладу вимагає належної адаптації речень, текстів з елементами гендерності. Для цього використовують певні перекладацькі трансформації.

Як відомо, прагматична функція мови реалізується в процесі комунікативно-мовленнєвої діяльності, результатом якої є усне висловлювання або текст. Великий інтерес до перекладацьких проблем дозволяє говорити про становлення та розвиток нового напрямку у мовознавстві – лінгвістики перекладу. Фахівці цього напрямку розглядають текст з погляду його комунікативно-прагматичної функції.

Під час перекладу текстів необхідно також враховувати те, що текст перекладу орієнтовано на іншого реципієнта, ніж текст оригіналу. Звідси виникає потреба прагматичної адаптації перекладу, внесення певних змін з урахуванням історико-культурних, соціальних та психологічних розбіжностей між реципієнтами оригінального та перекладеного текстів.

Перекладач у разі виступає інтерпретатором змістовних складових тексту оригіналу, оскільки створює новий текст мовою перекладу через прагматичні реконструкції тексту мови оригіналу, у яких істотне значення набуває комунікативно-прагматичне розуміння перекладача.

Гендерний підхід базується на концепції про те, що важливі не біологічні відмінності між чоловіками та жінками, а те культурне та соціальне значення, яке цим розходженням надає суспільство. Фундаментом гендерних досліджень стало виявлення різниці у ролях, соціальних статусах та інших аспектах життя чоловіків та жінок. Об'єктивація чоловічого та

жіночого погляду на світ (гендерної картини світу) відбувається у письмовій та усній мові, а також у наукових текстах.

За допомогою теорії гендера можна інакше інтерпретувати переклади тексту гендерної тематики, де наочно і глибоко втілюються погляди авторів на взаємини статей, тому, з цієї точки зору, інтерес становлять відмінності у перекладі, зумовлені гендерною приналежністю перекладача.

Якщо розглядати вихідний текст з погляду прагматичності перекладу, то під час адаптації тексту гендерної тематики, перекладач повинен перекодувати спочатку зміст тексту, а вже потім передавати прагматичну інтенцію для більш адекватного перекладу та інтерпретації тексту оригіналу.

Що стосується головного аспекту та принципу створення мовної комунікації, то в даному випадку існує зв'язок між наміром автора до позначення висловлювання та його здатністю до розпізнавання лексикону певного контексту. Емоційний вплив на читача залежить від реалізації прагматичних завдань, у виборі спеціальних мовних засобів, які забезпечують потрібний емоційний вплив на аудиторію. Задля вирішення поставлених завдань, перед перекладачем постає дилема вибору стратегій перекладу під час відтворення тексту.

Складність перекладу текстів гендерної тематики пояснюється надзвичайно великою смисловою завантаженістю кожного слова. Це властивість проявляється у здібності письменника сказати більше, ніж говорить прямий сенс слів у тому сукупності, змусити працювати й думки, і почуття, і уяву читача.

Засоби вираження гендерної ідентичності розрізняються за комунікативними, когнітивними та емотивними аспектами. В свою чергу вони розуміються як різні, але тотожні виміри однієї і тієї ж категорії. Ідентифікування необхідних образів, що відтворюють певні аспекти гендерної ідентичності є обумовленими необхідністю вдалої прагматичної адаптації та залежить від відповідної мовної функції. Таким чином, під гендерною ідентичністю ми розуміємо вираз гендерних позицій автора

тексту. Наслідком такої взаємодії виникають перекладацька інтерференція, або послаблення чи трансформація в цільовому тексті. Неувага до гендерної складової художнього тексту під час перекладу спричиняє втрату цілісності образу автора в цільовому тексті.

Таким чином, переклад можна вважати вдалим, лише якщо в ньому в унісон звучать голоси автора та перекладача, а через мову перекладеного тексту просвічує ментальність мови оригіналу. Однак подібну гармонію можна зруйнувати, не звертаючи уваги на стилістичні та граматичні закони побудови тексту в оригіналі, а також у результаті недостатньо серйозного ставлення до гендерного аспекту перекладу.

ВИСНОВКИ

Зростаючий інтерес до гендерної проблематики підштовхує вчених до становлення особливого мовознавчого напрямку, такого як гендерна лінгвістика. Її метою є вивчення певних особливостей становлення чоловічого та жіночого мовлення, що зумовлені як психологічно-поведінковими відмінностями, так і впливаючими соціальними чинниками. Дослідження саме гендерного аспекту перекладу має декілька галузей ідентифікації: втілення гендерної особистості автора через призму гендерної особистості при адаптації тексту, де представлені поняття образу автора та образу перекладача. Іншим напрямом дослідження зазначеної проблематики є його розподіл на граматичний (граматична категорія роду) та соціальний гендер.

Щодо збереження інклюзивності гендерної мови ми ідентифікуємо низку розроблених регуляторних норм і правил, які створені індивідами задля запобігання гендерної дискримінації. Метою таких норм є стримування, обмежування, та заохочування комунікантів задля пильної уваги до гендерної чутливості (на всіх ділянках міжмовної та мовної комунікації).

З метою реалізації та поширення принципів гендерної чутливості в англо-українській адаптації текстів гендерної тематики, ми запропонували ряд стратегій, дотримуючись яких перекладачі повинні: намагатися уникати зневажливих тверджень та негативізму формулювань, які демонструють гендерну упередженість; якщо ж певний випадок вимагає ідентифікування статі особистості чи гендеру – то це є очевидне застосування стратегій; в іншому випадку, контекст вказує приналежність статі чи гендеру по відношенню до конкретизації теми повідомлення.

Для цього можна вдаватися до використання висловлювань без гендерних маркерів, вживання множини, вживання збірних іменників, пасивного стану дієслова, застосування лексико-граматичних трансформацій. У перспективі

подальших досліджень даного питання постає вивчення та тлумачення лексичних одиниць гендерної тематики та їх прагматичного привелювання над іншими типами англомовного дискурсу.

Труднощі при перекладі граматичного гендеру, які виникають, вказують на родові ознаки іменників, які використовуються у ролі фундаменту для їхнього персоніфікованого або метафоричного використання, продукуючи зовсім інші конотації. А от соціальний гендер проявляється в мовних засобах, які уособлюють гендерну дискримінацію. Для вирішення даних проблем необхідне перекладацьке усвідомлення головних принципів постановки гендерно-нейтральної мови. Всі підтипи гендерної мови (інклюзивна, нейтральна чи чутлива) є різновидом загальнонародної мови. Такий тип мови є спеціально розробленим для подолання гендерної упередженості в сучасній мовній комунікації.

Багато граматичних заміन передбачає традиційне використання мови. Наприклад, українська мова має форму з однаковим для більшості контекстів і ситуацій використання. Але в перекладі ця форма може мати як повну, так і часткову відповідність. У випадках, коли безеквівалентна граматична форма не є самостійною частиною мови, прийнятною стратегією при перекладі може бути використання структурних змін або перетворень. Це означає, що замість конкретної форми може бути використана подібна, але інша форма, яка може замінити оригінал.

Під час спостереження та підбору граматичних варіантів у процесі перекладу важливо враховувати певні розбіжності граматичної будови англійської та української мов в текстах гендерної тематики. Важливою особливістю граматичної будови речень в текстах гендерної тематики є використання різноманітних морфологічних форм та синтаксичних конструкцій при адаптації. Адекватний переклад таких конструкцій має певні труднощі.

Наприклад, аналіз перекладу пасивного стану становить важливий аспект мовного взаємодії, що вимагає від перекладача не лише глибокого

розуміння граматичних особливостей, але й вміння передавати семантику та відношення суб'єкта до дії в тексті. Переклад пасивних конструкцій з англомовних текстів гендерної тематики, адаптуючи українською мовою, має низку граматичних трансформацій. Саме вони стосуються морфологічних характеристик слів та синтаксичної будови речення.

Вивчення граматичних аспектів перекладу текстів дозволило виявити ключові виклики та різноманітні труднощі, які можуть виникати під час процесу перекладу. Важливо враховувати граматичні конструкції, структуру речень та правильне використання термінів для забезпечення точності та адекватності перекладу. Граматична правильність в перекладі є вирішальним аспектом, оскільки вона впливає на розуміння та передачу сенсу оригінального тексту. У подальших дослідженнях важливо приділяти увагу вдосконаленню навичок граматичного аналізу та вдосконаленню вмінь з вибору відповідних граматичних конструкцій у процесі перекладу.

SUMMARY

In the course of the research, we focused on the need to analyze the language and translation aspect of gender issues in the texts in order to systematize and develop recommendations that must be followed during translation. The importance of the tasks is undeniable, as gender transformations in various countries of the world contribute to the recognition and increasing interest in the development of gender-sensitive national languages.

The growth of scientific interest in gender issues led to the formation of a special linguistic direction – gender linguistics, the purpose of which is to study those features of male and female speech that are determined by both psychological and behavioral differences between the sexes and social factors.

The object of the study is the peculiarities of the translation of gender-related texts.

The subject of the research is English-language texts on gender topics: peculiarities of translation and strategies.

The purpose of the work is the theoretical and practical substantiation of the peculiarities of the translation of gender-related texts.

Research methods: continuous sampling method (when selecting material for research), linguistic analysis method (to isolate phraseological units), comparative analysis method (to establish common features and differences), translation analysis method.

The gender aspect of translation has several research vectors. One of the leading ones is the embodiment in translation of the author's gender identity through the lens of the translator's gender identity. The concepts of the image of the author and the image of the translator are the methodological basis of such research. Another vector of translation studies of gender is its division into grammatical (Grammatical gender) and social (Social gender). Grammatical gender is manifested through the grammatical category of gender, which is

expressed in certain parts of the language of some languages (Ukrainian) and absent or (almost) absent in others (English).

Translation difficulties necessarily arise when the generic features of nouns are used as the basis for their metaphorical or personified use, and their foreign equivalents belong to a different gender or produce completely different connotations. Social gender manifests itself in linguistic means of gender discrimination, to overcome which translational awareness of the principles of gender-neutral language is necessary. Gender-inclusive, gender-neutral or gender-sensitive language is a type of universal language, specially developed and implemented to overcome gender bias in language communication.

As part of the gender inclusiveness strategy, a number of regulatory norms and rules have been developed and implemented to prevent gender discrimination. Their common goal is not to restrain or limit communicators in any way, but to encourage them to pay due attention to gender sensitivity in all areas of linguistic and interlinguistic communication. In order to spread the principles of gender sensitivity in English-Ukrainian translation, we have proposed a number of strategies, within which translators should: try to avoid discriminatory statements and negatively colored formulations that demonstrate gender bias; if the context requires emphasizing sex or gender, do so in an obvious way; if, on the contrary, the context indicates that sex or gender is not relevant to the topic of the message, remove unnecessary references to them. To do this, you can resort to: using statements without gender markers (reformulation); use of collective nouns (neutralization); use of the plural, the passive state of the verb, lexical-grammatical transformations. The perspective of further research includes the study of lexical units of gender topics and their pragmatic load in other types of English-language discourses.

The results of the research can be applied in a normative course on the theory and practice of English translation, as well as in special courses on media linguistics, discourse theory, linguistic genderology. Equality does not mean that women and men will become the same, but the rights, responsibilities and

opportunities of women and men will not depend on whether they were born female or male.

Equality between women and men is considered as a human rights issue and as a necessary condition and indicator of sustainable human-centered development.

Ensuring gender equality is a serious resource of economic and social development and security, which is still underutilized in Ukraine.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архангельська А. М. Чоловік у слов'янських мовах : [монографія]. Рівне : РІС КСУ, 2007. 448 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М. : Междунар. отношения, 1975. 240 с.
3. Бессонова О. Л. Порівняльний опис гендерних концептів у структурі ціннісної картини світу в англійській та українській мовах // Вісник Сумського державного університету. 2002. № 4. С. 112–118.
4. Борцова М. С. Гендер як неповторна репрезентація статі // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2012. Т. 17. Вип. 5. С. 6–12.
5. Буракова М. Маскулинность и феминность: конструирование «настоящих» мужчин и женщин // Иной взгляд : международный альманах гендерных исследований. Минск, 2000. С. 18–21.
6. Волченко Л. П., Гарькавець С. О. До питання психологічної профілактики правопорушень вчинених неповнолітніми // Матеріали V Всеукраїнської науково практичної конференції «Професійне становлення особистості» (Одеський державний університет внутрішніх справ, 15 лютого 2013 р.). Одеса, 2013. С. 139–140.
7. Горда В.В., Пушик Н.В. Перекладацькі трансформації у відтворенні ономастичного простору авторського тексту // Закарпатські філологічні студії. 2021. № 16. С. 166–171.
8. Гоща Н. М. Гендер в переводе: историческое развитие, основные аспекты и особенности изучения // Вісник Житомирського державного університету. 2009. Вип. 45. 219 с.
9. Грабовська І. Україна – простір гендерних утопій чи реальних проблем? // Сучасність. 2002. № 6. С 71–79.
10. Дженжера М. В., Тарасенко К.В. Лексичні особливості текстів гендерної тематики // Актуальні проблеми перекладознавства, текстології і дискурсології : тези доповідей III Всеукраїнської інтернет-конференції

здобувачів вищої освіти (18 листопада 2022 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 62–63.

11. Дудоладова О. В. Динаміка мовної репрезентації гендера в англійському публіцистичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Х., 2003. 20 с.

12. Емірсуйнова Г. І. Лексикон сучасного фемінізму (на матеріалі англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». К. , 2003. 19 с.

13. Завадська О. В. Пейоративний аспект політкоректності // *Studia Linguistic*. 2011. № 6. С. 350–356.

14. Засєкіна І. В. Імовірність чи закономірність? Про психолінгвістичні універсалії в перекладі // *Вісник Сум. держ. ун-ту*. 2006. Т. 2. № 11. С. 110–117.

15. Зелінський М. Встановлення гендерології як нового напрямку сучасного наукового знання // Міжнародна науковопрактична конференція «Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень». К. : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді ; Український ін-т соціальних досліджень, 2002. С. 179–180.

16. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів : Видавництво Львівського університету, 1989. 215 с.

17. Илюхин В. М. Стратегии в синхронном переводе: на материале англо-русских и русско-английских комбинаций перевода : дис. ... канд. филол. наук. М. : Моск. лингв. ун-т, 2000. 206 с.

18. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты. М. : Ин-т социологии РАН, 1999. 155 с.

19. Коломієць Л. В. Лукашеві переклади жартівливих віршів Льюїса Керрола в редакції І. Малковича й зіставленні з новими перекладами В. Корнієнка (до 95-річчя Миколи Лукаша) // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 1. С. 11–18.

20. Комов О. В. Гендерний аспект перекладу // Актуальні проблеми слов'янської філології. 2011. Вип. XXIV. Ч. 1. С. 409–417.
21. Космеда Т. А. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика. Дрогобич : Коло, 2014. 472 с.
22. Курдюкова И. М. Гендерный подход как средство реализации двигательной активности дошкольников на прогулке // Педагогический совет: опыт, исследования, рекомендации : материалы Междунар. науч.-практ. конф. / редкол. : О. Н. Широков [и др.]. Чебоксары : ЦНС Интерактив плюс, 2020. С. 143–145.
23. Малахова О. Гендерно-чутлива мова vs дискурсивні влади: актуальні питання гендерної лінгвістики в Україні // Гендерний журнал «Я». 2015. № 1 (37). С. 35–37.
24. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі. Харків : Константа, 2004. 292 с.
25. Мартинюк А. П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови (на матеріалі сучасного англomовного публіцистичного дискурсу) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». К. , 2006. 40 с.
26. Маслова Ю. П. Гендерний дискурс сучасних друкованих українomовних ЗМІ : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Луцьк, 2011. 20 с.
27. Маслова Ю. П. Основи теорії гендеру : навчальний посібник. К. : КІС. 2009. 214 с.
28. Мельник Т. М. Гендер як наука та навчальна дисципліна // Основи теорії гендеру. К. : К.І.С., 2004. С. 10–29.
29. Михайленко О. А. Понятие «переводческие стратегии» как составляющая стратегической компетенции // Наукові записки Київського національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. К., 2014. Вип. 121 (Серія : Педагогічні та історичні науки). С. 148–154.

30. Міронова Н. Коло проблем та напрямки досліджень гендерних концепцій // Вісник СумДУ. Серія «Філологічні науки». № 4 (50). 2003. С. 162–165.
31. Нелюба А. Жінки. Гендер. Словотві // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Х., 2011. Т. 14. С. 189–204.
32. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. 3-е изд., перераб. М. : Флинта: Наука, 2003. 320 с.
33. Омельченко Н. Гендерна політика в контексті соціальних змін // Гендер і культура. 2013. С. 215–220.
34. Погребна В. Л. Гендерний аналіз художнього твору : метод. посіб. зі спецкурсу. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. 42 с.
35. Пода О. Ю. Побудова гендеру через ЗМК (на матеріалі чоловічих журналів) // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер. : Літературознавство. Журналістика. 2003. Вип. 6. С. 87–94.
36. Пода О. Ю. Репрезентація маскулінності як особливої соціальної ідентичності в засобах масової комунікації // Держава та регіони : наук.-вироб. журн. Сер. : Гуманітарні науки. 2006. № 1. С 113–120.
37. Радчук О. А. Гендерный аспект в переводе // *Lingua mobilis*. № 3. 2013. С. 94–96.
38. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. М. : Р. Валент. 2004. 240 с.
39. Сдобников В.В. Стратегия перевода: общее определение // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. 2011. № 1. С. 166–172.
40. Слінчук В. В. Мовностилістичні засоби актуалізації гендерних понять // Наук. зап. Ін-ту журналістики. К., 2005. Т. 19. С. 109–113.
41. Слінчук В. В. Соціальна типізація гендерних стереотипів у мові ЗМІ // Наук. зап. Ін-ту журналістики. К. , 2004. Т. 17. С. 67–74.
42. Ставицька Л. О. Мова і стать // Критика. 2003. № 6. С. 29–34.

43. Ставицька Л. О. Сучасний стан лінгвогендерологічних досліджень в Україні // Мовознавство. 2008. № 2–3. С. 236–246.
44. Скар О. Жінка в політиці: гендерний аспект // Гендер і культура. 2006. С. 202–208.
45. Тараненко О. Принцип андроцентризму в системі мовних координат і сучасний гендерний рух // Мовознавство. 2005. № 1. С. 3–25.
46. Тарнаева Л.П. О специфике перевода как разновидности межкультурной коммуникации // *Studia Lingüistica XV. Язык и текст в современных парадигмах научного знания* : сборник. СПб. : Борей Арт, 2006. С. 175–180.
47. Фоменко О. С. Гендер і мова // *Основи теорії гендеру*. К. : КІС, 2004. С. 456–476.
48. Халеева И. И. Гендер как интрига познания // *Гендер как интрига познания* / сост. А. В. Кирилина. М. : Рудомино, 2000. С. 2–9.
49. Чередниченко О. І. Функції перекладу в сучасному світі // *Про мову і переклад*. К. : Либідь, 2007. С. 161–170.
50. Чемберлен М. К. Развитие гендерных исследований в США // *Социологические исследования*. 1992. № 5. С. 38–43.
51. Чуєшкова О. В. Становлення терміносистеми гендерної лінгвістики // *Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2016. № 842. С. 161–164.
52. Швейцер А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 215 с.
53. Шон Б. Гендерная психология. СПб. : Еврознак, 2002. 284 с.
54. Щотка О. П. Гендерна психологія : навч. посіб. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 358 с.
55. Bucholtz M. Geek the girl: language, femininity and female nerds // *Gender and Belief Systems: Proceedings of Berkeley Women and Language Conference* / Warner N, Ahlers J., Bilmes L., Oliver M., Wertheim S. Chen M. Berkeley : Berkeley Women and Language Group. 1996. P. 119–131.

56. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 02.02.2023).
57. Cameron D. *Feminism and Linguistic Theory*. NY : St. Martins, 1992. 332 p.
58. Cameron D. *Performing Gender Identity: Young Men's Talk and the Construction of Heterosexual Masculinity // Language and Masculinity / edited by Johnson S. Blackwell Publishers, 1997. P. 45–63.*
59. Corbett G. *Gender*. Cambridge : University Press, 1991. 231 p.
60. Chamberlain L. *Gender Metaphorics in Translation // Encyclopedia of Translation Studies / ed. by M. Backer. London : Routledge, 1998. P. 93–96.*
61. Flotow L. *Contested Gender in Translation: Intersectionality and Metamorphics // Palimpsestes. 2009. № 22. P. 245–255.*
62. Karoubi B. *Gender and Translation // TranslationDirectory.com. URL : <https://www.translationdirectory.com/article528.htm> (дата звернення: 22.02.2022).*
63. Lakoff R. *Language and Woman's Place*. NY : Harper & Row, 1975. 182 p.
64. Pauwels A. *Linguistic and Feminist Linguistic Activism // The Handbook of Translation and Gender / ed. by Holmes and M. Meyerhoff. Oxford : Blackwell Publishing, 2003. P. 550–570.*
65. Tannen D. *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. New York : William Morrow, 1990. 310 p.
66. Tashchenko G. V. *Gender Stereotypes in Translation: Stylistic Perspective // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов». 2021. Вип. 91. URL : <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/15867/14684> (дата звернення: 02.12.2023).*
67. Zare-Behtash E. A, Firoozkoobi S. *Diachronic Study of Domestication and Foreignization Strategies of Culture-Specific Items: in English-*

Persian Translations of Six of Hemingway's Works // World Applied Sciences Journal. 2009. Vol. 7. № 12. P. 1576–1582.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

68. Кімел М. С. Гендероване суспільство / пер. С. Альошкіна. Видавництво : Сфера. 2003. 494 с.

69. Kimmel M. S. The Gendered Society. New York : Oxford University Press, 2000. 531 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця аналізованих термінів гендерної тематики

	Англ.	Укр.	Спосіб перекладу
1	abuse	Абьюз	<i>транскрибування</i>
2	agnates	Агнати	<i>транскрибування</i>
3	antifeminism	Анти фемінізм	<i>транслітерація</i>
4	bigenders	Бігендери	<i>транскрибування</i>
5	bisexuality	Бісексуальність	<i>транскрибування</i>
6	hegemonic masculinity	гегемонна маскулінність	<i>калькування</i>
7	hermaphrodites	Гермафродити	<i>адаптивне транскодування</i>
8	heterosexuality	Гетеросексизм	<i>адаптивне транскодування</i>
9	heterosexuality	Гетеро сексуальність	<i>адаптивне транскодування</i>
10	homophobia	Гомофобія	<i>адаптивне транскодування</i>
11	homosexuality	Гомосексуалізм	<i>транскрибування</i>
12	gender	Гендер	<i>транслітерація</i>
13	gender identity	гендерна ідентичність	<i>калькування</i>
14	gender inequality	гендерна нерівність	<i>калькування</i>
15	gender equality	гендерна рівність	<i>калькування</i>
16	gender role	гендерна роль	<i>калькування</i>
17	gender justice	гендерна	<i>калькування</i>

		справедливість	
18	gender status	гендерний статус	<i>калькування</i>
19	gender bias	гендерні упередження	<i>калькування</i>
20	gay	гей	<i>транскрибування</i>
21	deconstruction of gender	деконструкція статі	<i>калькування</i>
22	gender democracy	демократія гендерна	<i>калькування</i>
23	femininity	жіночність	<i>калькування</i>
24	women's studies	жіночі дослідження	<i>калькування</i>
25	women's political parties	жіночі політичні партії	<i>калькування</i>
26	reverse discrimination	зворотна дискримінація	<i>калькування</i>
27	identity	ідентичність	<i>транскрибування</i>
28	coming out	камінг-аут	<i>транслітерація</i>
29	queer	квір (Queer)	<i>транслітерація</i>
30	questioning	квесченінг	<i>транслітерація</i>
31	LGBTQ(A+)-community	ЛГБТК(А+)-спільнота	<i>калькування</i>
32	lesbian	лесбіянка	<i>транскрибування</i>
33	masculinity	маскулінність	<i>транскрибування</i>
34	matriarchy	матріархат	<i>транскрибування</i>
35	misogyny	мізогінія	<i>транскрибування</i>
36	neurosexism	нейросексизм	<i>транскрибування</i>
37	neosexism	неосексизм	<i>транскрибування</i>
38	neofeminism	неофемінізм	<i>транслітерація</i>

39	patriarchy	патріархат	<i>транскрибування</i>
40	family	родина	<i>калькування</i>
41	divorce	розлучення	<i>калькування</i>
42	self-identity	самоідентичність	<i>калькування</i>
43	sexism	сексизм	<i>транскрибування</i>
44	strong gender	сильна стать	<i>калькування</i>
45	the weaker sex	слабка стать	<i>калькування</i>
46	gender identity	статева ідентичність	<i>калькування</i>
47	sex	стать	<i>калькування</i>
48	traditional sexual orientation	традиційна сексуальна орієнтація	<i>калькування</i>
49	transgender	трансгендер	<i>транслітерація</i>
50	unisex	унісекс	<i>транслітерація</i>
51	circe	фатальна жінка	<i>калькування</i>
52	feminism	фемінізм	<i>транслітерація</i>
53	feminist consciousness	феміністська свідомість	<i>калькування</i>
54	harassment	харасмент	<i>транслітерація</i>
55	«chick lit»	«чікліт»	<i>транслітерація</i>
56	marriage	шлюб	<i>калькування</i>
57	for women - «no enter»	жінкам – «no enter»	<i>неперекладний термін</i>
58	abortion	аборт	<i>прямий переклад</i>
59	atypical employment	атипова зайнятість	<i>прямий переклад</i>
60	work-life balance	баланс роботи та життя	<i>прямий переклад</i>

61	work-family balance	баланс роботи та сімейних обов'язків	<i>описовий переклад</i>
62	parental leave	батьківська відпустка	<i>прямий переклад</i>
63	parental rights	батьківські права	<i>прямий переклад</i>
64	unremunerated work	безоплатна праця	<i>прямий переклад</i>
65	safe housing	безпечне житло	<i>прямий переклад</i>
66	safe motherhood	безпечне материнство	<i>прямий переклад</i>
67	benchmarking	бенчмаркінг	<i>транскодування</i>
68	refugee woman	біженка	<i>прямий переклад</i>
69	biphobia	біфобія	<i>калькування</i>
70	pregnancy	вагітність	<i>прямий переклад</i>
71	female infanticide	вбивство новонароджених дівчат	<i>прямий переклад</i>
72	benefits	вигода	<i>прямий переклад</i>
73	recognition and valuation of unpaid work	визнання існування та цінності неоплачуваної праці	<i>калькування</i>
74	equality dimension	вимір рівності	<i>калькування</i>
75	family leave	відпустка за сімейними обставинами	<i>описовий переклад</i>
76	paternity leave	відпустка для батька по догляду за дитиною	<i>описовий переклад</i>
77	maternity leave	відпустка у зв'язку із вагітністю та пологами	<i>описовий переклад</i>
78	heterosexual	гетеросексуал	<i>транскодування</i>
79	dignity at work	гідність на роботі	<i>калькування</i>
80	GAD (Gender And	ГІР (гендер і розвиток)	<i>калькування</i>

	Development)		
81	flexibility of working time arrangements	гнучкий графік роботи	<i>прямий переклад</i>
82	civil society	громадянське суспільство	<i>калькування</i>
83	disadvantaged groups	групи, що перебувають у невідгідному становищі	<i>описовий переклад</i>
84	gender and development	гендер та розвиток	<i>калькування</i>
85	gender dynamics	гендерна динаміка	<i>калькування</i>
86	gender education	гендерна освіта	<i>калькування</i>
87	gender perspective	гендерна перспектива	<i>калькування</i>
88	gender system	гендерна система	<i>калькування</i>
89	gender statistics	гендерна статистика	<i>калькування</i>
90	statistical gender bias	гендерна упередженість в статистиці	<i>прямий переклад</i>
100	gender violence	гендерне насильство	<i>калькування</i>
101	gender-based division of labour	гендерний розподіл праці	<i>прямий переклад</i>
102	gender gap	гендерний розрив	<i>прямий переклад</i>
103	gender pay gap	гендерний розрив в оплаті праці	<i>описовий переклад</i>
104	gender quotas	гендерні квоти	<i>калькування</i>
105	gender needs of women	гендерні потреби жінок	<i>прямий переклад</i>
106	gender-based violence	гендерно зумовлене насильство	<i>прямий переклад</i>

107	gender-neutral language	гендерно нейтральна мова	<i>калькування</i>
108	gender-neutral	гендерно нейтральний	<i>калькування</i>
109	gender-sensitive language	гендерно чутлива мова	<i>калькування</i>
110	gender-sensitive	гендерно чутливий	<i>калькування</i>
111	gendered	гендерований	<i>транскодування</i>
112	gendering	гендерування	<i>транскодування</i>
113	discrimination against women	дискримінація жінок	<i>прямий переклад</i>
114	sex discrimination	дискримінація за ознакою статі	<i>описовий переклад</i>
115	sex- and gender-based discrimination	дискримінація за ознакою статі та гендерно обумовлена дискримінація	<i>описовий переклад</i>
116	childcare	догляд за дітьми	<i>прямий переклад</i>
117	family care	догляд за членами родини	<i>прямий переклад</i>
118	domestic violence	домашнє насильство	<i>калькування</i>
119	emotional abuse	емоційне насильство	<i>калькування</i>
120	marital rape	згвалтування в шлюбі	<i>прямий переклад</i>
121	compounded stereotypes	комплексні стереотипи	<i>калькування</i>
122	cultural violence	культурне насильство	<i>калькування</i>
123	marginalised group	маргіналізована група	<i>калькування</i>
124	single parent	мати/батько, яка/який	<i>описовий переклад</i>

		виховує дитину самостійно	
125	medical abortion	медикаментозний аборт	калькування
126	migrant woman	мігрантка	прямий переклад
127	minimum wage	мінімальна заробітна плата	прямий переклад
128	family violence	наси́льство в сім'ї	прямий переклад
129	violence against women	наси́льство проти жінок	калькування
130	invisible barrier	невидимий бар'єр	калькування
131	part-time employment	неповна зайнятість	прямий переклад
132	non-sexist use of language	несексистська мова	прямий переклад
133	informal work	неформальна робота	калькування
134	organisational culture	організаційна культура	калькування
135	patriarchy	патріархат	транскодування
136	career break	перерва в кар'єрі	прямий переклад
137	family planning	планування родини	калькування
138	victim	постраждала особа	прямий переклад
139	women's triple burden	потрійне навантаження на жінок	прямий переклад
140	legal aid	правова допомога	прямий переклад
141	woman worker	працівниця	прямий переклад
142	older female worker	працівниця старшого віку	прямий переклад
143	preferential treatment	преференційне	прямий переклад

		ставлення	
144	forced pregnancy	примусова вагітність	<i>калькування</i>
145	forced abortion	примусовий аборт	<i>калькування</i>
146	psychological violence	психологічне насильство	<i>калькування</i>
147	regulation of part-time work	регулювання роботи на неповний робочий день	<i>описовий переклад</i>
148	recidivism	рецидивізм	<i>транскодування</i>
149	equal pay for work of equal value	рівна оплата за роботу рівної цінності	<i>калькування</i>
150	equal sharing of domestic responsibilities	рівний розподіл домашніх обов'язків	<i>калькування</i>
151	equal opportunities of women and men	рівні можливості жінок та чоловіків	<i>калькування</i>
152	equality between women and men	рівність жінок і чоловіків	<i>прямий переклад</i>
153	home-based work	робота на дому	<i>прямий переклад</i>
154	sexual division of labour	розподіл праці за ознакою статі	<i>описовий переклад</i>
155	sexual stereotype	сексуальний стереотип	<i>калькування</i>
156	family responsibilities	сімейні обов'язки	<i>калькування</i>
157	specialised services for women	спеціалізовані послуги для жінок	<i>калькування</i>
158	cohabitation	співмешкання	<i>прямий переклад</i>
159	structural inequality	структурна нерівність	<i>калькування</i>

160	trafficking in women and girls	торгівля жінками та дівчатами	<i>прямий переклад</i>
161	trafficking in human beings	торгівля людьми	<i>прямий переклад</i>
162	prejudice	упередження	<i>прямий переклад</i>
163	empowerment of women	уповноваження жінок	<i>прямий переклад</i>
164	physical violence	фізичне насильство	<i>прямий переклад</i>
165	sexual orientation	сексуальна орієнтація	<i>прямий переклад</i>
166	intersectionality	інтерсекційність	<i>транскодування</i>
177	romantic orientation	романтична орієнтація	<i>калькування</i>
178	aromantic	аромантик	<i>калькування</i>
179	panromantic	панромантик	<i>калькування</i>
180	pansexual	пансексуал	<i>калькування</i>
181	sexual spectrum	людина з асексуального спектру	<i>описовий переклад</i>
182	gender expression	гендерне самовираження	<i>калькування</i>
183	gigender	цисгендер	<i>калькування</i>
184	gender assigned at birth	гендер, визначений при народженні	<i>описовий переклад</i>
185	gender nonconforming	гендерна неконформність	<i>описовий переклад</i>
186	nonbinary gender	небінарний гендер	<i>калькування</i>
187	misgender	місгендеринг	<i>калькування</i>
188	transition	трансгендерний перехід	<i>калькування</i>
189	gender expansive	гендер, що виходить за межі понять для	<i>описовий переклад</i>

		позначення гендерної ідентичності	
200	gender dysphoria	гендерна дисфорія	<i>прямий переклад</i>
201	androgyny	андрогінія	<i>калькування</i>
202	androphobia	андрофобія	<i>калькування</i>
203	anti-sexualism	антисексуалізм	<i>калькування</i>
204	antifeminism	антифемінізм	<i>калькування</i>
205	asexuality	асексуальність	<i>калькування</i>
206	biodeterminism	біодетермінізм	<i>калькування</i>
207	bloomerism	блумеризм	<i>калькування</i>
208	vesuvians	везувіанки	<i>калькування</i>
209	womanist theology	вуменістська теологія	<i>прямий переклад</i>
210	gether	гетера	<i>транскодування</i>
211	heterism	гетеризм	<i>транскодування</i>
212	compulsory heterosexuality	гетеросексуальність примусова	<i>прямий переклад</i>
213	gynocriticism	гінокритика	<i>транслітерація</i>
214	gynocentrism	гіноцентризм	<i>транслітерація</i>
215	gender family ties	гендерні родинні зв'язки	<i>прямий переклад</i>
216	gender statuses	гендерні статуси	<i>прямий переклад</i>
217	gender images	гендерні образи	<i>прямий переклад</i>
218	gender marital and reproductive status	гендерний шлюбний і репродуктивний статус	<i>прямий переклад</i>
219	gender beliefs	гендерні переконання	<i>транскодування</i>
220	gender display	гендерний дисплей	<i>прямий переклад</i>

221	genderqueer	Гендерквір	<i>транскодування</i>
222	genderlect	гендерлект	<i>транслітерація</i>
223	parity democracy	паритетна демократія	<i>транскодування</i>
224	gender depolarization	гендерна деполяризація	<i>транслітерація</i>
225	sexist approach to education	сексистський підхід до виховання	<i>описовий переклад</i>
226	sexually liberal feminism	сексуально-ліберальний фемінізм	<i>описовий переклад</i>
227	material and household adaptation	матеріально-побутова адаптація	<i>описовий переклад</i>
228	intimate and personal adaptation	інтимно-особистісна адаптація	<i>описовий переклад</i>
229	moral and psychological adaptation	морально-психологічна адаптація	<i>описовий переклад</i>
230	horizontal segregation	горизонтальна сегрегація	<i>прямий переклад</i>
231	weaker sex	слабка стать	<i>прямий переклад</i>
232	dimorphism	диморфізм	<i>транслітерація</i>
233	society of gender equality	суспільство гендерної рівності	<i>описовий переклад</i>
234	suffragism	суфражизм	<i>транслітерація</i>
235	theory of social construction of gender	теорія соціального конструювання гендеру	<i>описовий переклад</i>
236	gender display	гендерний дисплей	<i>описовий переклад</i>
237	theory of sex-role socialization of the individual	теорія статево-рольової соціалізації особистості	<i>описовий переклад</i>

238	transvestism	трансвестизм	<i>транслітерація</i>
240	transhumanism	трансгуманізм	<i>транслітерація</i>
241	unification of articles	уніфікація статей	<i>транскодування</i>
242	phallocentrism	фалоцентризм	<i>синонімічний переклад</i>
243	phallocentrism	фаллогоцентризм	<i>синонімічний переклад</i>
244	feminization of poverty	фемінізація бідності	<i>транскодування</i>
245	reproductive loads	репродуктивні навантаження	<i>калькування</i>
246	social movement for equal rights for women	суспільний рух за рівність прав для жінок	<i>калькування</i>
247	feminism is anti-pornographic	фемінізм антипорнографічний	<i>калькування</i>
248	feminism of difference	фемінізм відмінності	<i>синонімічний переклад</i>
249	state feminism	фемінізм державний	<i>синонімічний переклад</i>
250	liberal feminists	ліберальні феміністки	<i>синонімічний переклад</i>
251	state welfare feminism	фемінізм державного забезпечення	<i>описовий переклад</i>
252	feminism of state intervention	фемінізм державного втручання	<i>описовий переклад</i>
253	"second wave" feminism	фемінізм «другої хвилі»	<i>описовий переклад</i>
254	feminism Islamic	фемінізм ісламський	<i>прямий переклад</i>

255	modernization of family codes	модернізація сімейних кодексів	<i>описовий переклад</i>
256	feminist hermeneutics	феміністична герменевтика	<i>описовий переклад</i>
257	citation of verses	цитування аятів	<i>прямий переклад</i>
258	feminism cultural	фемінізм культурний	<i>прямий переклад</i>
259	equality feminism	фемінізм рівності	<i>прямий переклад</i>
260	state for neoliberal feminists	державна для неоліберальних феміністок	<i>описовий переклад</i>
261	feminism Marxist	фемінізм марксистський	<i>синонімічний переклад</i>
262	feminism socialist	фемінізм соціалістичний	<i>синонімічний переклад</i>
263	marxist direction of feminism	марксистський напрям фемінізму	<i>описовий переклад</i>
264	destruction of the class system	руйнування класової системи	<i>описовий переклад</i>
265	feminism of special rights	фемінізм особливих прав	<i>описовий переклад</i>
266	feminism is post-structuralist	фемінізм постструктуралістський	<i>прямий переклад</i>
267	oedipalism	едипальність	<i>транслітерація</i>
268	militancy	мілітантство	<i>транслітерація</i>
269	anti-pornographic feminists	антипорнографічні феміністи	<i>описовий переклад</i>
270	christian egalitarianism	християнський егалітаризм	<i>описовий переклад</i>
271	black feminism	«чорний» фемінізм	<i>прямий переклад</i>

272	feminist theology	феміністська теологія	<i>прямий переклад</i>
273	feminology	фемінологія	<i>транслітерація</i>
274	feminophobia	фемінофобія	<i>транслітерація</i>
275	femicide	феміцид	<i>транслітерація</i>
276	affiliation	філіація	<i>транскодування</i>
277	formation of state gender policy	формування державної гендерної політики	<i>описовий переклад</i>
278	cisgender	цисгендер	<i>транслітерація</i>
279	cisgender privilege	цисгендерний привілей	<i>описовий переклад</i>
280	proactive measure	проактивні заходи	<i>описовий переклад</i>
281	job segregation	професійна сегрегація	<i>прямий переклад</i>
282	direct violence against women	пряме насильство проти жінок	<i>синонімічний переклад</i>
283	psychological assault	психологічне насильство	<i>прямий переклад</i>
284	specific action	спеціальні дії	<i>прямий переклад</i>
285	stealthing	стелсинг	<i>транслітерація</i>
286	strategic gender interests	стратегічні гендерні інтереси	<i>описовий переклад</i>
287	strategic gender needs of women	стратегічні гендерні потреби жінок	<i>описовий переклад</i>
288	good practice for gender mainstreaming	хороші практики гендерного мейнстримінгу	<i>описовий переклад</i>
289	sexual violence referral centre	центр для постраждалих від сексуального насильства	<i>описовий переклад</i>
290	rape crisis centre	центр для постраждалих	<i>прямий переклад</i>

		від зґвалтування	
291	stereotyping	стереотипізація	<i>транслітерація</i>
292	wrongful gender stereotyping	шкідлива гендерна стереотипізація	<i>описовий переклад</i>
293	harmful stereotype	шкідливий стереотип	<i>синонімічний переклад</i>
294	marriage migration	шлюбна міграція	<i>прямий переклад</i>
295	hypermasculinity	гіпермаскулінність	<i>транслітерація</i>
296	female circumcision	жіноче обрізання	<i>описовий переклад</i>
297	Gender Equality Index	Індекс Гендерної Рівності	<i>описовий переклад</i>
298	Gender Development Index	Індекс Гендерного Розвитку	<i>описовий переклад</i>
299	stalking	сталкінг	<i>транслітерація</i>
300	balanced participation of women and men	збалансована участь жінок та чоловіків	<i>антонімічний переклад</i>
301	to ignore	не помічати	<i>антонімічний переклад</i>
302	unallowed	заборонений	<i>антонімічний переклад</i>
303	to disable	блокувати, закривати	<i>антонімічний переклад</i>
304	disappear never	завжди залишатися собою	<i>антонімічний переклад</i>
305	as a failure to make logical connections	виявлятися у нездатності встановлювати логічні зв'язки	<i>антонімічний переклад</i>
306	unacquaintance	Незнайомі	<i>антонімічний</i>

			<i>переклад</i>
307	most terrific	Жахливий	<i>антонімічний переклад</i>

Додаток Б
Переклад граматичних конструкцій

	Англ	Укр	
1.	..., which describes this overlapping and mutual conditioning of social categories in defining identity and power relations, has been called intersectionality	..., який описує це накладання та взаємозумовлення соціальних категорій у визначенні ідентичності та владних відносин, дістав назву інтерсекційності.	<i>пасив</i>
2.	... and institutional structures that are defined as appropriate for those males and females...	... та інституційні структури, які визначені як відповідні для цих чоловіків і жінок	<i>пасив</i>
3.	These encounters explain why, in several European countries, right-wing populists have joined anti-gender campaigns without being particularly religious	Ці зустрічі пояснюють, чому в кількох європейських країнах праві популісти приєдналися до антигендерних кампаній, не будучи особливо релігійними	<i>пасив</i>
4.	Sensational punt by Miller, who hasn't kicked that high since broked the gender barrier and joined our own modern dance troupe	Сенсаційний удар Міллера, який не бив так високо , відколи подолав гендерний бар'єр і приєднався до нашої власної трупі сучасного танцю	<i>пасив</i>
5.	<i>The practice of considering these various identities in</i>	Практика розгляду цих різноманітних	<i>пасив</i>

	<i>context with one another is called intersectionality, a term coined by Kimberlé Crenshaw in 1989.</i>	ідентичностей у контексті одна з одною називається інтерсекціональністю, термін, введений Кімберле Креншоу в 1989 році.	
6.	<i>A gender is joined the Office staff with a view to ensuring the integration of gender and women's concerns into its work.</i>	Гендер приєднується до штату Офісу з метою забезпечення інтеграції гендеру та проблем жінок у його роботу.	<i>пасив</i>
7.	<i>Furthermore, two gender cannot be joined at all.</i>	Крім того, дві статі не можуть бути з'єднані взагалі.	<i>Модальне дієслово, чаше використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість</i>
8.	<i>... we can't forget that all masculinities and femininities are not created equal</i>	... ми не можемо забувати, що всі маскулінності та фемінінності не створені рівними	<i>пасив</i>
9.	<i>... this is the «hegemonic» definition – the one that is held up as the model for all of us</i>	... це «гегемоністське» визначення – те, яке тримається як модель для всіх нас	<i>пасив</i>
10.	<i>... the hegemonic models against which all others are arrayed and measured</i>	... гегемоністські моделі, за якими всі інші вибудовуються та вимірюються	<i>пасив</i>
11.	<i>... some versions of masculinity or femininity are held up as the</i>	... деякі версії маскулінності чи жіночності	<i>пасив</i>

	hegemonic models...	розглядаються як домінуючі моделі...	
12.	Sociologists argue that male domination is reproduced not only by socializing women and men differently...	Соціологи стверджують, що чоловіче домінування відтворюється не лише різним спілкуванням жінок і чоловіків...	<i>пасив</i>
13.	Men's career opportunities are never negatively evaluated because of their gender, and other evaluation criteria , such as appearance, build, being married, and having children, do not receive the same emotional acceptance and scrutiny that they do for women	Кар'єрні можливості чоловіків ніколи не оцінюються негативно через їхню стать, а інші критерії оцінювання, наприклад, зовнішній вигляд, статура, перебування у шлюбі та наявність дітей, не набувають такого емоційного сприйняття та прискіпливої уваги, як це відбувається із жінками.	<i>Складносурядне речення, можна побачити складну конструкцію речення з двома граматичними основами</i>
14.	Today, such studies are largely discredited, but we still may read about how males and females use different halves of their brains	Сьогодні такі дослідження значною мірою дискредитовані, але ми все ще можемо прочитати про те, як чоловіки та жінки використовують різні половини свого мозку	<i>Складносурядне речення</i>
15.	At the beginning of 2001, a gender adviser joined the emergency response team that was deployed to Guinea and Sierra Leone to provide	На початку 2001 року радник з гендерних питань приєднався до групи реагування на надзвичайні ситуації,	<i>Інфінітив</i>

	technical advice and support to ensure that the operations carried out were responsive to needs and priorities of both women and men.	яка була направлена до Гвінеї та Сьєрра-Леоне надавати технічних консультацій та підтримки, щоб гарантувати, що проведені операції відповідають потребам і пріоритетам як жінок, так і чоловіків.	
16.	Millions of women and men around the world are deprived of access to educational and employment opportunities, forced into certain activities or paid less than their worth for their work, only because of their disability, ethnic origin, belonging to an indigenous population or tribe, religion, race or gender, sexual orientation, gender identity, political or other opinions, actual or perceived HIV/AIDS status, or other reasons.	Мільйони жінок і чоловіків у всьому світі позбавлені доступу до можливостей навчання та працевлаштування, змушені займатися певною діяльністю або платять менше, ніж вони варті, лише через свою інвалідність, етнічне походження, належність до корінного населення чи племені, релігію, раси чи статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, політичних чи інших поглядів, фактичного або передбачуваного статусу ВІЛ/СНІДу чи інших причин.	<i>Пасив</i>
17.	Discrimination against certain categories of the population in the labor market, such as women, ethnic or racial minorities	Дискримінація, якій наражаються на ринку праці певні категорії населення, наприклад, жінки, етнічні чи	<i>Складносурядне речення</i>

	and migrants, but increases their susceptibility to the risk of exploitation and abuse, including in the form of forced labour.	расові меншини та мігранти, але підвищує їх схильність до ризику експлуатації та зловживань, у тому числі у формі примусової праці.	
18.	Many people assume that this blue and pink color code represents not only a set of cultural norms, but also the innate preferences of the child.	Багато людей припускають, що цей синьо-рожевий колірний код представляє не лише набір культурних норм, але й вроджені переваги дитини.	<i>Складносурядне речення</i>
19.	We find references to man's evolutionary heritage not only on T-shirts but in new science textbooks, pop psychology books on relation-ships, men's magazines, and Broadway shows	Ми знаходимо згадки про еволюційну спадщину людини не лише на футболках, але й у нових наукових підручниках, книгах із поп-психології про стосунки, чоловічих журналах і бродвейських шоу.	<i>Складносурядне речення</i>
20.	American guys don't read academic evolutionary science, but many do read about science in popular magazines and in bestselling books about the significance of the latest scientific ideas	Американські хлопці не читають академічну еволюційну науку, але багато хто читає про науку в популярних журналах і в бестселерах про важливість останніх наукових ідей.	<i>Складносурядне речення</i>
21.	Discrimination is stifled human potential, wastes	Дискримінація задушила людський	<i>пасив</i>

	talent needed for economic progress, and exacerbates social tensions and inequality.	потенціал, безцільно витрачає таланти, необхідних економічного прогресу, посилюючи соціальну напруженість і нерівність.	
22.	In this, the successful promotion of labor market equality depends on the active participation of workers' organizations, employers, and even other interested parties.	У цьому успішне сприяння рівності ринку праці залежить від активної участі організацій трудящих, роботодавців, і навіть інших зацікавлених сторін.	<i>пасив</i>
23.	Programs to combat forced and child labor provide assistance to women and girls who are sexually exploited or forced into domestic labor.	Програми боротьби з примусовою та дитячою працею передбачають допомогу жінкам і дівчатам, які піддаються сексуальній експлуатації або примушуються до домашньої праці.	<i>пасив</i>
24.	..., the only thing that counted was that your clever neocortex your seat of higher reason be turned off so that you could quickly select a suitable mate, impregnate her, and succeed in passing on your genes to the next generation.	...єдине, що враховується, це ваш розумний неокортекс. ваше місце вищого розуму було вимкнено, щоб ви могли швидко вибрати відповідну пару, запліднити її та успішно передати свої гени наступному	<i>Складнопідрядне речення</i>

		поколінню.	
25.	This is stated as we watch two naked people, one male and one female, walk through a public place where everyone else is dressed, in modern-day clothing	Це стверджується, коли ми спостерігаємо, як двоє оголених людей, один чоловік і одна жінка, проходять громадським місцем, де всі інші одягнені в сучасний одяг	<i>Складнопідрядне речення</i>
26.	This form of masculinity is an exhausting, life-threatening charade, which costs men their marriages and their health	Ця форма маскулінності є виснажливою, небезпечною для життя шарадою, яка коштує чоловікам їхніх шлюбів і здоров'я...	<i>Складнопідрядне речення</i>
27.	If the evolutionary stories appeal to many men, and it seems they do indeed, it's because they ring true	Якщо еволюційні історії подобаються багатьом людям, і, здається, вони справді подобаються, це тому, що вони звучать правдиво.	<i>Складнопідрядне речення</i>
28.	To be slurred as a «dyke» or a «faggot» is a real blow to social esteem	Бути нецензурним , називаючи його «дійком» чи «педором» - це справжній удар по суспільній повазі	<i>Складнопідрядне речення</i>
29.	The female characters will be less likely to be portrayed as innocent in newer game articles. This item represents the	У нових статтях про ігри жіночі персонажі імовірно будуть зображені менш невинними. Цей	<i>Безособове речення</i>

	complementary gender differentiation aspect of benevolent sexism as innocence is synonymous with purity	елемент представляє додатковий аспект гендерної диференціації доброзичливого сексизму, оскільки невинність є синонімом чистоти	
30.	Examples of their action are evidenced by language policies in the English and German languages	Приклади їх дії засвідчують мовні політики в англійській та німецькій мовах	<i>Пасив</i>
31.	Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of life intentionally save in the execution of a sentence of a court following conviction of a crime for which this penalty is provided by law	Право на життя кожної людини захищається законом. Ніхто не може бути позбавлений життя навмисно, окрім як відповідно до виконання вироку суду після звинувачення у злочині, за який таке покарання передбачається законом.	<i>Пасив</i>
32.	In any camps in which women prisoners of war, as well as men, are accommodated , separate dormitories shall be provided for them	У будь-яких таборах, де тримають військовополонених, їм надаються окремі гуртожитки	<i>Пасив</i>
33.	Achieving gender equality requires closing this gap, including the underpayment and undervaluation of women's work, by redistributing family care	Для досягнення гендерної рівності потрібно ліквідувати цей розрив, включаючи несплату та недооцінку жіночої праці, шляхом	<i>Безособове речення, герундій</i>

	responsibilities and equal remuneration for work of equal value.	перерозподілу обов'язків щодо догляду за членами сім'ї та рівної винагороди за працю рівної цінності.	
34.	In the area of gender law and non-discrimination, the ILO's experience mainly concerns issues related to rights and access between men and women in the field of work, as well as reducing discrimination on the basis of gender, racial or ethnic origin, belonging to indigenous peoples, disability, sexual orientation and gender identity.	В області гендерного права та недопущення дискримінації досвід МОТ переважно стосується питань, пов'язаних із здібностями до права та звернення між чоловіками та жінками у сфері праці, а також скорочення дискримінації за визнанням пола, расового чи етнічного походження, приналежності до коренних народів, інвалідності, сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності.	<i>Складнопідрядне речення</i>
35.	The MOT conducts policy consultations, offering tools, guidance and technical assistance to its participants, including on non-discriminatory employment and gender mainstreaming in relevant policies, programs and institutions.	МОТ проводить консультації з питань політики, пропонуючи своїм учасникам інструменти, рекомендації та технічну допомогу, у тому числі за дією недискримінаційної зайнятості та урахування гендерних	<i>Складнопідрядне речення</i>

		потреб у відповідній політиці, програмах та інститутах.	
36.	This belief is based on the cultural myth that same-sex desires are «adoles-cent» desires of a transient nature that may be acquired or learned but can go away; and if the self ignores them, the desire for the opposite sex will grow in their place	Це переконання ґрунтується на культурному міфі про те, що одностатеві бажання є «підлітковими» бажаннями тимчасового характеру, які можна придбати або засвоїти, але можуть зникнути; і якщо Я ігнорує їх, на їхньому місці виросте бажання протилежної статі	<i>пасив</i>
37.	Magical fears of contracting AIDS is a new and most powerful deterrent to coming out among some youths	Сильні страхи зараження СНІДом є новим і найпотужнішим стримуючим фактором для деяких молодих людей.	<i>Герундій</i> <i>В цьому випадку герундій перекладається іменником</i>
38.	Unlearning this idea involves giving up the assumption of heterosexual normalcy in favor of positive attitudes and role models	Відмова від цієї ідеї передбачає відмову від припущення про гетеросексуальну нормальність на користь позитивного ставлення та зразків для наслідування.	<i>Герундій</i> <i>В цьому випадку герундій перекладається іменником</i>
39.	The rituals of coming out are a way of unlearning and creating new learning about	Ритуали камінг-ауту – це спосіб відучитися і створювати нові	<i>Герундій</i> <i>В цьому реченні герундій виступає</i>

	living with same-gender desires and creating a positive set of relationships around them.	знання про життя з бажаннями одностатевих людей і створення позитивних стосунків навколо них.	<i>дієприслівником при перекладі</i>
40.	The goal of the initiative is to better understanding the spread of decent work to women in different countries of the world is happening so slowly - much slower than previously expected.	Мета ініціативи полягає в тому, щоб краще зрозуміти , що поширення гідної праці серед жінок у різних країнах світу відбувається настільки повільно – набагато повільніше, ніж очікувалося раніше.	<i>В цьому реченні застосовується пасив і герундій</i>
41.	Work to promote women's entrepreneurship and women's participation in management processes is ongoing in Asia and Arab countries and will continue in Latin American countries.	Робота зі сприяння жіночому підприємництву та участі жінок у процесах управління ведеться в Азії та арабських країнах та буде продовжена у країнах Латинської Америки.	<i>Безособове речення</i>
42.	However, the term «gender identity» also refers to boys and men, who are equally defined as such on the basis of the rights and social roles assigned to them by society.	Однак термін «гендерна приналежність» відноситься також до хлопчиків і чоловіків, які в рівній мірі визначаються як такі, що виходять з тих прав та соціальних ролей, які відвело їм суспільство.	<i>Безособове речення</i>

43.	Should someone wish to understand the sexual habits of Westerners, he would not face a difficult task.	Якби хтось захотів зрозуміти сексуальні звички жителів Заходу, перед ним не постало б складне завдання.	Модальне дієслово, чаще використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість
44.	He could survey personal advertise-ments, watch talk shows, and read magazine articles explaining the best ways to enhance sexual experience, not to mention numerous scientific publications on sex and gender relations.	Він міг переглядати особисті оголошення, дивитися ток-шоу та читати статті в журналах, які пояснювали найкращі способи покращення сексуального досвіду, не кажучи вже про численні наукові публікації про секс і гендерні відносини.	Модальне дієслово, чаще використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість
45.	Should a woman consider abandoning the practice, she must be aware that she could appear as disreputable in the public eye."	Якщо жінка думає про відмову від цієї практики, вона повинна усвідомлювати, що може здатися поганою репутацією в очах громадськості».	Модальне дієслово, чаще використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість
46.	That diplomats and international aid workers do not detect FGM in other societies also should not suggest that the problem does not exist.	Те, що дипломати та міжнародні гуманітарні працівники не виявляють КЖПО в інших суспільствах, також не означає , що проблеми не існує.	Модальне дієслово, чаще використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість
47.	A woman should consider all causes except pregnancy, undergo a gynecological	Жінка повинна врахувати всі причини, крім вагітності, пройти	Модальне дієслово, чаще використовується в

	examination.	гінекологічний огляд.	жіночому мовленні, виражає невпевненість
48.	A woman should not consider such relations as an opportunity to conclude an official union in the future if she does not have confidence that the chosen one is generally ready for a joint life.	Жінка не повинна розглядати такі відносини як можливість укласти в майбутньому офіційний союз, якщо у неї немає впевненості в тому, що обранець в цілому готовий до спільного життя.	Модальне дієслово, чаще використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість
49.	<i>Below is a list of the top supplements a woman should evaluate and consider, based on where she is in her life's journey and what concerns she may be facing.</i>	Нижче наведено список найкращих добавок, які жінка повинна оцінити та розглянути, виходячи з того, на якому етапі свого життєвого шляху вона знаходиться та з якими проблемами вона може зіткнутися.	Модальне дієслово, чаще використовується в жіночому мовленні, виражає невпевненість
50.	There also must be someone in place to conduct surveys. Saddam Hussein's regime preferred to supply data to the U.N. rather than to enable others to collect their own data which might not support the conclusions the Baathist regime desired to show.	Також має бути хтось, хто проводить опитування. Режим Саддама Хусейна вважав за краще надавати дані в ООН, а не дозволяти іншим збирати власні дані, які могли не підтверджувати висновки, які хотів продемонструвати баасистський режим.	Модальне дієслово, в цьому випадку модальне дієслово виражає впевненість та твердість, через вищу ступінь наказовості

51.	They should withhold conclusions about the breadth of FGM and, for that matter, other social problems or political attitudes until they can conduct independent field research.	Їм слід відмовитися від висновків щодо розмаху КЖПО та, якщо на те пішло, інших соціальних проблем чи політичних поглядів, доки вони не зможуть провести незалежне польове дослідження.	Модальне дієслово, виражає наказову пораду
52.	At the time of the meta-analysis by Hyde, Fennema, and Lamon (1990), it was believed that gender differences in mathematics performance were small or nonexistent in childhood and that the male advantage appeared beginning around the time of puberty (Maccoby & Jacklin, 1974).	Під час мета-аналізу, проведеного Хайдом, Феннемою та Леймоном (1990), вважалося , що гендерні відмінності в успішності з математики були незначними або зовсім відсутніми в дитинстві, а перевага чоловіків з'являлася приблизно в період статевого дозрівання (Maccoby & Jacklin). , 1974).	<i>Пасив</i>
53.	<i>There was still resistance to that practice as it was believed that qualifications, and not gender, should be the decisive factor in recruitment.</i>	Такий практиці все ще чинився опір, оскільки вважалося , що кваліфікація, а не стать, має бути вирішальним фактором при наймі на роботу.	<i>Пасив</i>
54.	<i>As noted, not all programme managers interviewed and surveyed believed that it was possible to apply a gender</i>	Як зазначалося вище, не всі керівники програм, з якими було проведено інтерв'ю та опитування, вірили, що	<i>Пасив</i>

	<i>perspective to their work.</i>	можна застосувати гендерну перспективу до своєї роботи.	
55.	<i>It therefore welcomed the steps taken by the majority of United Nations bodies, secretariats and programmes to integrate a gender perspective in all the activities of the system, but believed that it was necessary to determine the practical and financial repercussions of that measure.</i>	Тому він привітав кроки, вжиті більшістю органів, секретаріатів і програм Організації Об'єднаних Націй для включення гендерної перспективи в усі види діяльності системи, але вважав, що необхідно визначити практичні та фінансові наслідки цього заходу.	<i>Інфінітив</i>
56.	In the condition in which participants had been told that the math test was gender fair, there were no gender differences in performance on the test.	В умовах, коли учасникам було сказано , що тест з математики є гендерно справедливим, не було гендерних відмінностей у виконанні тесту.	<i>Пасив</i>
57.	This article does not seek to establish that there are homosexual boys and heterosexual boys and the homosexual ones are marginalized.	Ця стаття не має на меті встановити, що існують гомосексуальні хлопці та гетеросексуальні хлопці, а гомосексуальні є маргіналізованими.	<i>Пасив</i>
58.	This is not to say that gender is reduced only to sexuality, indeed feminist scholars have demonstrated that gender is embedded in	Це не означає, що гендер зводиться лише до сексуальності, насправді вчені-феміністки	<i>Пасив</i>

	and constitutive of a multitude of social structures – the economy, places of work, families and schools.	продемонстрували, що гендер вбудований у безліч соціальних структур – економіку, робочі місця, сім'ї та школи – і є їх складовою.	
59.	Similarly, queer theorist Judith Butler argues that gender is accomplished interactionally through «a set of repeated acts within a highly rigid regulatory frame that congeal over time to produce the appearance of substance, of a natural sort of being» (Butler, 1999: 43).	Подібним чином квір-теоретик Джудіт Батлер стверджує, що гендер досягається взаємодіями через «набір повторюваних дій у дуже жорсткій регулятивній структурі, яка з часом застигає, створюючи вигляд субстанції, природного роду істоти» (Батлер, 1999: 43).	<i>Інфінітив</i>
60.	<i>Where the attempt is made to congeal it into a fixed creed, for all time, a sect is created and sectarian prejudices are introduced.</i>	Там, де робиться спроба закріпити це у фіксованому віровченні, назавжди створюється секта і впроваджуються сектантські забобони.	<i>Інфінітив, в кінці речення застосовується пасивна форма</i>
61.	<i>The water did not congeal, and saved all condition of fluids during all this time.</i>	Вода не застигала , а весь цей час зберігала весь стан рідин.	<i>Пасив</i>
62.	Boys also consistently tried to put another in the fag position by lobbing the fag epithet at one another.	Хлопці також постійно намагалися поставити іншого в позицію педика, накидаючи один на одного епітет педик.	<i>Інфінітив</i>

63.	The initial interviews I conducted helped me to map a gendered and sexualized geography of the school, from which I chose my observation sites.	Перші інтерв'ю, які я провів, допомогли мені скласти карту гендерної та сексуалізованої географії школи, з якої я вибрав місця спостереження.	<i>Інфінітив</i>
64.	While at first many would make sexualized comments asking me about my dating life or saying that they were going to «hit on» me, it seemed eventually they began to forget about me as a potential sexual/romantic partner.	Хоча спочатку багато хто робив коментарі сексуального характеру, запитуючи мене про моє життя на побаченнях або кажучи, що вони збираються «зачепити» мене, здавалося, що з часом вони почали забувати про мене як про потенційного сексуального/романтичного партнера.	<i>Інфінітив</i>
65.	<i>If classical binarism had gendered empirical foundations, but the new construction had an explicit politics of re-describing gendered binarism.</i>	Якщо класичний бінаризм мав гендерні емпіричні основи, але нова конструкція мала явну політику переопису гендерного бінаризму.	<i>У цьому реченні об'єднуються застосування пасива та є присутній складносурядний зв'язок</i>
66.	<i>Sexual relations are desirable to have regularly and with a constant partner, you need to forget about interrupted sexual acts.</i>	Статеві стосунки бажано мати регулярно і з постійним партнером, про перервані статеві акти потрібно забути .	<i>Інфінітивна форма</i>
67.	<i>A single tablet, and within</i>	Одна таблетка, і	<i>Модальне дієслово,</i>

	two days you can forget about sexual dysfunction.	протягом двох днів ви зможете забути про сексуальну дисфункцію.	<i>висловлює не точність</i>
68.	For women, the cost in the workplace can be enormous.	Для жінок витрати на роботі можуть бути величезними.	<i>Модальне дієслово, висловлює не точність</i>
69.	You could just be calling somebody an idiot you know?	Ти можеш просто назвати когось ідіотом?	<i>Модальне дієслово, висловлює неточність</i>
70.	While Ben might rightly feel like a guy could be called a fag for «anything»	Хоча Бен справедливо вважає , що хлопця можна назвати педиком за «будь-що»	<i>Модальне дієслово</i>
71.	The impact of the violence on rights associated with their education, health, and general well-being and development can be enormous	Вплив насильства на права, пов'язані з їх освітою, здоров'ям, загальним добробутом і розвитком, може бути величезним.	<i>Модальне дієслово, висловлює неточність</i>
72.	Rewards from digital successes can be enormous because they are easily transferable across countries – we are open to international trade now	Винагороди від цифрових успіхів можуть бути величезними, тому що їх легко передавати між країнами – зараз ми відкриті для міжнародної торгівлі	<i>Модальне дієслово, висловлює неточність</i>
73.	When the organization of a social network affects political discussion on a large scale, the consequences can be enormous	Коли організація соціальної мережі впливає на політичну дискусію у великому масштабі, наслідки можуть бути колосальними	<i>Модальне дієслово, висловлює уточненість</i>

74.	A boy could get called a fag for exhibiting any sort of behavior defined as non-masculine although not necessarily behaviors aligned with femininity) in the world of River High: being stupid, incompetent, dancing, caring too much about clothing, being too emotional or expressing interest (sexual or platonic) in other guys.	Хлопчика можуть назвати педиком за будь-яку поведінку, яка не вважається чоловічою, хоча й не обов'язково пов'язану з жіночністю) у світі Рівер-Хай: бути дурним, некомпетентним, танцювати, надто піклуватися про одяг, бути надто емоційним або вираження інтересу (сексуального чи платонічного) до інших хлопців.	<i>Модальне дієслово, виражає не точність в реченні</i>
75.	There's people who are the retarded people who nobody wants to associate with.	Є люди, які є відсталими людьми, з якими ніхто не хоче спілкуватися .	<i>Інфінітив</i>
76.	While it is not necessarily acceptable to be gay, at least a man who is gay can do other things that render him acceptably masculine.	Хоча це не обов'язково прийнятно бути геєм, принаймні чоловік, який є геєм, може робити інші речі, які роблять його прийнятно чоловічим.	<i>Інфінітив, Модальне дієслово, виражається не точність та невпевненість в реченні</i>
77.	So the first thing that you should do is to associate with people who will encourage you in this direction.	Отже, перше, що ви повинні зробити, це спілкуватися з людьми, які будуть вас заохочувати в цьому напрямку.	<i>Модальне дієслово</i>
78.	But there are also several conservative clients of	Але є також кілька консервативних	<i>Інфінітив</i>

	gambling establishments like online casinos who are afraid to associate with virtual gambling.	клієнтів гральних закладів, таких як онлайн-казино, які бояться асоціюватися з віртуальними азартними іграми.	
79.	A fag, by the very definition of the word, indicated by students* usages at River High, cannot be masculine.	Пед, за самим визначенням цього слова, яке вказують студенти* на River High, не може бути чоловічого роду.	<i>Модальне дієслово, висловлює не точність</i>
80.	Inflated claims about psychological gender differences can hurt boys as well.	Завищені твердження про психологічні гендерні відмінності також можуть зашкодити хлопцям.	<i>Модальне дієслово, як і зазвичай виражається невпевненість, частіше використовується в мові жінок</i>
81.	Feminism can offer for understanding religion and justice – this is true for Islam as well as for other religious movements	Фемінізм може узагальнювати розуміння релігії та справедливості – це вірно як для ісламу, так і для інших релігійних рухів	<i>Модальне дієслово, як і зазвичай виражається невпевненість</i>
82.	The way these identify with one another is called intersectionality.	Те, як вони ототожнюються один з одним, називається інтерсекційністю.	<i>Пасив</i>
83.	Often, doctors should automatically perform immediate surgery on the person (or soon after birth) to "correct" the body, often without the consent of the	Часто лікарі повинні виконувати негайну операцію на людині (або незабаром після народження), щоб «виправити» тіло,	<i>Модальне дієслово</i>

	person affected or the parents.	часто без згоди постраждалої людини або батьків.	
84.	Gender roles are learned and vary widely within and between different human societies, and change over time.	Гендерні ролі засвоюються та значно відрізняються в різних людських суспільствах і між ними, а також змінюються з часом.	<i>Пасив</i>
85.	Gender identity refers to the gender to which persons feel they belong, which may or may not be the same as the sex they were assigned at birth	Гендерна ідентичність стосується статі, до якої люди відчують себе належними, яка може збігатися або не збігатися зі статтю, яку вони присвоїли при народженні.	<i>Модальне дієслово, виражає подвійну невпевненість</i>
86.	Sexual orientation is not linked to gender identity; for example, a transgender man may be heterosexual or gay in the same way that another man may be heterosexual or gay.	Сексуальна орієнтація не пов'язана з гендерною ідентичністю; наприклад, трансгендерний чоловік може бути гетеросексуальним або геєм так само, як інший чоловік може бути гетеросексуальним або геєм.	<i>Пасив Модальне дієслово</i>
87.	However, these two aspects of identity are often linked by people, and affect how lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) individuals are treated and	Однак люди часто пов'язують ці два аспекти ідентичності, й впливають на те, як ставляться до лесбійок, геїв, бісексуалів і	<i>Складносурядне речення</i>

	perceived.	трансгендерів (ЛГБТ) і як їх сприймають.	
88.	Significant barriers to full and equal participation exist in education, employment and political and public decision making.	Існують значні перешкоди для повної та рівної участі в освіті, працевлаштуванні та прийнятті політичних і громадських рішень.	<i>Безособове речення</i>
89.	Girls may be encouraged to study certain subjects (for example the arts and humanities over science and engineering) seen as more fitting to dominant gender stereotypes. It is very likely that this leads to differences in attainment.	Дівчат можуть заохочувати вивчати певні предмети (наприклад, мистецтво та гуманітарні науки, а не науку та техніку), які вважаються більш відповідними домінуючим гендерним стереотипам. Дуже ймовірно, що це призводить до відмінностей у досягненні.	<i>Модальне дієслово, як і зазвичай виражається невпевненість</i>
90.	Women may also experience sexual harassment and bullying in the office or have to put up with sexist jokes and attitudes from colleagues.	Жінки також можуть зазнавати сексуальних домагань і знущань в офісі або змушені терпіти сексистські жарти та ставлення колег.	<i>Модальне дієслово, як і зазвичай виражається невпевненість</i>
91.	Despite making up approximately half of the world's population, only 18.4% of national parliamentarians and 17 heads of state or government worldwide are women	Незважаючи на те, що вони становлять приблизно половину населення світу, лише 18,4% національних парламентаріїв і 17 глав держав і урядів у	<i>Герундій</i>

		всьому світі є жінками.	
92.	LGBT people may also be portrayed as harmful to national identity, the family or religion by national media or local and national community leaders.	ЛГБТ-людей також можуть зображувати як шкідливих для національної ідентичності, сім'ї чи релігії національні ЗМІ чи лідери місцевих і національних громад.	<i>Модальне дієслово, як і зазвичай виражається невпевненість</i>
93.	Some states had stopped the preferential treatment of heterosexual couples, whereas others only provide limited or no possibility for marriage-like arrangements for same-sex couples or couples where one or both persons are transgender so they can be considered of the same sex.	Деякі штати припинили преференційне ставлення до гетеросексуальних пар, тоді як інші лише надають обмежені або взагалі не надають можливості для шлюбних домовленостей для одностатевих пар або пар, де одна або обидві особи є трансгендерами, щоб їх можна було вважати одностатевими.	<i>Пасив</i>
94.	In several other countries, prostitution is listed as a service and it can be practised under certain legal limitations.	У кількох інших країнах проституція внесена до списку послуг, і її можна практикувати за певних правових обмежень.	<i>Пасив</i>
95.	Violence is also directed at people who are perceived to be other than heterosexual.	Насильство також спрямоване проти людей, які	<i>Пасив</i>

		сприймаються не як гетеросексуали.	
96.	Gender-based violence in armed conflicts is often targeted at entire communities as it aims to humiliate, dominate and instil fear in all members of a certain group.	Гендерне насильство під час збройних конфліктів часто спрямоване проти цілих громад, оскільки воно має на меті принизити, домінувати та вселити страх у всіх членів певної групи.	<i>Пасив</i>
97.	Male control over women's bodies is fought for in all societies and is a key way in which male social, political and cultural dominance is achieved and maintained.	Контроль чоловіків над жіночими тілами ведеться в усіх суспільствах і є ключовим способом досягнення та підтримки чоловічого соціального, політичного та культурного домінування.	<i>Складносурядне речення</i>
98.	It is essential to be aware of gender issues that will almost certainly exist in any youth group.	Важливо знати про гендерні проблеми, які майже напевно будуть існувати в будь-якій молодіжній групі.	<i>Безособове речення</i>
99.	There are social groups that make considerable efforts to misinform Ukrainians about the consequences of the Ukrainian government's gender policy.	Існують суспільні групи, котрі докладають чималих зусиль аби дезінформувати українців щодо наслідків ведення українським урядом гендерної політики.	<i>Безособове речення</i>

Додаток В

Тези за темою роботи

Дженжера М. В., студентка
Тарасенко К. В., к. філол. н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ГЕНДЕРНОЇ ТЕМАТИКИ

Тексти гендерної тематики є об'єктом пильної уваги вчених, адже гендерна проблематика з кожним роком охоплює все ширше коло досліджень. Поняття гендеру в сучасних гуманітарних і суспільних науках останніх десятиліть набула великої значимості. Це викликано, можливо, динамічною зміною соціальної ролі чоловіків і жінок у сучасному житті, а також про те, що соціально-гуманітарна виділення жінки як великої верстви суспільства не потрапляло в центр уваги вчених і дослідників загалом. Соціальний гендер проявляється в мовних засобах гендерної дискримінації, для подолання яких необхідне перекладацьке усвідомлення принципів гендерно-нейтральної мови. Гендерно-інклюзивна, гендерно-нейтральна чи гендерно-чутлива мова є різновидом загальнонародної мови, спеціально розробленим та упровадженим з метою подолання гендерної упередженості в мовній комунікації.

Важливим для розуміння лексичних особливостей текстів гендерної тематики є організація їх структурного, комунікативного, соціального та прагматичного рівнів [1, с. 7].

Ідентифікуючи лексичну організацію тексту даної тематики, ми розглянули приналежність його до певного стилю. В цій розвідці аналізується книга Майкла С. Кімела «The Gendered Society» [4]. Для неї типовим є насиченість тексту спеціальними термінами та термінологічними словосполученнями гендерної тематики [3, с. 114]. Текст гендерної тематики містить гендерні реалії, терміни та словосполучення. За структурою, ми ідентифікували однокомпонентні та багатокомпонентні терміни. До перших

відносять: *manhood, masculinity, eager, nun, despair* [4] – вони є простими за будовою. Багатокомпонентні терміни є: *women's studies, the gentleman's name, pretty maiden, biological differences, traditional family, unconventional family, nuclear family, extended family, blended family, single parent family, international family, single sex family, close knit family* [4]. За тематикою ці терміни можна поділити на: терміни-поняття (*agnatus, feminist, queer studies*), гендерно-марковані терміни (*Gender Equality Index, gender equality, Cross-dressed, Non-binary, gender policy*) та терміни на позначення «гендерованої» взаємодії (*hate speech, diversity, noble creature, noble-looking, faithful*) [4]. Переклад лексичних одиниць може викликати певні труднощі, адже наявна приналежність звужує їх тлумачення та застосування певних лексичних та граматичних трансформацій.

До лексичних особливостей текстів зазначеної тематики належить наявність слів, що створюють зв'язний текст за певними категоріями [2, с. 68]. Та гендерно-марковані лексичні одиниці допомагають чітко структурувати текст. Знання гендерної тематики є найважливішим для перекладача тексту відповідної тематики (*gender socialization, sex refers, physical/physiological differences, males and females, primary sex characteristics, chromosomes, hormones, height, muscularity, to regard, to care for, lawn work, generation, to eliminate, to overcome, to counteract, to encourage, confidence*) [4].

Отже, терміни та лексичні одиниці (гендерно-марковані) є типовим орієнтиром на тексти гендерної тематики та при перекладі термінів та текстів даної галузі використовуються комплексні перекладацькі трансформації.

Таким чином, враховуються прагматичні фактори їх використання. Прагматика перекладу зазначених одиниць гендерної тематики позначена прагматичною адаптацією речень і текстів із ними. Вона здійснюється за допомогою перекладацьких трансформацій.

Література

1. Борцова М. С. Гендер як неповторна репрезентація статі // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2012. Т. 17. Вип. 5. С. 6–12.

2. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англомовному дискурсі. Харків : Константа, 2004. 292 с.
3. Моррис Ч.У. Основания теории знаков // Семиотика. Сборник переводов / [под ред. Ю. С. Степанова]. М. : Радуга, 1983. 336 с.
4. Kimmel M., Aronson A. The Gendered Society. New York : Oxford University Press, 2000. 531 p.